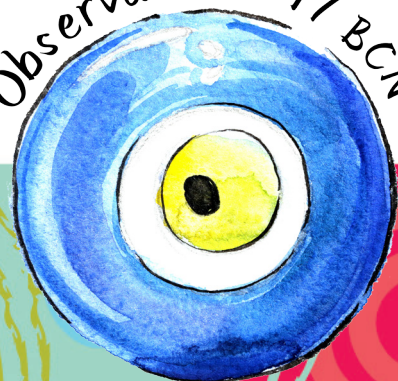

Informe

Avaluació d'impactes subjectius del Fons 0-16 en la vida quotidiana d'infants, adolescents i les seves famílies

institut
infància i
adolescència

Observatori 0-17 BCN

L'Institut Infància i Adolescència de Barcelona realitza l'informe ***Avaluació d'impactes subjectius del Fons 0-16 en la vida quotidiana d'infants, adolescents i les seves famílies***, en el marc de l'**Observatori 0-17 BCN: vides i drets de la infància i l'adolescència de la ciutat** per a l'Ajuntament de Barcelona.

Edita:

Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona

Equip de treball:

Maria Truñó (anàlisi, redacció i direcció 2018-2019)
Laia Pineda (anàlisi, redacció i direcció 2019-2020)
Miryam Navarro (recerca, anàlisi i redacció)
Raquel Hernández (redacció i publicació)
Laia Curcoll (publicació i comunicació)

Assessorament:

Aquesta recerca ha comptat amb l'assessorament de Jorge Grau Rebollo, Pepi Soto Marata i Hugo Valenzuela del Grup de Recerca en Antropologia Fonamental i Orientada (GRAFO) de la Universitat Autònoma de Barcelona

Barcelona, març 2020

La manera de citar el present informe serà:

Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2020). *Avaluació d'impactes subjectius del Fons 0-16 en la vida quotidiana d'infants, adolescents i les seves famílies*. IIAB-IERMB

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement – No comercial – Compartir igual (by-nc-sa) amb finalitat no comercial i amb obra derivada. Es permet copiar i redistribuir el material en qualsevol mitjà i format, sempre que no tingui finalitats comercials; així com remesclar, transformar i crear a partir del material, sempre que es difonguin les creacions amb la mateixa llicència de l'obra original.

(NOTA: aquest informe no ha passat per correcció lingüística)

Índex de continguts

1.	PRESENTACIÓ	2
2.	FINALITAT I OBJECTIUS DE L'AVALUACIÓ	3
3.	METODOLOGIA	4
3.1	L'ENFOCAMENT: ETNOGRAFIA I INFANTS I ADOLESCENTS INFORMANTS	4
3.2	LA MOSTRA: PROFESSIONALS DE SERVEIS SOCIALS I ADULTS, INFANTS I ADOLESCENTS DE LES FAMÍLIES RECEPTORES DEL FONTS D'INFÀNCIA	4
3.3	TÈCNiques D'INVESTIGACIÓ	9
3.4	CATEGORIES D'ANÀLISI	14
4.	CONTEXT: POBRESA INFANTIL A LA CIUTAT I FONTS 0-16	16
4.1	QUÈ SABEM DE LA POBRESA D'INFANTS I ADOLESCENTS A BARCELONA?	16
4.2	QUÈ SABEM DEL FONTS 0-16 I ELS SEUS IMPACTES EN LA REDUCCIÓ DE LA POBRESA?	21
5.	ANÀLISI DE VEUS PLURALS I IMPACTES DIVERSOS DEL FONTS 0-16	27
5.1	LES VEUS DELS I LES PROFESSIONALS DE SERVEIS SOCIALS MUNICIPALS	27
5.2	LES VEUS DE LES PERSONES ADULTES DE LES FAMÍLIES RECEPTORES DEL FONTS D'INFÀNCIA	34
5.3	LES VEUS D'INFANTS I ADOLESCENTS BENEFICIARIS DEL FONTS 0-16	50
6.	CONCLUSIONS:	56
	20 TROBALLES D'IMPACTES SUBJECTIUS DEL FONTS D'INFÀNCIA I DE VALORACIONS DE LA SEVA GESTIÓ	56
6.1	TROBALLES RELATIVES ALS IMPACTES DEL FONTS 0-16 EN LA VIDA QUOTIDIANA D'INFANTS, ADOLESCENTS I LES SEVES FAMÍLIES	56
6.2	TROBALLES RELATIVES A LES VALORACIONS DE LA GESTIÓ DEL FONTS 0-16	62
7.	14 CONSIDERACIONS SOBRE LA POBRESA INFANTIL I EL FONTS 0-16 I 5 PROPOSTES PER UN MAJOR COMPROMÍS AMB LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA A LA CIUTAT	70
7.1	14 CONSIDERACIONS SOBRE LA POBRESA INFANTIL I EL FONTS 0-16	70
	A les administracions públiques:	70
	A l'IMSS, com a ens gestor	73
7.2	5 PROPOSTES PER A UN MAJOR COMPROMÍS AMB LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA A LA CIUTAT	74
	A les administracions públiques	74
	A l'IMSS, com a ens gestor	75
8.	REFERÈNCIES DOCUMENTALS	77
9.	ÍNDEX DE TAULES, GRÀFICS I IMATGES	79

1. Presentació

Aquesta avaluació s'emmarca en l'[Observatori 0-17 BCN, vides i drets de la infància i l'adolescència a la ciutat](#) encarregat per l'Ajuntament de Barcelona a l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona (IIAB). L'Observatori és un programa municipal de coneixement que aporta dades i anàlisis sobre les vides i els drets de la infància i l'adolescència a la ciutat i les polítiques que els afecten, iniciat el 2017.

Aquesta avaluació és el resultat del segon laboratori engegat a l'Observatori amb l'objectiu de respondre la pregunta: "quins són els impactes subjectius del Fons 0-16 en infants, adolescents i les seves famílies?" Ens hem plantejat cercar respostes en clau d'avaluació qualitativa amb tècniques etnogràfiques per tal de complementar les avaluacions quantitatives realitzades per l'Àrea sobre el Fons d'Infància de Barcelona.

L'IIAB té com a funció crear ponts entre el coneixement i la política pública local per millorar les vides de les nenes, nens, i dels nois i noies, aportant perspectiva de drets i d'equitat, comptant amb els seus punts de vista propis i buscant millores concretes en les polítiques local. Per això treballem els projectes de coneixement a partir de la premissa que els infants i adolescents són ciutadans amb capacitats creixents i perspectives i necessitats específiques i, per tant, són imprescindibles com a informants clau per a generar coneixement que tingui en compte els seus interessos i opinions pròpies.

Aquest informe s'estructura en cinc parts: la primera on es presenten a la finalitat, els objectius i la metodologia de la recerca (cap. 2 i 3); la segona, on s'aporta el context i la diagnosi sobre la pobresa infantil a la ciutat i sobre la principal mesura municipal adreçada a mitigar-ne els efectes: el Fons d'Infància per a famílies amb infants fins als 16 anys (cap.4); una tercera part amb l'anàlisi etnogràfica del treball de camp realitzat (cap.5); una quarta amb la síntesi de les conclusions de l'avaluació (cap.6); i finalment, també unes propostes de millora per a les futures convocatòries (cap.7).

El treball d'investigació s'han desenvolupat en dues fases: una primera entre abril i novembre 2018 pel que fa a disseny, accés al camp i treball de camp; i una segona, entre desembre 2018 i maig de 2019, d'anàlisi a fons de les dades i d'elaboració d'aquest informe incloent les conclusions i la construcció de propostes de millora. Es va redactar un article d'avenç de resultats sobre els impactes subjectius del Fons 0-16 en la vida dels infants, adolescents i les seves famílies per al monogràfic sobre [Polítiques de rendes](#) a la revista número 23 de [Barcelona Societat](#).

Volem donar les gràcies a Peter Sandor per obsequiar-nos amb els seus dibuixos que il·lustren l'informe. Agraïm la col·laboració per part de la gerència de l'Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS) i de diversos professionals de serveis socials de Ciutat Vella per facilitar l'accés al camp i per reflexionar conjuntament. I, de manera especial, un agraïment particular a les 42 persones, infants, adolescents i adults, beneficiàries de l'ajut del Fons d'Infància de l'Ajuntament de Barcelona que han aportat generosament la seva saviesa i han dedicat un temps i un espai, obrint les portes de casa seva i compartint les vivències per contribuir a comprendre millor els efectes sovint més intangibles del Fons d'Infància.

2. Finalitat i objectius de l'avaluació

Com es deia, Ivàlua ha avaluat les quatre convocatòries realitzades fins al moment del Fons extraordinari per a Ajuts d'Urgència Social de l'Ajuntament de Barcelona (anys 2015 a 2018), principalment des d'una anàlisi quantitativa. Per tal de complementar i contribuir a valorar altres dimensions rellevants d'aquest ajut municipal, tal com apuntava Ivàlua, es feia necessari fer una aproximació als diversos impactes en el benestar dels infants i adolescents per tal de, a partir de les informacions i valoracions de les persones beneficiàries. Es tracta de conèixer millor de quina manera el Fons 0-16 contribueix a “pal·liar les situacions de vulnerabilitat d'infants i adolescents en situació de necessitat” i els permet “cobrir les necessitats bàsiques imprescindibles”.

En aquest sentit, la recerca es planteja avaluar els impactes subjectius del Fons 0-16 a la vida quotidiana dels infants, adolescents i les seves famílies a Barcelona, a partir de recollir les seves veus, de les persones adultes de la família i de les professionals dels centres de serveis socials. Així, els objectius específics de l'avaluació són:

1. Aprofundir en una millor comprensió dels usos, les necessitats, les vivències positives i/o negatives i possibles resistències al voltant del Fons 0-16 en la vida quotidiana dels qui el reben, és a dir, infants, adolescents i les seves famílies.
2. Identificar les percepcions relatives al seu benestar en un sentit material, relacional i emocional incorporant les perspectives pròpies dels nens, nenes i adolescents com a informants imprescindibles, així com les dels adults de les seves famílies i també dels i les professionals de l'IMSS.
3. Formular propostes de millora concretes per orientar la política de rendes amb perspectives d'infància de cara a futures convocatòries del Fons i d'altres prestacions i ajuts econòmics adreçats a la pobresa infantil, a partir de les evidències generades sobre els impactes del Fons 0-16.

3. Metodologia

3.1 L'enfocament: etnografia i infants i adolescents informants

Aquesta avaluació utilitza la perspectiva etnogràfica i incorpora tècniques d'investigació qualitativa i etnogràfiques des de l'antropologia social. Tant els infants i adolescents com les persones adultes de les famílies beneficiàries del Fons i les professionals de serveis socials participants a la recerca han estat conscients en tot moment de la finalitat de la mateixa i del seu paper principal com a informants clau.

Les tècniques d'investigació etnogràfica tenen la capacitat d'oferir el coneixement profund per ajustar i impulsar polítiques de millora a partir de l'aproximació a les realitats de les persones implicades o afectades. L'estudi de casos realitzat, que compta amb una mostra significativa i molt heterogènia, ha permès recollir diferents ambients i circumstàncies que envolten als nens, nenes i adolescents en situació de pobresa i que reben l'ajut.

L'observació participant, les observacions del territori i dispositius i les entrevistes ens apropen a la quotidianitat de les famílies i del personal de l'IMSS. La interpretació i anàlisi antropològica de les dades obtingudes permeten detectar aquelles coses que no podem trobar a les estadístiques, el que podríem dir la sintaxi, el metatext o el relat cultural que dona sentit i coherència a les vivències de les persones, i que situa a la infància i l'adolescència en un context vital determinat, reflectint la relació de l'infant amb el seu entorn social, físic i emocional.

Malgrat les limitacions del temps, s'han generat unes relacions de confiança i respecte entre la persona investigadora i la que és entrevistada en múltiples trobades. Això que emergeixi no només el que la recerca vol recollir, sinó el que per a les persones és important explicar. Aquesta recerca defensa una relació no extractivista amb les persones informants, atès que no s'han considerat un objecte de recerca, sinó un subjecte de relació. Precisament per això, l'etnografia és una eina de detecció i avaluació valuosa.

3.2 La mostra: professionals de serveis socials i adults, infants i adolescents de les famílies receptores del Fons d'infància

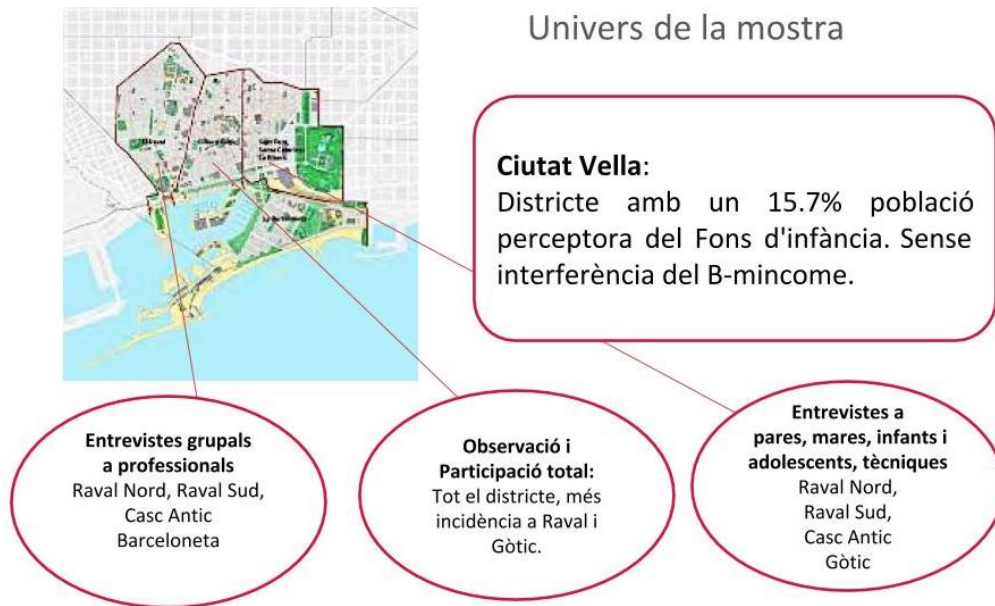
La mostra de persones informants es va definir en funció del perfil de beneficiaris del Fons 0-16 des de dues perspectives: la territorial i la poblacional.

Perspectiva territorial de la mostra: Ciutat Vella

De manera conjunta amb la gerència de l'IMSS es va decidir seleccionar el districte de Ciutat Vella on un 15,7% d'infants del districte són beneficiaris de l'ajut, xifra que suposa un 13,2% del total al conjunt de la ciutat. Nou Barris i Sant Martí, respectivament, són el primer i segon districte en nombre d'infants perceptors, però s'han desestimat com a territoris on situar la recerca perquè s'hi dur a terme el projecte pilot B-mincome, també relacionat amb transferència de rendes, i es volia evitar possibles solapaments i biaixos de les dades obtingudes.

La recerca ha estat dissenyada mirant de trobar l'equilibri i la representativitat en el recull de dades en tots els barris del districte de Ciutat Vella, tant des de la realització de les entrevistes amb professionals, pares, mares i infants com des de l'observació de dispositius i espais públics del territori.

Imatge 1. Proposta de mostra a partir de la població infantil empadronada a Ciutat Vella receptora del Fons 0-16 en 2018, i distribució de l'obtenció de dades en el territori

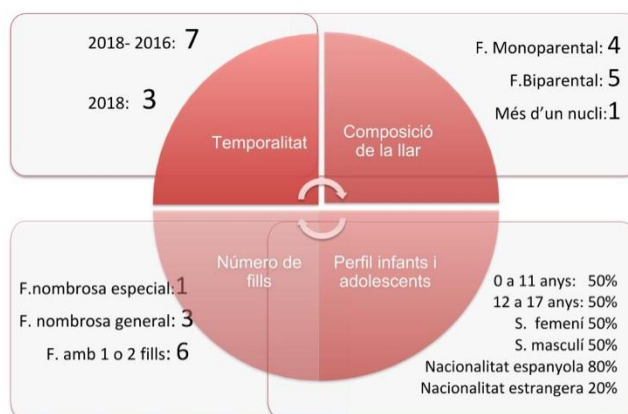
Perspectiva poblacional de la mostra

Es treballa amb quatre perfils de població de Ciutat Vella per a ser persones informants:

1. Infants i adolescents receptors del Fons 0-16.
2. Persones adultes de les famílies beneficiàries del Fons 0-16 des del 2015
3. Professionals de l'IMSS: centres de serveis socials i d'EAIA de Ciutat Vella.
4. Professionals d'entitats socials de Ciutat Vella.

Inicialment, tot i que la mostra no pretenia ser representativa, si que buscava capturar la pluralitat de perfils respecte els anys de cobrament de l'ajut, el nombre de fills i composició de la llar, la nacionalitat dels infants i equitat de gènere i distribució d'edats. A la previsió inicial es buscava la participació d'entre 10 i 20 infants i adolescents, 10 adults de les famílies (3 famílies que havien de rebre l'ajut el 2018 per primer cop i 7 que ja el rebien), i una vintena de professionals de l'IMSS (educadors/es i treballadors/es socials).

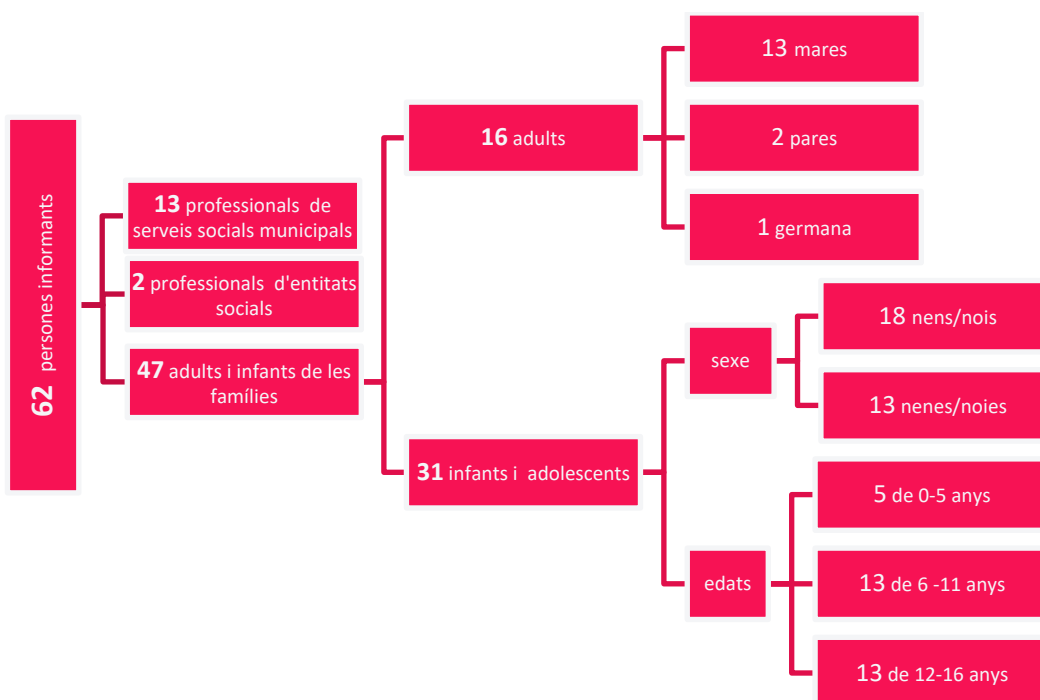
Gràfic 1. Disseny inicial dels perfils de famílies de la mostra

Finalment, el treball de camp ha definit un nombre d'informants diferent del previst. En les diverses etapes d'accés al camp s'ha configurat una mostra molt heterogènia que ha possibilitat un estudi de casos en profunditat de gran diversitat de perfils amb informació significativa de 62 persones. D'aquestes, 51 són informants clau directes, és a dir, s'ha establert una relació directa amb diverses tècniques d'investigació i la resta són 11 infants i adolescents dels quals s'ha capturat informació de manera indirecta a través de les seves mares i pares.

Per altra banda, de les 62 persones de les quals s'ha recopilat informació qualitativa, 47 són de famílies perceptores del Fons (16 adults i 31 infants i adolescents) i 15 professionals que atenen a les famílies (13 de serveis socials municipals i 2 d'entitats socials). La pràctica totalitat d'informants eren dones, tant entre professionals (14 sobre 15) com entre els adults de les famílies (14 sobre 16). En canvi, entre els infants i adolescents la distribució per sexe és més equilibrada ja que es va obtenir informació de 18 nens i nois i 13 nenes i noies. Pel que fa a la distribució per edats, la meitat dels informants són adults i l'altra meitat infants i adolescents (31 persones respectivament). El grup menys nombrós és el d'infants petits fins als cinc anys (5), mentre que d'infants entre 6 i 11 anys i d'adolescents entre 12 i 16 anys eren equilibrats amb 13 i 13 respectivament. Totes les persones informants van oferir de forma generosa el seu temps i els seus relats.

Gràfic 2. Perfils de la mostra de persones informants

Cal destacar que durant el transcurs de l'etnografia fruit de les entrevistes amb les mares, s'ha afegit la incorporació de dues professionals tècniques d'entitats socials del barri del Raval, complementant la mirada dels i les professionals de l'IMSS. Del grup divers de professionals de serveis socials (educadores socials i treballadores socials) n'hi ha de quatre dels cinc barris.

Imatge 2: Relació de perfils professionals de serveis socials municipals i d'entitats socials de la mostra

13 professionals de l'IMSS que treballen en centres de serveis socials

i EAIA de Ciutat Vella

- Treballadora Social de Casc Antic
- Treballadores Socials Barceloneta
- Treballador i Treballadora Social Raval Nord
- Treballadora EAIA Raval Sud
- Treballadora Social Raval Sud
- Educadores Social de Casc Antic
- Educadora Social Barceloneta
- Educadora Social Raval Nord
- Educadora Social APC Raval Nord
- Educadora social Raval Sud
- Educadora comissió social Àngel Baixeras/ Collaso i Gil

2 professionals d'entitats socials del barri del Raval

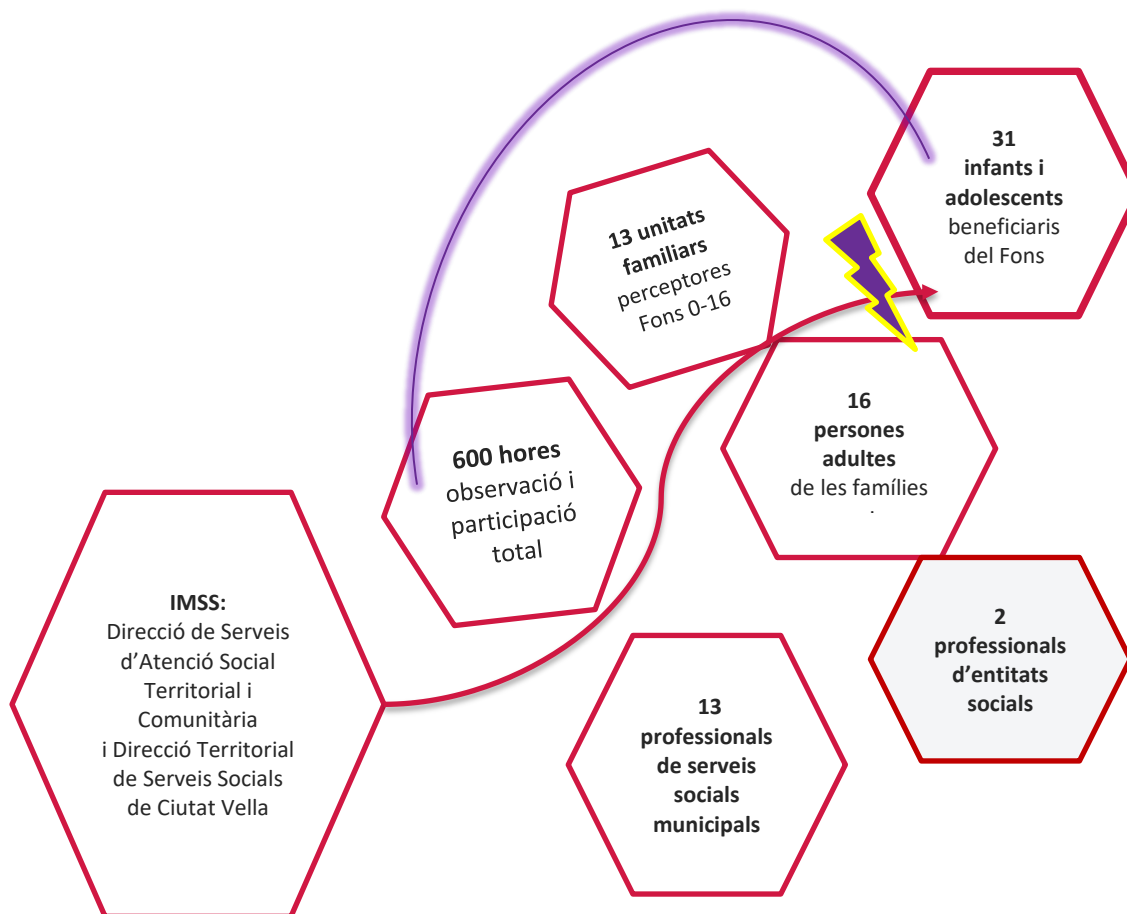
L'accés al camp

Inicialment l'accés al camp, per tal d'arribar a les veus d'infants i adolescents, es va dissenyar seguint un itinerari proposat des de l'IMSS de Barcelona: la Direcció de Serveis d'Atenció Social Territorial i Comunitàries va obrir la porta per contactar amb la Direcció Territorial de Serveis Socials de Ciutat Vella, que va convidar als seus professionals a participar en l'estudi i a facilitar la connexió amb famílies que voluntàriament volguessin aportar els seus testimonis, i des de aquí, poder arribar als relats dels nens i nenes.

A partir del perfil orientatiu (imatge 3) que es va demanar als professionals des de serveis socials es va arribar a deu famílies candidates per fer les entrevistes, de les quals, finalment cinc van accedir a incorporar-se en la recerca. Tot i que les set mares i pares finalistes van ser molt receptius i generosos en temps i aportacions, alhora van ser molt reticents en permetre que els seus fills i filles participessin en la recerca. Després de dos mesos d'espera i respectuosa insistència, tan sols una família va donar permís per fer les entrevistes adaptades de joc simbòlic amb els més petits. Va quedar palès el tap en l'accés a les veus dels infant i adolescents des de la via d'accés que va obrir-se via IMSS.

L'entrada al camp des de serveis socials va condicionar l'accés a bona part de les persones informants i va obligar a reorientar les vies per accedir-hi a partir de relacions establertes amb els adults de les famílies en l'observació participant i la participació total que, a més, va generar nous contactes amb altres famílies amb tècnica de *bola de neu*. És a dir, una mare contactava amb una altra que a la vegada creava un contacte amb una tercera, fins a una cadena de quatre. Totes les famílies contactades des d'aquesta via basada en la confiança interpersonal van permetre fer entrevistes als seus fills i filles, fet que va fer possible arribar al nombre desitjat d'informants infants i adolescents.

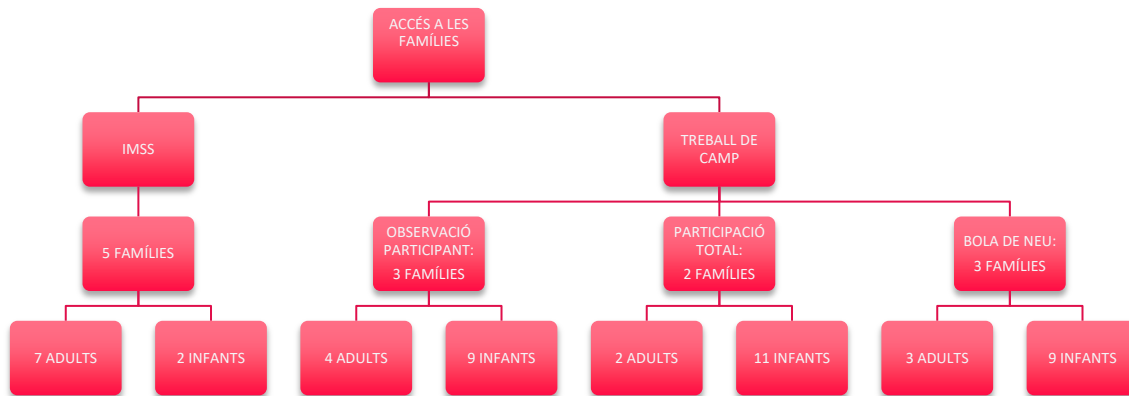
Imatge 3: Disseny inicial de l'itinerari d'accés a totes les persones informants

Imatge 4: Procés i resultat de l'accés al camp via IMSS

Gràfic 3: Resultat final de l'accés a les famílies perceptores del Fons via IMSS i via treball de camp

3.3 Tècniques d'investigació

En relació al model qualitatiu d'obtenció i anàlisi de dades, la recerca utilitza la triangulació d'informació servint-se de la combinació de sis tècniques d'investigació en funció dels perfils de les persones informants. Per a cada col·lectiu s'ha triat una tècnica adaptada i adequada per tal d'assegurar la qualitat i el contrast en l'obtenció de les dades: grup focal amb professionals de l'IMSS, entrevistes individuals amb els pares i les mares, i l'apropament als infants, s'ha desenvolupat amb tècnica específica, tant d'observació com d'entrevista, en funció de l'edat.

La intersecció de les tècniques i la diversitat de perfils de la mostra està dissenyada per arribar a triangular la informació de manera rigorosa, donant espai d'acció i decisió a cada informant. Aquestes metodologies pretenen recollir les veus de tots els subjectes implicats per avaluar els impactes subjectius a la vida quotidiana dels beneficiaris del Fons d'Infància analitzant, com a mínim, tres dimensions: la material, la relacional i l'emocional. La informació obtinguda es va contrastar amb les dades fruit de la resta de tècniques d'investigació etnogràfica.

La combinació d'aquestes sis tècniques d'investigació entre febrer i novembre de 2018 ha sustentat l'estratègia per recollir les diferents dades i discursos en funció del perfil poblacional d'una mostra molt heterogènia. Tal com hem exposat, la combinatòria de les tècniques etnogràfiques va permetre crear les relacions *ad hoc* de serveis socials i trencar el *tap* en l'accés a les veus i els relats de la infància l'adolescència.

1. Revisió documental en context.
2. Observació participant: observació de l'entorn físic i social de la infància i l'adolescència.
3. Participació total: petició del Fons 0-16 i seguiment de moviments socials i lluita veïnal pel dret a l'habitatge a Ciutat Vella.
4. El focus grup o grup de discussió amb professionals.
5. Les entrevistes semiestructurades amb els membres adults de les famílies beneficiàries del Fons 0-

16 que espontàniament, va incorporar la tècnica de “bola de neu” a partir de les entrevistes amb les famílies sorgides de l’observació participant i la participació total.

6. L’entrevista adaptada des del joc simbòlic, l’anomenat joc seriós, per als infants i adolescents en situació de pobresa perceptors del Fons 0-16.

1. Revisió documental en context

L’anàlisi de la documentació en context permet conèixer els discursos, els resultats i les línies de recerca quantitativa i qualitativa respecte polítiques de rendes i infància i, més concretament, amb el Fons d’Infància de Barcelona. Des de l’Àrea de Drets Socials i l’Institut Municipal Serveis Socials de l’Ajuntament de Barcelona i centres públics de recerca com són Ivàlua, IERMB i IIAB, així com en el marc del projecte pilot de Barcelona B-Mincome s’ha generat una producció documental que suposa una font important per a l’anàlisi (veure referències documentals). Aquesta documentació de context és considerada més enllà d’una font d’informació, un producte social que té gran profit per a l’antropologia, ja que permet dur a terme una recerca sistemàtica i ben fonamentada (Hammersley i Atkinson,1994).

2. Observació participant, observació de l’entorn físic i social de la infància i l’adolescència perceptores de l’ajuda

Es van realitzar un total de vuit mesos d’observació al territori i context social entre abril i novembre de 2018, on s’han definit cinc camps d’observació:

- L’observació del territori del districte de Ciutat Vella, amb especial incidència als barris del Raval i Gòtic.
- L’observació en els dispositius on es gestionen els tràmits i la informació per a la recepció de l’ajuda, en especial, les oficines de serveis socials del districte.
- L’observació de l’entorn immediat i de les llars de les famílies participants beneficiàries del Fons 0-16.
- Observació dels espais físics i socials on es troben infants i adolescents en situació de pobresa perceptors del Fons.
- Observació de la quotidianitat de la petita infància entre 0 - 5 anys dins i fora de les llars.

Des d’una perspectiva ètica, cal explicitar que en tot moment la investigació es relaciona amb les persones informants, entenent que de l’observació participant es recolza sobre el principi de la interacció i de la “reciprocitat de perspectives”. S’entén aquesta retòrica com igualitària entre “observador i observat com a habitants d’un camp social i cultural compartit, les seves cultures respectives diferents però iguals, i capaces del reconeixement mutu en virtut d’una humanitat compartida” (Hammersley i Atkinson, 1994:113).

Imatge 5: Oficina de Prestacions Socials i Econòmiques de Barcelona

Imatge 6: EAIA del Casc Antic i del Raval Sud

3. Participació total: sol·licitud del Fons 0-16 i seguiment d'accions de moviments veïnals pel dret a l'habitatge

Mitjançant la tècnica de “participació total”, la investigadora com a instrument de recerca i que captura directament dades per a ser tractades com un camp d'inferències en el qual es poden identificar hipòtesis i posar-les a prova. En aquest sentit, la investigadora va realitzar la sol·licitud del Fons d'infància de la convocatòria 2018 començant per la petició de cita al centre de serveis socials del Gòtic i fent les mateixes gestions de trucades, visites i demanda d'informació a l'Oficina de Prestacions Socials i econòmiques. La presentació de la sol·licitud del Fons 0–16 en primera persona ha permès recollir les dades des de la implicació directa, arribant a la informació sobre els procediments, les dates, les condicions i els criteris de manera actualitzada. La sol·licitud va estar desestimada per manca de valoració social.

Dins la tècnica de participació total, la investigadora va realitzar seguiment de moviments socials i accions veïnals de Ciutat Vella per aturar els desnonaments, davant les portes de les cases de famílies del barri amb infants i adolescents vinculades a serveis socials i perceptores del Fons 0-16. Aquesta tècnica va ser determinant per desbloquejar els obstacles d'accés a informants infants i adolescents, tal com s'ha esmentat. El contacte i coneixement de les famílies a partir la participació total a les accions veïnals fora dels circuits de serveis socials, han facilitat i fet possible l'accés a altres famílies en situació de pobresa i en risc de perdre el seu habitatge i receptores del Fons. Concretament, el seguiment d'accions va ser amb els col·lectius *Resistim al Gòtic*, *Stop Desnonaments al Gòtic*, *Raval Rebel*, *Àgora*, *Dones feministes antiracistes* i *Tancament de persones migrants al Raval*.

Una tercera font d'informació i contactes amb persones perceptores del Fons, vinculada a la tècnica de participació total, va ser el projecte “*Fotoveu Gòtic. Turistificació i qualitat de vida de les veïnes i veïns del Gòtic: Aproximació participativa des de la fotografia*”. En el marc del programa Salut als barris per a la

salut comunitària que realitza l'Agència de Salut Pública de Barcelona, aquest projecte ha treballat amb l'associació La Negreta i el Casal de gent gran del Pati Llimona, per tal de recollir les veus de veïnes i veïns del barri entorn dels efectes que el turisme provoca a la seva salut física i emocional, mitjançant la fotografia participativa com a element de detecció diagnòstica.

Imatge 7: Participació en el projecte Fotoveu Gòtic

4. El grup de discussió amb professionals dels centres de serveis socials

Aquesta tècnica va ser incorporada a petició de l'IMSS amb l'objectiu de conèixer i presentar les diferents aportacions i arguments diversos que hi ha darrere d'un mateix col·lectiu de professionals dels serveis socials municipals. Consisteix en discussions amb nivells variables d'estructuració orientades a un tema particular d'interès o rellevància, tant per al grup participant com per a la investigació. Concretament es van realitzar dos grups de discussió centrats, el primer (29 de maig de 2018), en recollir la diversitat d'opinions entre les persones professionals que atenen i fan seguiment de famílies receptors del Fons respecte els elements a tenir en compte i necessitats que viuen els nens i nenes, així com identificar punts forts i febles del Fons. I el segon (30 d'octubre de 2018), en contrastar resultats preliminars de la recerca respecte els impactes del Fons, i també fer aportacions sobre l'ajut des de les seves visions com a professionals.

5. Les entrevistes semiestructurades amb les persones adultes de les famílies beneficiàries del Fons 0-16

Entre juliol i novembre es van realitzar 78 entrevistes amb 13 mares, 2 pares, 1 germana (una jove de 18 anys, que havia estat perceptora del Fons el 2015 i 2016). En set persones informants s'han fet fins a quatre trobades-entrevistes. L'accés a les famílies va ser, en els casos via serveis socials, mitjançant trucada telefònica facilitat pel seu professional de referència i previ consentiment de la persona. En els casos d'accés via observació participant, les entrevistes es van consensuar directament amb la família.

L'organització dels contactes-trobades-entrevistes va concretar-se cronològicament, amb variacions, de la següent manera:

- Contacte telefònic per presentar la recerca i una invitació a participar-hi.
- Trobada de presentació en detall i explicació del seu rol d'informant clau d'1 hora aproximadament);
- Trobada amb entrevista semiestructurada de 3 hores aproximadament.
- Entrevista en profunditat primera fase. Temps sense definir
- Entrevista en profunditat segona fase. Temps sense definir.

- Trobada per convidar als pares i mares que els seus fills i filles fessin l'entrevista, i explicació de la seva metodologia, d'1 hora aproximadament.
- Trobada fent la presentació als infants i adolescent davant dels seus adults amb l'explicació de la dinàmica de l'entrevista de *Joc seriós* de 2 hores aproximadament.

El guió de l'entrevista ha estat dissenyat a partir dels objectius de la recerca, és a dir, per conèixer impactes del Fons en la vida dels seus fills i les seves filles, i les valoracions entorn de la gestió i funcionament de l'ajut, i alhora, tenint en compte les idees força i les temàtiques sorgides al *focus grup* amb els professionals de serveis socials. Partint del guió, es va deixar el temps i la llibertat per a incorporar altres qüestions del seu interès vinculades amb Fons d'infància.

Imatge 8: Centre de Serveis Social de Raval Nord i Raval Sud

Aquestes entrevistes van portar a tres nivells d'informació: parlaven de les seves pròpies vivències i interpretacions (primer nivell d'informació), de la informació que rebien i compartien amb les seves xarxes i relacions immediates (segon nivell d'informació), com per exemple que “tota la gent que conec ho fa així” o “totes les mares del col·legi que tenim la targeta estem igual”, i la referència que fan al seu entorn social (tercer nivell d'informació) on a les seves declaracions expliquen què succeeix en altres famílies “jo no ho he vist però diuen que...”, “la veïna d'una amiga ...”, “la situació a Barceloneta és diferent a la del Gòtic, pots preguntar a gent per que treballa allà”. En aquest últim cas, sobre tot assenyalen ressalten anomalies puntuals respecte a l'ús del Fons 0-16 que detecten al seu barri.

6. *L'entrevista adaptada per als infants i adolescents perceptors del Fons 0-16*

Per tal de garantir l'accés a les veus de nens, nenes i adolescents va ser necessari arribar-hi des dels seus pares i mares i, per tant, en fases avançades de la recerca. Els retards en el calendari vinculat a l'atorgament i primer pagament de l'ajut (finals de juliol) va endarrerir l'accés al camp i va complicar la realització de la tècnica prevista de foto-etnografia que es considera molt adequat per als informants de 6 a 16 anys, però que requereix de més temps. Finalment, es van repensar les tècniques i es va crear una fórmula d'entrevista adaptada que hem anomenat *joc seriós*. A partir d'un avatar escollit entre ninots (clics de playmobil) amb el que més s'identificaven, van fer un recorregut simbòlic on parlaven de les seves preocupacions, aspiracions i de què consideren les coses més importants en les seves vides.

Mitjançant aquesta tècnica es va obtenir informació sobre la seva consciència econòmica i de la seva manera particular d'organitzar els diners. Totes les seves aportacions les vam contrastar amb els diversos drets dels infants reconeguts per tal que poguessin contrastar i per si volien afegir alguna cosa nova o reorganitzar el que havien dit. Aquesta entrevista-joc seriós té dues versions, una per a nens i nenes de 6 a

11 anys i una altra de 12 a 16 anys, amb l'objectiu d'adaptar-se amb el nivell de concreció de continguts de cada edat i perfil de cada infant i adolescent.

Aquesta tècnica d'entrevista-joc seriós es va realitzar amb 15 infants i adolescents i es va combinar amb altres dues tècniques per accedir a la informació situada en els nens i nenes tant de manera directa, ja que amb els més petits de cinc anys es va realitzar observació directa (5 infants), com de manera indirecta, ja que es va recopilar informació d'altres 11 nens i nenes vehiculada a través dels seus pares i mares com a informants. Finalment, per tant, en aquesta recerca s'ha obtingut informació respecte les vides de 31 infants i adolescents.

Imatge 9: Entrevista - joc seriós

3.4 Categories d'anàlisi

Aquest apartat s'estructura d'acord amb els àmbits identificats com a claus en el Fons a partir de les definicions dels objectius i finalitat de l'avaluació, així com amb els continguts que han emergit del treball de camp: expectatives inicials, experiències viscudes, dificultats i frustracions, canvis i millores percebudes, resistències, usos concrets, etc. La construcció de les categories d'anàlisi ha determinat on posar la mirada en el global de dades i com interpretar-les. En aquest sentit, i a partir de les percepcions subjectives de les persones informants, s'han identificat, en primer lloc, impactes dels ajuts del Fons centrats en les condicions de major o menor benestar i en la vida quotidiana d'infants i adolescents, i les seves famílies estructurant-los en les dimensions material, relacional i emocional. Entenent per dimensió de material la cobertura de les necessitats bàsiques i béns de primera necessitat previstos (alimentació, material escolar, higiene i roba) i no previstos (salut i lleure) en el Fons; per dimensió de relacional, la vivència de vincles, xarxes i relacions que condicionen els entorns de socialització importants en la vida quotidiana; i finalment, la dimensió de emocional, entesa com les vivències relatives als afectes, sentiments, estats d'ànim, expectatives i climes ambientals dins i fora de les llars.

En segon lloc, s'han identificat percepcions, vivències i valoracions respecte el funcionament i la gestió del Fons. A partir de la convocatòria del 2018, s'han analitzat qüestions pràctiques i formals d'atorgament o denegació de l'ajut. En aquest sentit, les categories d'observació s'organitzen en tres eixos: al voltant de la

convocatòria (criteris, resolucions...), dels procediments (comunicació, operativa,...) i de les prestacions. Així, les categories d'anàlisi s'estructuren de la següent manera:

A.- En relació als impactes en el benestar i la vida quotidiana d'infants, adolescents i les seves famílies:

A.1. Dimensió material

- Condicions de vida i consums inicials
- Usos de l'ajut previstos i no previstos
- Importància de la beca automàtica de menjador escolar del 100%
- Caràcter retroactiu del cobrament de l'ajut
- Tramitació d'ajuts puntuals de manera periòdica
- Habitatge i subministraments

A.2. Dimensió relacional

- Normalització de canals i experiències
- Clima familiar
- Participació en activitats escolars i en el temps lliure
- Vacances i celebracions d'ocasions especials
- Relació amb serveis socials i estigmatització

A.3. Dimensió emocional

- Apoderament i autogestió de les famílies
- Autoestima
- Alliberament d'estrès

B.-En relació a les percepcions, valoracions i vivències del funcionament i gestió del Fons 0-16

B.1. Convocatòria

- Criteris d'accés
- Característiques de la convocatòria
- Composició de la llar i estructura de la llar
- Utilització del ajuts

B.2. Procediments

- Valoracions d'aspectes externs i interns vinculats a serveis socials
- Duració de la convocatòria.
- Comunicació i difusió
- Control d'usos adequats

B.3. Prestacions

- Dotació econòmica
- Accés automàtic a la beca menjador del 100%

4. Context: pobresa infantil a la ciutat i Fons 0-16

4.1 Què sabem de la pobresa d'infants i adolescents a Barcelona?

Com a condició necessària per a les polítiques per combatre la pobresa infantil és clau disposar de dades actualitzades i robustes per analitzar, monitoritzar i avaluar impactes en els principals indicadors que mesuren la pobresa, exclusió social i desigualtat a la ciutat. Recentment i després de molts anys de no disposar de dades oficials actualitzades de ciutat (les darreres eren de l'ECVHP 2011), Barcelona compta amb una anàlisi de les causes, magnituds i tendències de la pobresa econòmica i la desigualtat de rendes que afecta a infants i adolescents de la ciutat i les seves famílies: l'informe [Pobresa i infàncies desiguals a la ciutat de Barcelona 2016-2017](#) realitzat per l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB) per a l'Ajuntament de Barcelona (publicat a desembre 2018).

Les darreres dades oficials disponibles són les treballades en les Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida a partir de les Enquestes de Condicions de Vida INE-Idescat (EMCV 16-17, IERMB-Idescat). Aquestes dades permeten analitzar, amb llinar de renda propi de ciutat, els principals indicadors de pobresa, exclusió i desigualtats a Barcelona, anualment, des de l'any 2016. De manera complementària i per tal de desagregar les dades a escala de districtes de la ciutat, també es compta amb una segona font valuosa, l'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona de 2017.

Finalment, cal mencionar també l'informe [Les condicions de vida de les famílies amb infants i adolescents amb problemàtiques d'extrema complexitat ateses pels serveis socials de Barcelona](#) com a retrat específic de la pobresa infantil més severa a partir de l'Enquesta de Condicions de Vida de les persones usuàries dels Centres de Serveis Socials de 2016 realitzat per l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona per a l'Ajuntament de Barcelona (publicat a juliol de 2018).

El problema estructural de la pobresa infantil: magnitud, intensitat, tendència i comparativa

La pobresa infantil segueix sent un enorme problema social que, lluny de ser un fenomen conjuntural que s'explica per la crisi, s'ha evidenciat com un fenomen estructural i assignatura pendent de l'estat del benestar al conjunt d'Espanya i de Catalunya que també es pateix a la ciutat. Les dades indiquen una lleugera millora de les situacions més severes de privació econòmica i que, comparativament, Barcelona té menys pobresa infantil i menys intensa (més a prop del llinar de renda) que al conjunt de Catalunya.

La crisi va impactar de manera molt dramàtica i diferenciada als infants i adolescents i les seves famílies, si bé les taxes de pobresa infantil ja eren molt elevades i allunyades de la mitjana europea en la dècada dels noranta. A més, la recent millora econòmica no ha beneficiat a la infància i l'adolescència amb la mateixa intensitat: si bé hi ha certa millora en les taxes de pobresa infantil més severa, no passa el mateix amb la desigualtat de renda que no disminueix (mentre ho fa lleugerament en el conjunt) i segueix sent més alta entre infants que en el conjunt de la població.

Actualment el 30,8% de la població de 0 a 17 anys de Barcelona està en risc de pobresa i/o exclusió social, segons l'indicador europeu multidimensional AROPE (*At Risk of Poverty and/or Exclusion*). Les taxes catalana i espanyola són molt similars i totes situades molt per sobre de la mitjana europea del 24,4%.

Si mirem els indicadors de taxa de pobresa monetària, avui a la ciutat el 29,5% d'infants i adolescents viuen per sota el llinar de pobresa moderada (60% de la mediana de la renda familiar disponible amb llinar de ciutat). Com a valors il·lustratius, això suposa viure amb menys de 1.670€/mes en el cas d'una família de 2 adults i 1 infant (l'estructura majoritària de les llars amb infants a la ciutat). Amb els seus respectius llinars de renda, que són més baixos que el de Barcelona ciutat, a Catalunya la taxa de risc de

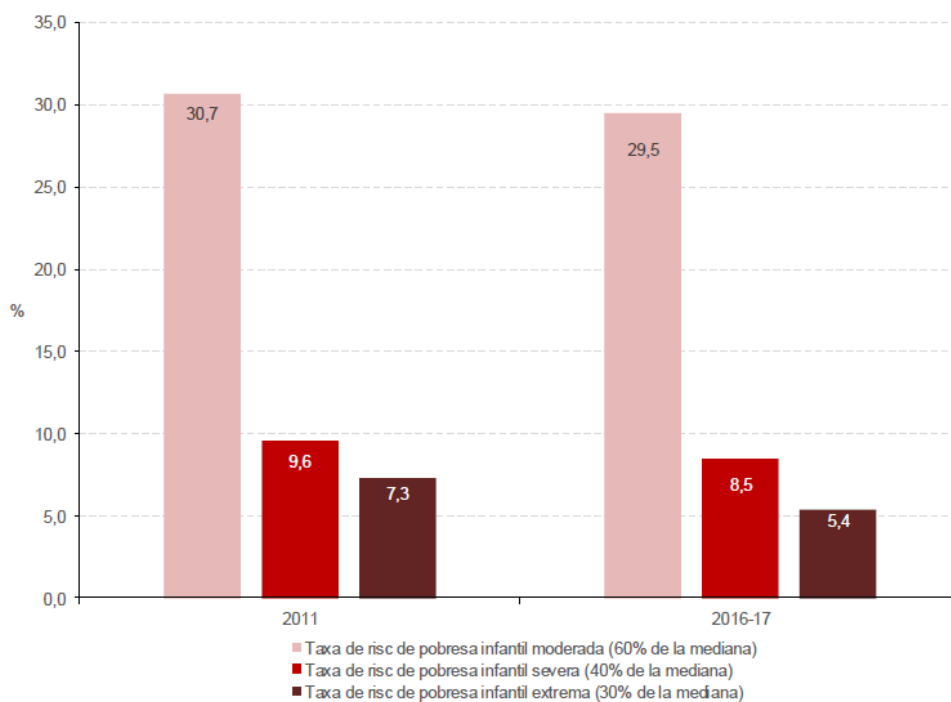
pobresa infantil moderada és del 27,7% i a Espanya del 28,3%. En qualsevol dels tres territoris, estem molt lluny de la mitjana de la UE 20,1% i en el rànquing europeu, només per davant de Bulgària i Romania.

El tret diferencial positiu de la ciutat respecte Catalunya (ECV 2017, Idescat) i Espanya (ECV, 2017, INE) és en les taxes de pobresa severa i extrema, que es situen, pràcticament, en la meitat: un 8,5% d'infants i adolescents viuen per sota el llindar de pobresa severa a la ciutat (40% mediana = 1.112 €/mes una llar de 2 adults i 1 infant) i un 15% al conjunt de Catalunya. Així mateix pel que fa a la taxa de pobresa infantil extrema 5,4% sota el llindar de pobresa extrema (30% mediana = 834 €/mes llar de 2 adults i 1 infant) és d'un 5,4% a la ciutat i d'un 9,1% a Catalunya.

Totes les taxes de pobresa són superiors entre la població infantil que en el conjunt de la població i de manera més significativa la pobresa moderada que és 8 punts percentuals superior entre els infants que entre la població total, tant a Barcelona (29,5% i 21,3% respectivament) com a Catalunya (27,7% i 20%).

Amb aquests llindars i taxes, en termes absoluts sobre padró de l'any 2017, la població de 0 a 17 anys de la ciutat que viuen per sota el llindar de la pobresa moderada serien 72.300, el que estarien en situació de risc de pobresa severa serien 20.800 i en situació de pobresa extrema 13.200 infants i adolescents barcelonins.

Gràfic 4. Taxes de risc de pobresa infantil moderada, severa i extrema. Població 0 a 17 anys. Barcelona, 2011 i 2016-2017

Font: Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 2011. IERMB, Estadístiques metropolitanessobre condicions de vida, 2016-2017 a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

Taula 1. Llindars de risc de pobresa segons % de la mediana de renda familiar disponible i composició de les llars (valors il·lustratius). Barcelona, 2016-2017.

	Llindar de risc de pobresa moderada (60% mediana)	Llindar de risc de pobresa severa (40% mediana)	Llindar de risc de pobresa extrema (30% mediana)
1 adult	11.122,4 €	7.414,9 €	5.561,2 €
1 adult 1 infant	14.459,1 €	9.639,4 €	7.229,6 €
2 adults i 1 infant	20.020,3 €	13.346,9 €	10.010,2 €
2 adults i 2 infants	23.357,0 €	15.571,4 €	11.678,5 €

Font: IERMB. Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017 a partir d'Idescat. Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.

Principals causes: precarietat laboral, dèficits en protecció social i sobrecàrrega de l'habitatge i desinversió en prestacions i serveis públics

Les principals causes d'aquest problema estructural compartides, amb major o menor intensitat i diferencials, en el conjunt de Catalunya i d'Espanya, es poden sintetitzar en quatre: precarietat laboral i baixos salaris, sobrecàrrega dels costos de l'habitatge, dèficit històric en protecció social a la infància, i desinversió en prestacions i serveis públics:

1. Precarietat i temporalitat laboral: baixos ingressos a les llars pel treball remunerat

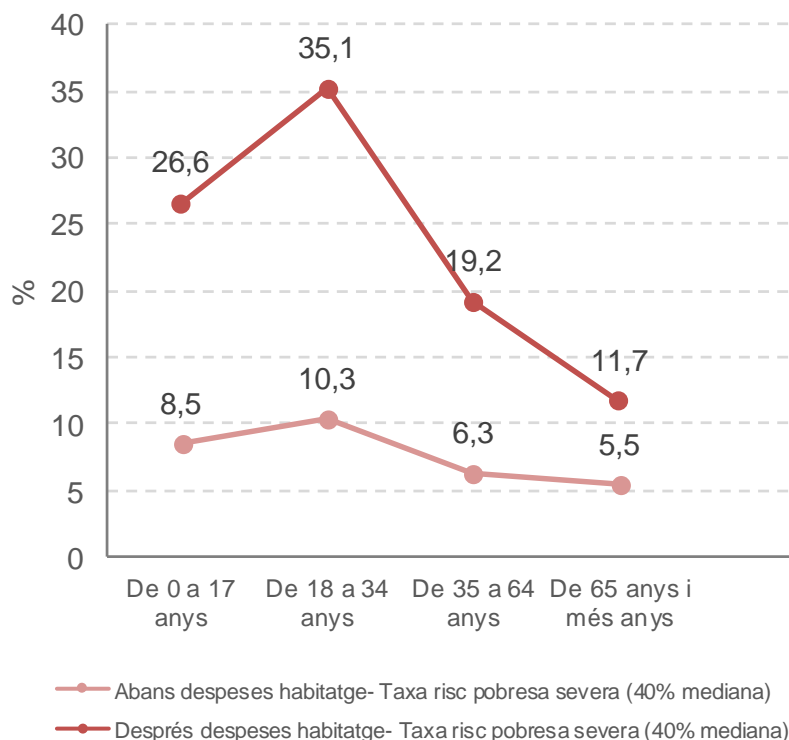
Treballar no és sinònim de benestar material: si bé a la ciutat s'han reduït significativament els percentatges d'infants i adolescents que viuen en llars amb totes les persones aturades o inactives (passant de 11% al 6% entre 2011 i 2016-17) i amb intensitat del treball molt baixa (del 7,2% al 3,5%), els indicadors de pobresa en el treball i de temporalitat han empitjorat. A Barcelona un 25,4% de les persones adultes amb infants a càrrec viuen per sota el llindar de pobresa (era del 19,1% el 2011), 9 punts percentuals per sobre de les que no tenen fills i filles menors d'edat. Així mateix, la temporalitat contractual ha passat del 22,6% al 30,6% de la població assalariada.

2. Habitatge: sobrecàrrega en les despeses familiars que agreuja la pobresa infantil severa

Del conjunt de llars de la ciutat on viuen infants i adolescents un 15,2% pateixen sobrecàrrega de l'habitatge que indica que més del 40% de la renda familiar es dedica a les despeses de l'habitatge incloent no només el lloguer o hipoteca, sinó també subministraments, assegurança, comunitat i impostos. El problema del sobrecost de l'habitatge en les famílies amb infants és global a la ciutat (i més enllà), si bé és especialment greu en tres districtes: a Ciutat Vella afecta 4 de cada 10 infants i adolescents, i a Nou Barris i Sants-Montjuïc i 3 de cada 10.

En aquest sentit, els costos associats a l'habitatge són tan alts que, una vegada descomptats de la renda familiar disponible, tripliquen la taxa de pobresa infantil severa a la ciutat del 8,5% al 26,6%. Aquesta pobresa induïda per les despeses de l'habitatge és especialment intensa per les famílies amb infants (4 de cada 10 infants a la ciutat viuen en habitatges de lloguer i 3 de cada 10 en propietat amb pagaments pendents), ja que, comparativament, aquestes són superiors al que hi destinen les llars sense infants.

Gràfic 5. Taxes de risc de pobresa severa (40% mediana) abans i després de descomptar les despeses d'habitatge (amb amortització) segons grups d'edat. Població total. Barcelona, 2016-2017

Font: IERMB, *Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017, a partir d'Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016 i 2017.*

3. Dèficit històric en protecció social a les famílies amb infants: a Catalunya i Espanya és baixa i poc eficaç en el marc europeu

En perspectiva comparada i històricament, les diverses administracions a Espanya inverteixen poc en infància i l'eficàcia de les transferències socials públiques és baixa, ja que es dediquen pocs recursos i amb escassa cobertura. La despesa en protecció social a famílies i infància a Espanya es situa molt per sota de la mitjana de la Unió Europea tant en relació al conjunt de la despesa social (5,3% i 8,4% respectivament) com en relació al PIB (1,3% i 2,4% respectivament). Al seu torn, Catalunya té una despesa en aquest capítol encara menor (0,8% del PIB).

Aquesta insuficient prioritització per combatre la pobresa infantil via transferències socials condiciona la seva escassa capacitat reductora de les taxes de pobresa infantil. Ara bé, en aquest context de dèficit estructural de l'estat del benestar, les ajudes socials municipals marquen una diferència: s'estima que el Fons 0-16 i les beques menjador tenen un impacte significatiu en la reducció de la pobresa severa entre els infants i adolescents. A Barcelona, després de totes les transferències socials, la pobresa severa es redueix 4 vegades més que a Catalunya, passant del 20% al 8% a la ciutat i del 19 al 15% al territori català.

4. Desinversió i retallades selectives en serveis i prestacions de les diferents administracions públiques en el context de crisi

Finalment, les polítiques d'austeritat en la gestió de la crisi i durant els anys de recessió a Catalunya i Espanya (però no així a altres països de l'OCDE) van suposar una desinversió pública i retallades selectives en prestacions de serveis i econòmiques de totes les administracions que van impactar de manera especialment negativa en els infants i les seves famílies. Això ha comportat pitjors condicions i menor assequibilitat en serveis públics essencials com educació, salut i serveis socials, així com la reducció o eliminació de prestacions i ajuts tant dels pressupostos generals de l'Estat com de la Generalitat de Catalunya durant els anys de recessió i que no s'han recuperat de manera significativa ni prioritant la infància i les situacions més desfavorides.

Privacions materials i desigualtats de renda: infància com a etapa vital amb major vulnerabilitat i amb més disparitat interna

Un 21% dels infants i adolescents de la ciutat pateixen privació material i un 5% privació material severa, amb una lleugera millora des dels pitjors anys de la crisi econòmica. Amb l'única excepció de la privació alimentària, els infants i adolescents són el segment de població pitjor situat en la resta de privacions.

Taula 2. Privacions materials d'infants i adolescents segons districte de residència. Població de 0 a 17 anys. Barcelona, 2017

	Ciutat Vella	Eixample	Sants - Montjuïc	Les Corts i Sarrrià - Sant Gervasi	Gràcia	Horta - Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Total
Més d'una privació	56,2	12,9	41,4	11,3	19,2	19,4	55,2	28,1	30,4	27,1
Una o més privacions	67,4	22,2	58,1	22,5	28,6	42,9	66,5	38,6	44,9	40,0
No es poden permetre un àpat de carn o peix almenys cada dos dies	14,2	1,9	7,1	0,9	6,7	3,4	7,5	3,5	3,5	4,4
No es poden permetre mantenir l'habitatge a una temperatura adequada els mesos freds	32,3	6,2	25,4	3,5	9,3	12,4	35,0	16,3	13,4	14,9
Endarreriments pagament habitatge	31,0	3,1	10,7	8,7	3,9	8,9	26,2	14,9	16,3	12,4
Endarreriments pagament compres ajornades	7,8	7,3	5,8	4,8	2,6	7,5	13,3	9,9	15,2	8,0
Endarreriments pagament subministraments habitatge	27,3	6,6	16,4	7,5	7,7	10,7	28,7	12,0	15,5	13,4
No es poden permetre una despesa imprevista	57,5	17,9	41,4	9,2	25,4	34,3	59,2	35,4	36,2	31,7
No es poden permetre anar de vacances una setmana a l'any	42,4	10,7	33,6	6,4	11,7	15,4	45,6	19,2	26,4	21,0
No es poden permetre connexió a internet	12,8	1,4	10,2	0,6	5,3	3,1	14,4	3,0	3,9	5,1

Font: elaboració IERMB amb dades de l'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona, 2017.

Pel que fa a la desigualtat de renda, a Barcelona la població de 0 a 17 anys està en un nivell de desigualtat superior al del total, de la mateixa manera que passa al conjunt de Catalunya. Dins del grup de la infància i l'adolescència trobem 10 vegades més renda entre el decil més ric i el decil més pobre i amb tendència a créixer, quan pel conjunt de la població de la ciutat la desigualtat de renda s'ha reduït lleugerament. Per altra banda, un cop descomptades les despeses d'habitatge, també veiem com incrementa significativament la desigualtat de renda entre els infants de la ciutat: coeficient de Gini passa del 0,366 al 0,421.

Malgrat que els indicadors que mesuren la pobresa i l'exclusió social de la població infantil dibuixen una lleugera tendència a la reducció a Espanya, Catalunya i Barcelona, seguim situats a la cua d'Europa en benestar infantil, i amb tendències preocupants de creixent desigualtat. En el marc d'un problema social estructural de primer ordre l'empobriment dels infants i adolescents és una vulneració del seu dret humà a un nivell de vida adequat (art. 27 de la Convenció sobre els drets de l'infant de les Nacions Unides). La pobresa condiona les seves trajectòries vitals, la seva salut i el seu futur educatiu i laboral. La manca de suports públics suficients, tant de redistribució com de redistribució de recursos, dificulta a les famílies trobar solucions a mig i llarg termini, posa en perill la cohesió social, i suposa la transmissió de la pobresa d'una generació a l'altra.

4.2 Què sabem del Fons 0-16 i els seus impactes en la reducció de la pobresa?

1. Què és i per què un ajut municipal contra la pobresa infantil? Finalitat i fonamentació del Fons 0-16

L'Ajuntament de Barcelona l'any 2015 va activar el *Fons extraordinari per ajuts puntuals d'urgència social per a famílies amb infants i/o adolescents menors de 16 anys* (també anomenat Fons d'Infància o Fons 0-16) gestionat per l'Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS). La finalitat del Fons està definida com "pal·liar la situació de vulnerabilitat de les famílies amb infants i/o adolescents entre 0 i 16 anys, amb situació de necessitat, amb l'objectiu que la situació econòmica de la unitat familiar permeti que puguin cobrir les necessitats bàsiques de subsistència".

Es tracta, per tant, d'una mesura de política pública local complementària, en forma d'ajut d'urgència social, donada l'escassa capacitat per reduir la pobresa infantil a la ciutat de les insuficients prestacions econòmiques i polítiques de rendes de les administracions superiors i competents en la matèria. Les principals prestacions orientades a reduir la pobresa infantil per als infants de Barcelona són dues: una, la prestació per fill a càrrec de la Tresoreria General de la Seguretat Social a Espanya que es concreta en un ajut per infant. L'abril de 2019 l'import d'aquest ajut va passar de 291 euros/any a 341 euros/any (28€/mes) pels infants de famílies en situació de pobresa i fins a 588 €/any (49 €/mes) pels que viuen pobresa més severa (llindar de 25% de la mediana). L'altra prestació és la Renda Garantida de Ciutadania a Catalunya, creada per la Llei 14/2017, la implementació de la qual ha estat progressiva i amb importants febleses, com el fet que pondera de manera insuficient el fet de tenir infants i adolescents a càrrec, tal com ha destacat el Síndic de Greuges de Catalunya.

En aquest context de feblesa de la protecció social a la infància i les seves famílies en situació de pobresa, l'ajut d'urgència social municipal del Fons 0-16 es fonamenta en el dret dels infants a un nivell de vida adequat i en el principi de l'interès superior de l'infant en l'assignació de recursos públics recollits en la Convenció sobre els Drets de l'Infant de Nacions Unides (art.4 i 27). Així mateix, es basa en el dret a un nivell bàsic de benestar reconegut en la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència que, en el seu preàmbul, diu que cal "assumir que les conseqüències de la pobresa i de la privació econòmica en els infants i els adolescents constitueixen un risc social de primera magnitud". I estableix que els poders públics han d'adoptar les mesures pertinents perquè les famílies ofereixin el nivell bàsic de benestar material incloent un règim d'ajuts i prestacions públiques (Llei 14/2010, art.41).

Per altra banda, el Fons 0-16 identifica l'infant com a subjecte amb dret a percebre l'ajut, ja que la persona titular n'és el nen, nena o adolescent fins els 16 anys, malgrat que la seva gestió sigui responsabilitat de la persona adulta sol·licitant. En aquest sentit, si bé els ajuts del Fons estan orientats a incrementar els ingressos de les famílies socialment més vulnerables (sobretot a partir de la modificació de quanties del segon fill o filla en endavant), s'adrecen específicament a facilitar la cobertura de necessitats i d'oportunitats socials dels infants i adolescents.

2. Com ha funcionat? característiques i pressupost del Fons d'infància de 2015 a 2018

Tal com ha analitzat Ivàlua i recull amb detall en el seu darrer informe d'abril de 2019, les convocatòries anuals del Fons d'Infància entre el 2015 i fins a la de 2018 han patit ajustos en imports globals i modificacions significatives en els requeriments relatius als tres criteris d'accés als ajuts: valoració social acreditativa de situació de necessitat, renda familiar insuficient, i empadronament amb certa antiguitat.

En la primera convocatòria de l'any 2015 es va concretar en un ajut de 100 euros mensuals per a cada infant o adolescent de 3 fins als 16 anys amb caràcter retroactiu des de 1 de gener (sense prorrateig) per a un període de 12 mesos adreçat als infants en situació de pobresa i de necessitat social acreditada mitjançant el registre de receptors de beques menjador i informes de serveis socials. Amb l'ampliació pressupostària, amb nou mandat municipal, també s'amplia la franja d'edat passant dels 0 als 16 anys.

El 2016 l'ajut també es va concedir amb efectes retroactius a data 1 de gener amb la mateixa quantia i es va introduir el prorrateig en els cobraments. Alhora es va simplificar el procediment a les famílies sol·licitants i reduir la càrrega administrativa sobre els professionals de serveis socials realitzant una prospecció prèvia al sistema informàtic de l'IMSS per detectar les condicions de vulnerabilitat i no requerir-los-hi, per tant, una valoració addicional. Altres canvis van ser incorporar els topalls de renda per unitat familiar i demanar l'ajut els sol·licitants havien d'autoritzar la comprovació de les seves dades fiscals amb l'Agència Tributària espanyola.

A la convocatòria de l'any 2017 s'introdueixen tres modificacions importants: en primer lloc, s'incorpora 100 € mensuals addicionals mensuals en cas de ser família monoparental; en segon, es redueix l'import de 100 euros mensuals per fill en 75 euros mensuals pel segon fill i en 50 euros pel tercer i en endavant. En tercer lloc, des d'aquell any, es requereix que les persones beneficiàries siguin usuàries de Serveis Socials amb expedient obert i valoració social acreditativa de la situació de necessitat social des de l'any anterior a la convocatòria. Amb aquesta modificació es tanca la possibilitat de poder sol·licitar l'ajut a les famílies que no fossin prèviament usuàries de serveis socials, encara que tinguin una renda inferior al topall requerit.

Pel que fa a l'any 2018, per un costat, l'ajut deixa de tenir caràcter retroactiu i, per tant, es redueix de 12 a 9 mesos (màxim 900 euros per infant). Per l'altre, l'accés es restringeix més, ja que el requisit de valoració social acreditativa de necessitat es vincula a expedient obert i a un cert tipus de seguiment limitant les famílies usuàries de serveis socials més vulnerables, a partir d'un algoritme. Aquest algoritme per calcular si es disposa de valoració social acreditativa de necessitat és crea a partir del registre de persones usuàries de Serveis Socials que tinguin menors de 16 anys al seu càrrec, en seguiment durant l'any 2017 a CSS-USTAC, EAIA, SARA, SIS Tractament o Sisfa-Rom Tractament, o com a mínim amb una UPA-S amb ajut econòmic vinculat (diferent de Fons infància 2017 o B-Mincome).

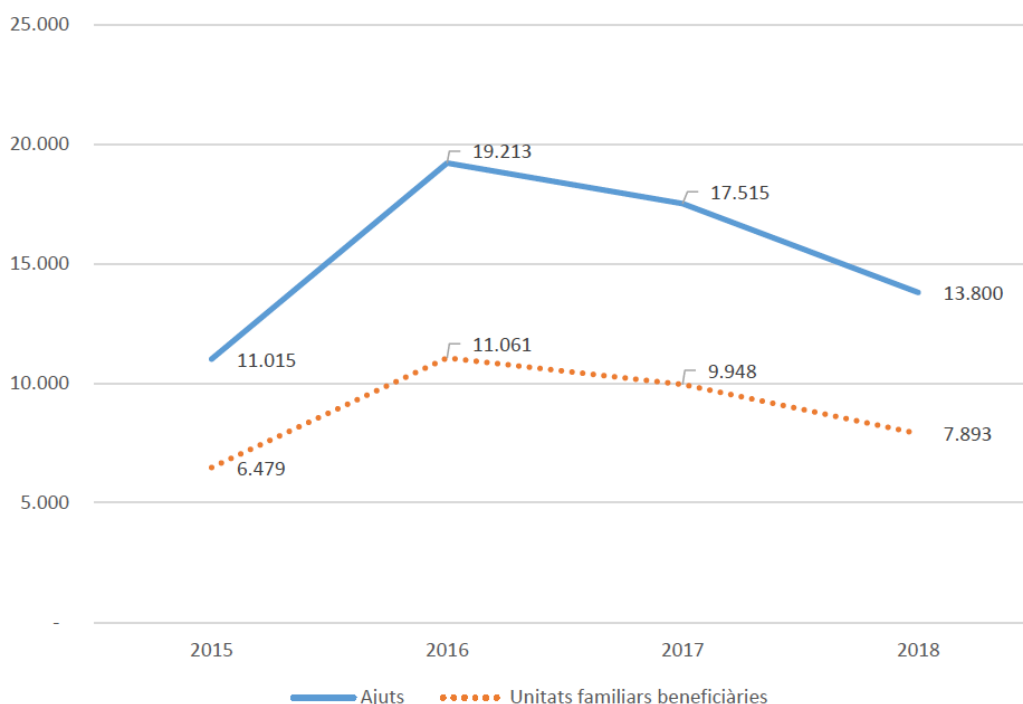
Pel que fa al pressupost del Fons d'Infància, es va obrir a principis de 2015 amb una dotació inicial de 9,2 milions d'euros que es va ampliar amb 2 milions el segon semestre del mateix any amb l'inici del nou mandat municipal, per tant, el global de 2015 va ser de 11,2 milions. L'any amb un major pressupost del Fons d'Infància va ser el 2016 amb 22,6 milions d'euros, mentre que el 2017 es va reduir a 16 milions d'euros i a 15 milions d'euros el 2018.

3. A qui arriba? Infants i adolescents beneficiaris del Fons entre 2015 i 2018

En la convocatòria inicial del 2015 el Fons arribava a uns 7.500 infants i adolescents menors de 16 anys, número que va incrementar-se fins a 11.015 beneficiaris de 6.479 famílies en situació de pobresa amb l'ampliació pressupostària. L'any 2016 va ser el de major cobertura del Fons d'Infància arribant a 19.213 nens, nenes i adolescents de la ciutat de 11.061 famílies. L'any següent, es va reduir en 17.515 infants de 9.948 unitats familiars. El 2018 s'ha reduït novament, tot i situar-se per sobre de la primera convocatòria, arribant a 13.800 infants de 7.893 famílies.

Gràfic 6: Nombre d'infants i d'unitats familiars perceptores del Fons d'Infància de 2015 a 2018.

Font: Ivàlua, 2019

La distribució d'infants receptors del Fons per districtes és força estable els darrers anys, concentrant-se als districtes de Nou Barris amb pràcticament 1 de cada 4 infants beneficiaris del total de la ciutat (24,8% el 2018 i 23,2% el 2017), seguit Sant Martí (14,6% i 15%), Ciutat Vella (13,2% i 13,8%) i Sants-Montjuïc (12,2% i 14,2%).

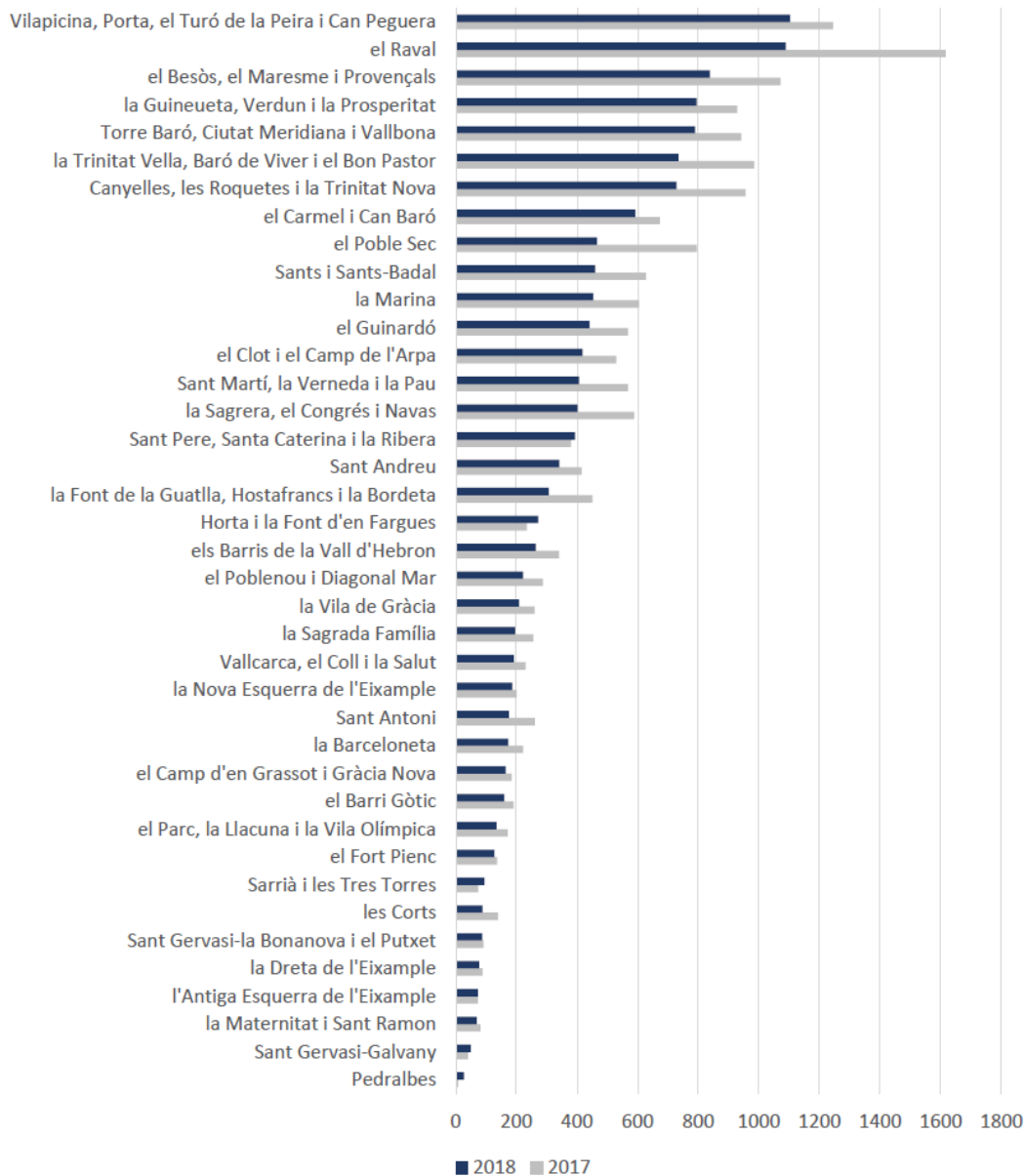
Taula 3: Nombre i percentatge d'infants i adolescents beneficiaris del Fons d'Infància per districtes (2017 i 2018)

Districte	2017		2018	
	Nombre de beneficiaris	Percentatge de beneficiaris	Nombre de beneficiaris	Percentatge de beneficiaris
Ciutat Vella	2.408	13,8%	1.816	13,2%
Eixample	1.014	5,8%	834	6,0%
Sants-Montjuïc	2.478	14,2%	1.686	12,2%
Les Corts	227	1,3%	184	1,3%
Sarrià-Sant Gervasi	206	1,2%	231	1,7%
Gràcia	674	3,8%	565	4,1%
Horta-Guinardó	1.815	10,4%	1.570	11,4%
Nou Barris	4.070	23,2%	3.417	24,8%
Sant Andreu	1.987	11,3%	1.476	10,7%
Sant Martí	2.628	15,0%	2.020	14,6%
Total Barcelona	17.507	100%	13.799	100%

Font: Ivàlua, 2019

Si mirem la major concentració d'infants beneficiaris pels quaranta grans barris estadístics de la ciutat, l'any 2017 va ser al Raval (amb 1.616 infants) i el 2018 a Vilapicina, Porta, el Turó de la Peira i Can Peguera (1.103 infants).

Gràfic 7 : Nombre d'infants beneficiaris de l'ajut d'emergència social per grans barris (2017 i 2018)

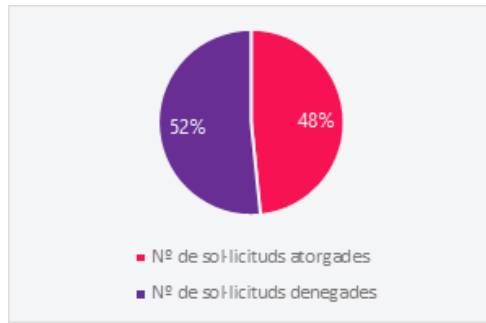

Font: Ivàlua, 2019

Pel que fa al total de sol·licituds i percentatge d'atorgament i motius de denegació, en la convocatòria del 2018, es van presentar 28.842 sol·licituds, de les quals tan sols un 48% (13.961) complien els tres principals requisits (valoració social de necessitat, topall de renda i empadronament). Per tant, més de la meitat de les sol·licituds presentades, el 52% (14.881), es van denegar.

Gràfic 8: Relació d'ajuts atorgats /denegats a la resolució de la convocatòria 2018

Nº total de sol·licituds: 28.842
 Nº de sol·licituds atorgades: 13.961
 Nº de sol·licituds denegades: 14.881

Font: IMSS

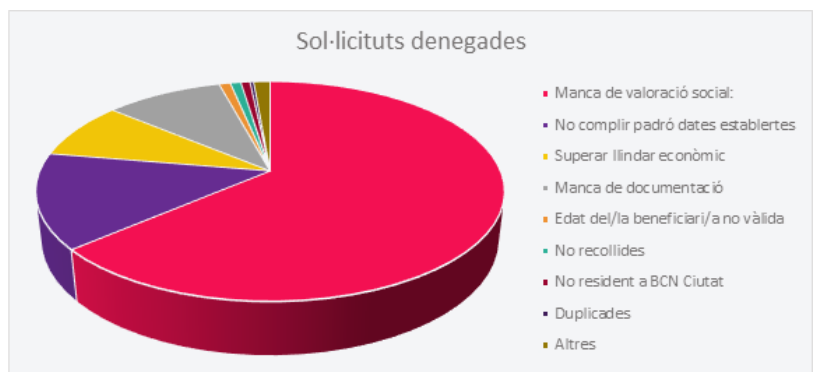
El principal motiu de denegació, ha estat la manca de valoració social per part de serveis socials de l'Ajuntament de Barcelona, amb un 64% dels casos denegats, malgrat cal suposar que moltes d'aquestes famílies sol·licitants es troben en situació de pobresa. Es desconeix la ponderació específica en l'algoritme introduït en el procés de resolució de la convocatòria de 2018, pel que fa a les sessions i visites vinculades amb el pla de treball dels professionals o altres variables de la definició concreta del concepte de "manca de valoració social", més enllà d'estar vinculat a l'existència d'un número d'expedient al sistema d'informació dels serveis socials municipals (SIAS).

Un 14% de les denegacions estan motivades per no estar empadronats en les dates establertes (abans de desembre 2017). El tercer motiu de denegació ha estat la no presentació de la documentació requerida amb un 9,7% de les denegacions, ja sigui per la manca d'informació suficient, per la no coordinació amb el professional de serveis socials, o perquè no disposa dels documents requerits. En quart lloc, s'han denegat un 8,4% de les sol·licituds vinculades al no compliment de criteri econòmic de llindar de renda, i es desconeix la distància respecte el llindar establert.

Finalment, tan sols un 2% de denegacions responen a motius clarament allunyats de la finalitat del Fons com el fet que es presentin beneficiaris de 16 anys o majors i no resident a la ciutat o amb targetes duplicades; i un 0,9% s'han denegat després de no haver recollit les targetes corresponents.

Gràfic 9: Número de sol·licituds denegades segons motiu de la denegació de la convocatòria de 2018

Manca de valoració social: 9.476
 No complir padró dates establertes: 2.083
 Superar llindar econòmic: 1.253
 Manca de documentació: 1.442
 Edat del/la beneficiari/a no vàlida: 139
 No recollides: 129
 No resident a la ciutat: 112
 Duplicades: 45
 Altres: 202

Font: IMSS

4. Quina eficiència té el Fons? Cobertura i impactes reductors de la pobresa infantil

A partir de les avaluacions i estimacions realitzades per Ivàlua, l'any 2018 la cobertura de l'ajut extraordinari del Fons d'Infància va ser del 20,4% dels infants que es trobaven en risc de pobresa moderada i el 36,4% en situació de pobresa severa a la ciutat. Respecte l'any amb la convocatòria més ben dotada representa una davallada important, ja que l'any 2016 la cobertura es va situar en el 29,1% dels infants en situació de pobresa moderada i del 50% en risc de pobresa severa. Aquesta pèrdua en la cobertura és conseqüència de la reducció d'un 28% del nombre d'infants beneficiaris entre 2016 i 2018. En el cas que comparem els infants receptors dels anys 2015 i 2018, el nombre d'infants no suposaria un decreixement, sinó un augment del 25%. En qualsevol cas, per altra banda, Ivàlua també destaca que les taxes de cobertura de l'ajut d'urgència social al conjunt de la ciutat amaguen una enorme variabilitat territorial, significativament associada a la renda mitjana del territori.

Per observar l'eficiència dels ajuts d'urgència social pel que fa a impactes reductors de la pobresa infantil a la ciutat, Ivàlua conclou que cal distingir, per un costat, un efecte molt limitat en reduir el nombre d'infants en risc de pobresa, ja que cap infant va poder per sobre del llindar de pobresa, en part degut a que l'ajut s'enfoca en les famílies de renda més baixa i que les quanties són insuficients per superar el llindar establert, si bé redueixen la intensitat de la pobresa (distància fins al llindar). Per l'altre costat, però, s'identifica un impacte més important en els casos de pobresa severa, ja que gràcies al Fons es va reduir al voltant d'un 10% el nombre d'infants en situació de pobresa severa a la ciutat (10,7% el 2017 i 9,4% el 2018, és a dir, 1.532 i 1.062 respectivament).

Ivàlua ha detectat que les modificacions en els criteris d'accés al Fons dels anys 2017 i 2018 han induït dos canvis en la composició de la població beneficiària: una reducció progressiva de la renda mitjana dels beneficiaris des de 2016 i un increment molt notable de la renda mitjana en els casos de les famílies monoparentals, fins i tot entre les que ja eren beneficiàries a 2017 (probablement per l'incentiu en formalitzar la seva situació).

Imatge 10: Fulletó informatiu sobre el Fons d'Infància 2018

5. Anàlisi de veus plurals i impactes diversos del Fons 0-16

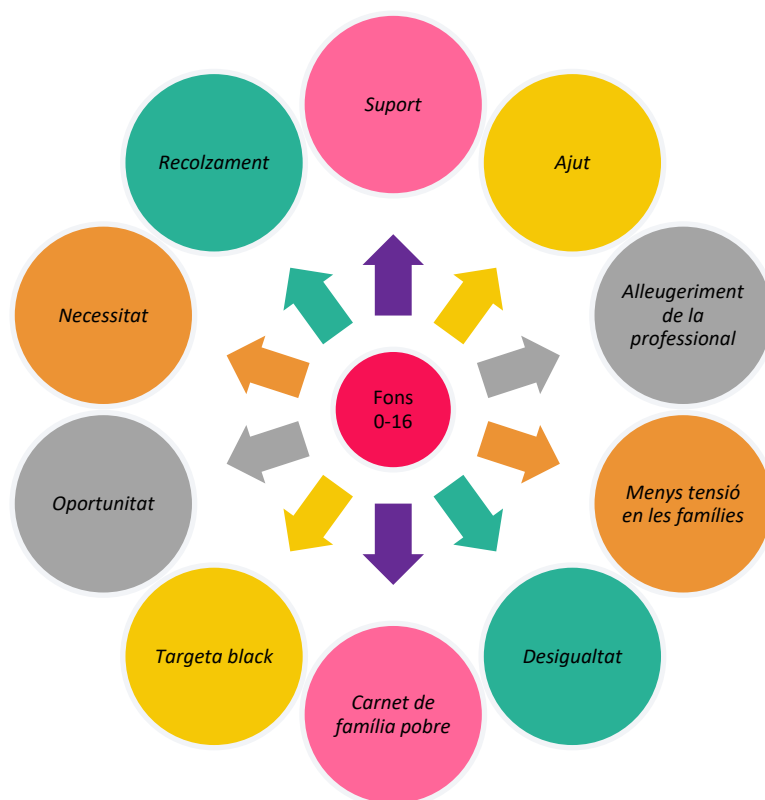
5.1 Les veus dels i les professionals de serveis socials municipals

Les veus professionals dels centres de serveis socials han estat el punt de partida i el contrast de les informacions que rebem de les famílies. A les dues entrevistes grupals es van recollir els diferents parers sobre les polítiques públiques d'ajuts econòmics. Els i les professionals de serveis socials han explicat la importància de que les iniciatives i recerques aplicades incorporin les seves opinions com especialistes i aprecien especialment que els reconeguin el seu coneixement tècnic. El que pensen connecta la realitat de les famílies amb fills a càrrec en situació de pobresa ateses per serveis socials amb les polítiques públiques.

Les reflexions i el debat van girar entorn de les vivències positives, les negatives, els usos i les possibles resistències de les famílies al voltant del Fons 0-16. Es van recollir les possibles qüestions emergents en relació a la gestió i el funcionalment i les propostes de millora per convocatòries futures.

Pels professionals i les professionals de serveis socials el Fons d'infància és, en una paraula:

Imatge 11: El Fons 0-16 en una paraula per part dels i les professionals de serveis

A.- En relació als impactes en el benestar i la vida quotidiana d'infants, adolescents i les seves famílies

DIMENSÍO MATERIAL

Les condicions de vida i consums inicials

Els i les professionals afirmen que l'arribada del Fons ha estat un canvi substancial en la qualitat de vida i l'accés al consum, tant per l'alimentació més equilibrada, com l'accés en igualtats de condicions als materials vinculats amb el món educatiu. Al seu criteri hi ha una clara sensació de millora per part dels adults de les famílies, que parlen d'un impacte molt positiu a la vida dels seus fills i les seves filles, en tant que tenen assegurat el menjar i poden accedir a més activitats socioeducatives.

En moltes famílies han compartit amb el seu professional de referència el fet que han generat nous capitals socials i noves xarxes relacionals fora dels circuits assistencials. A parer seu, moltes famílies han incorporat el Fons d'infància com una mesura molt positiva i molt necessària. Pensen que ha tingut molt bona rebuda perquè estimula l'autonomia, i alhora pensen que pot generar dependències donat que la gent confia que ho rebrà cada any si la seva situació no canvia.

El fet que existeixi un Fons exclusivament dirigit a la infància i l'adolescència, en la seva opinió, ha estat interpretat com un canvi en la filosofia de les polítiques públiques de renda i de transaccions socials, reconvertint la caritat en dret. Per tant la pèrdua del Fons és viscuda com la pèrdua d'un dret.

Usos de l'ajut previstos i no previstos

Coincideixen a dir que bàsicament el Fons s'utilitza correctament per les famílies, tot i que s'identifiquen casos anecdòtics de mal ús. Des de serveis socials es fa una feina de conscienciació sobre la destinació del Fons a alimentació, roba i material escolar, insistint en la seva dedicació als aspectes relacionats amb l'educació.

La importància de la beca automàtica de menjador escolar del 100%

El fet que el Fons 0-16 es vinculi automàticament amb la concessió del 100% de la beca menjador suposa una sèrie d'impactes positius en l'economia familiar. Alleugera la càrrega de les despeses derivades de la manutenció dels fills i filles, crea millors condicions de vida a la infància en particular i en les famílies en general. Aquest fet és percebut de forma molt positiva per les i els professionals.

El caràcter retroactiu del cobrament de l'ajut

Es valora que el caràcter retroactiu del cobrament de l'ajut té repercussions negatives, ja que fa que una unitat familiar pugui rebre molts diners de cop. S'entén que en algunes ocasions aquest pagament provocaria fer-ne un mal ús.

Tramitació d'ajuts puntuals de manera periòdica

La presa de decisions autònoma sobre el consum redueix substancialment les visites al professional de serveis socials. Els i les professionals de serveis socials expressen consens en el fet que el Fons 0-16 permet suspendre els ajuts econòmics puntuals i periòdics menors i dispersos i els tràmits que suposaven. No només ha simplificat els tràmits sinó que també ha afavorit les possibilitats de planificació econòmica de les famílies.

El Fons 0-16 rebaixa i alleugereix la intervenció intensa dels serveis socials en casos extrems sense ingressos. En molts casos, agreujat per l'endarreriment de l'aprovació de la Renda Garantida de Ciutadania de la Generalitat de Catalunya (RGC).

Habitatge i subministraments

Els professionals alerten que últimament han augmentat les consultes vinculades amb el dret a l'habitatge a Ciutat Vella. Per les famílies en perill de desnonament el Fons ajuda a cobrir les despeses bàsiques i els ingressos es destinen a pagar el lloguer i els subministraments.

Com que els criteris no inclouen les despeses d'habitatge, moltes famílies queden fora del Fons d'infància trobant-se en situació socioeconòmica semblant a d'altres que sí en són beneficiàries. Els i les professionals creuen que no estan clars els límits que defineixen la població beneficiària, i que aquests límits i possibilitats reals d'accés estan sotmesos a diferents percepcions socioculturals de les famílies, dels professionals i de les bases de les convocatòries. Crea un greuge comparatiu entre el que diuen lumpen versus treballador pobre.

DIMENSIÓ RELACIONAL

Normalització de canals i experiències

Un impacte molt positiu al parer dels professionals és que permet donar-se de baixa del banc d'aliments, la suspensió de la derivació a la botiga de segona mà d'entitats socials i l'autogestió familiar en la compra. Es valora enormement accedir als productes amb una targeta-moneder i en canals de consum normalitzats i normalitzadors. . Deixar enrere els circuits de caritat i assistència social suposa l'accés a altres ambients veïnals, al comerç de proximitat i, per tant, a noves relacions.

Clima familiar

La concessió del Fons 0-16 provoca un alleugeriment anímic de les famílies que permet als pares i les mares posar el focus en altres necessitats dels seus infants, que no siguin tant sols les econòmiques. Expressen que en percebre el Fons els adults de les famílies pateixen menys tensió per les dificultats que suposa cobrir les necessitats relacionades amb l'habitatge, les necessitats bàsiques, escolars i de lleure. Per tant, alleugera de manera molt significativa la càrrega econòmica, anímica i social familiar.

Participació en activitats escolars i en el temps lliure

Els infants tenen pagat el material i altres aspectes vinculats a l'escola. El Fons possibilita l'accés al material escolar i, tot i que no es pot pagar directament moltes activitats, permet accedir en igualtat de condicions a l'equipament necessari per realitzar les activitats dins i fora de l'aula.

Senyalen que en alguns centres educatius no es pot cobrir per manca de datàfon. Malgrat les facilitats oferides des de l'administració per la instal·lació de l'aparell, en moltes escoles no hi ha datàfon, imprescindible per la utilització de la targeta, el que suposa desigualtats en l'accés d'oportunitats educatives.

Relació amb serveis socials i estigmatització

Els i les professionals de serveis socials parlen de les possibles resistències de les famílies vinculades amb el Fons 0-16. Destaquen la identificació de certa estigmatització associada a la relació del Fons amb el seguiment de serveis socials. Descriuen que algunes famílies creuen que per poder accedir al Fons 0-16 estigmatitzem al menor d'edat, ja que l'expedient queda registrat per a tota la vida en el Sistema d'Informació d'Acció Social (SIAS). Una persona usuària va comentar a la treballadora social de referència: 'yo no quiero vender a mi hija (per aconseguir una ajuda)' i va decidir no demanar l'ajut. Pensen que en les condicions relacionals, el Fons pot crear risc d'estigma entre els nens, les nenes, els i les adolescents en situació de pobresa i les seves famílies.

El Fons requereix d'un seguiment per part de serveis socials i suposa que indirectament es realitzi un control al nucli familiar. Alguns professionals reconeixen que quan un infant rep el Fons, es notifica a la Comissió Social de la seva escola o institut, i qüestionen que, segons com es gestioni cada cas, pot generar estigmatització. Els i les professionals detecten que hi ha població que no s'acosta a serveis socials per evitar estar sota control, en especial, en els casos de persones migrades en situació irregular o treballadores sexuals que tenen por que els treguin la custòdia dels fills i filles.

La majoria pensa que el Fons hauria d'estar desconnectat de serveis socials i del seu Sistema d'Informació d'Acció Social (SIAS) i està vinculat exclusivament a l'Oficina de Prestacions Socials. –Informen que el fet d'obrir un expedient al SIAS sovint s'entén, per part de la ciutadania, com un fet que estigmatitza, ja que les persones queden associades a serveis socials de per vida.

DIMENSIÓ EMOCIONAL

Apoderament i autogestió de les famílies

El Fons 0-16 apodera a les famílies en la gestió i responsabilitat econòmica i els hi permet autogestionar-se la seva economia domèstica. Dona autonomia, fet que es tradueix com l'oportunitat de treballar la responsabilitat familiar, i suposa una major independència de la família respecte els serveis socials.

Més enllà dels possibles impactes, algunes professionals defensen la importància de la llibertat total en l'autogestió sense interferència de les institucions i defensen la necessitat de confiar i no jutjar els criteris de les famílies en l'administració de l'ajut. Altres qüestionen el fet que percebre l'ajut del Fons 0-16 no estigui condicionat a un pla de treball amb la família, perquè consideren que dificulta centrar-se en els objectius, que podrien tenir un impacte indirecte en la vida dels infants i els adolescents, i que en alguns casos, també es podria treballar per millorar la gestió dels seus ingressos econòmics. Afirmen que, sovint, la gestió de l'economia domèstica i la presa de decisions al respecte no coincideix amb el que és desitjable des de la mirada dels professionals de serveis socials.

Autoestima

Els circuits normalitzats, deixant enrere circuits més assistencials o purament de caritat, eleven l'autoestima i els nivells de confiança, ajudant a la resignificació social de les famílies. Afrontar els pagaments quotidians dels seus fills i filles amb certa comoditat genera un ambient de confiança i dona seguretat als adults de les famílies.

Alliberament de l'estrès

Afirmen que el Fons d'infància compleix un paper en reduir l'estrès que suposa assegurar la subsistència, i els seus efectes en el clima familiar són clarament percebuts en l'alleujament anímic, que repercuteix directament en el benestar emocional d'infants i adolescents. Els circuits de precarietat, molt sovint, condueixen al malestar i la inestabilitat emocional, angoixes i baixa autoestima. En tant que és un ajut clau per a la complementarietat i millor gestió d'altres ajuts, l'arribada del Fons suposa tranquil·litat a infants, adolescents i els seus adults.

B.- En relació a les percepcions subjectives i vivències del funcionament i la gestió del Fons 0-16:

CONVOCATÒRIA

Criteris d'accés

Alguns professionals no estan d'acord amb els criteris d'accés al Fons. Assenyalen la injustícia del sedàs d'entrada al Fons, ja que hauria d'incloure la despesa de la unitat familiar, i ara mateix únicament té en

compte la renda. Comenten que, per determinats casos, seria convenient tenir en compte també el criteri tècnic, des de l'aportació d'informació social, atès que l'accés al Fons 0-16 està vinculat actualment als serveis socials. Es considera que es dona una exclusió important d'infants amb necessitats socials pel fet de la restricció en els requisits d'accés al Fons a persones usuàries de l'UPA (UPA-S més ajuda econòmica any anterior). Això impedeix, a més, que es pugui tancar l'expedient perquè, si ho fan, els nens i nenes en situació de pobresa no reben el Fons 0-16.

Consideren favorable poder aplicar el criteri professional i el coneixement del cas per part de la professional de referència, com un criteri més en l'accés a l'ajuda. En les actuals convocatòries no s'està tenint en compte el criteri professional en la valoració dels criteris d'atorgament al Fons. Posen exemples com que, "una persona sola que té dos nens a càrrec, amb un pagament de 800 euros, amb treball, etc. pot no complir els criteris establerts per l'accés al Fons, però la professional valoraria que sí que hauria de tenir dret d'accés d'acord amb la seva situació". Defensen que caldria incloure aquest ítem: criteri del professional.

Característiques de la convocatòria

Més enllà del Fons 0-16, observant l'escenari global, els i les professionals consideren que s'han generat unes famílies que denominen 'multiprestacionistes', és a dir, que reben diversitat de prestacions com la RGC/CUS, la HPO, Programa Caixa Proinfancia, beques, activitats d'oci gratuïtes, etc., a les quals se suma el Fons 0-16. Aquest tipus de famílies es posen en contraposició amb la tipologia de famílies que treballen en condicions precàries, però no tenen accés al Fons perquè compleixen el criteri de renda, atès que no es compta la despesa, per exemple, del lloguer. Els i les professionals de serveis socials ho descriuen com la tensió entre el que defineixen com 'lumpen versus treballador pobre'.

Composició de la llar i estructura de la llar

Pensen que és una bona mesura per donar suport a l'economia de les famílies monoparentals, però reconeixen que hi ha famílies amb un sol progenitor que no compta amb la documentació requerida i queda exclosa. Algunes professionals no estan d'acord amb el fet que no es doni el mateix tracte a les famílies nombroses o les famílies amb persones dependents a càrrec.

Utilització del Fons

En el cas del Fons 0-16, es valora com una feblesa el fet que gran part de l'import de la targeta repercuteix en tot el nucli familiar, i no només en l'infant i adolescent. De vegades es detecta una 'mala utilització' per cobrir altres necessitats, com temes de salut, habitatge i altres. Es reconeix que és cert que alguns infants o adolescents apareixen amb unes sabatilles de moda, o similar, la compra de les quals es pot intuir que prové del Fons, cosa que s'interpreta com a un ús no desitjable per part dels i les professionals de serveis socials.

Afirmen que moltes famílies no saben dels nous usos de la targeta i ampliació a més productes (CNAE) com la possibilitat de comprar en farmàcies.

PROCEDIMENTS

Valoracions d'aspectes externs i interns vinculats a serveis socials

Els i les professionals preguntats manifesten consens en la necessitat de desvincular les persones beneficiàries i l'accés al Fons 0-16 del fet de ser usuàries de serveis socials, ja que es valora com a incompatible amb, d'una banda, els objectius dels plans de treball i, d'altra, exclou a tots els infants i adolescents en situació de pobresa que no compten amb el seguiment de serveis socials. Consideren que haver d'estar a lligat a serveis socials, afecta directament a la seva actuació com a professionals.

S'assenyala que el criteri d'accés per la via dels serveis socials dificulta l'accés a tothom qui el necessitaria. . En aquest sentit, mantenen que si es defensa el Fons d'infància des de la cobertura d'un dret i es vincula a un expedient obert als serveis socials, afegint haver rebut una ajuda econòmica de la UPA , fa que el Fons 0-16 tingui el risc de convertir-se en una ajuda assistencialista. La majoria pensen que seria més idoni si la gestió i el control es portés des de l'Oficina de Prestacions Socials.

Algunes professionals reflexionen sobre la manca d'un pla de treball associat a l'obtenció dels Fons d'infància, en tant que possibilita treballar prioritats.

Des de la perspectiva del funcionament, també es veu problemàtic el fet que si tanquen l'expedient de la persona no té possibilitat de rebre el Fons 0-16 anys.

Duració de la convocatòria

Referent a la convocatòria i la seva durada plantegen que, tenint en compte el que coneixen de l'economia de les famílies i de la seva experiència del dia a dia, aquesta seria molt més inclusiva si estigués oberta tot l'any. Relaten que la incertesa del període de convocatòria i atorgament és una qüestió important que afecta les famílies en situació de pobresa, ja que cada any ha canviat la data i l'arribada de la targeta. Aquesta inseguretats sobre el calendari obliga al professional de serveis socials a renovar ajudes puntuals, que havia decidit suspendre i no demanar més gràcies a l'existència del Fons, atès que no pot estar segur del moment en què la família disposarà del Fons i s'ha de cobrir la necessitat.

El Fons en la convocatòria 2018 va tenir una temporalitat limitada (nou mesos) i una manca de continuïtat. Al seu criteri, el Fons 0-16 hauria de cobrir tot l'any (dotze mesos) amb una quantitat fitxa.

Comunicació i difusió de la convocatòria

Entre les professionals s'identifica una manca d'informació clara sobre el Fons. Aquest fet es verbalitza i preocupa, ja que ells i elles són el canal de transmissió de la informació amb la ciutadania. Per tant, veuen com a prioritari millorar els canals d'informació tant cap a les famílies com cap als professionals mateixos, així com la necessitat d'eines de comunicació als treballadors i treballadores i als educadors i educadores socials, sobre les condicions i, especialment, els canvis de les convocatòries. Consideren molt eficient poder "tenir via directa de comunicació per a notificar incidències una vegada atorgat el Fons" per a evitar confusions. Per exemple, si la família està rebent la Targeta Barcelona Solidària com a ajuda econòmica a l'alimentació i el Fons 0-16, "de vegades no s'aclareixen (els adults de les famílies)". I molts professionals de recent incorporació tampoc disposen d'informació clara. Cal tenir en compte que la durada de les targetes moneder, els criteris, les prioritats de despesa, etc, són diferents. Això obliga als professionals a invertir molt de temps explicant-ho.

Control d'usos adequats

S'aprecia tensió entre els professionals quan descriuen la gestió econòmica real que les famílies fan de l'ajut i la gestió desitjada per part de les institucions que concedeixen l'ajut. Els i les professionals de serveis socials que han format part de l'estudi personalitzen els debats al voltant de la conveniència, o no, de condicionar l'accés i la continuïtat de la prestació al comportament dels perceptors adults, més enllà de la necessitat econòmica. Pel compliment d'uns mínims desitjables com ara, l'assistència del nen o la nena a l'escola, a les visites mèdiques, l'assistència dels pares a cursos de formació, gestió econòmica, ocupabilitat, capacitació, criança, etc.

El debat té dos eixos que, en essència, s'enfronten. D'una banda, l'estructura institucional i administrativa té cura del seguiment dels drets de la infància, i d'altra, supedita els drets dels infants al comportament i decisions dels seus tutors. D'una banda, mira d'assegurar que les transferències arribin als infants destinataris, orientant a les famílies sobre els usos de les transferències monetàries, i d'altra, vol fer

seguiment sense posar en perill la llibertat d'opcions de criança i l'organització econòmica de la unitat domèstica.

Tot i que hi ha discrepàncies, són molts professionals que pensen que l'ajuda ha d'estar condicionada a un seguiment de la família per part del seu professional de referència.. Per altra banda, altres professionals plantegen que no queda demostrada l'eficiència de condicionar l'ajut econòmic a altres intervencions des de serveis socials.

PRESTACIÓ

Dotació econòmica

En cas d'ajut finalista, com és el cas del Fons d'infància, emergeix la necessitat d'assegurar que la transferència monetària arribi als infants. S'obre el debat entre els i les professionals de serveis socials consultats sobre si cal defensar la línia on les polítiques haurien de ser universals, és a dir, a tots els ciutadans entre 0 i 16 anys independentment de les seves condicions econòmiques. O si, al contrari, haurien d'estar centrades en una població diana que compleixi unes condicions determinades en funció del que es defineix com a pobresa moderada, severa o extrema. Sembla haver-hi més consens amb l'orientació cap a la segona proposta, incorporant la possibilitat de participació dels i les professionals de treball i educació social en l'elecció dels criteris d'accés en el moment del disseny de l'ajut.

La majoria dels i les professionals de serveis socials expressen acord en el fet que les transferències han d'estar destinades a la població més vulnerable, i que la sortida de la condició de la pobresa depèn de la quantitat de la transferència i de la seva sostenibilitat en el temps, però no exclusivament.

L'accés automàtic a la beca menjador del 100%

L'atorgament del Fons 0-16 permet l'accés a un altre servei com el menjador escolar, que no únicament és alimentació, sinó un espai socialitzador, de protecció i "normalitzador". El fet que puguin accedir de manera automàtica a la beca de menjador escolar per a cada dia es valora molt positivament per parts de professionals de serveis socials.

En el cas que no existeixi un ajut com el Fons d'infància, manifesten que s'hauria de destinar aquest pressupost a la universalització de la beca menjador i de l'accés a les activitats educatives, en funció d'una renda marcada pels ingressos i les despeses de totes les famílies empadronades a Barcelona, mirant d'assegurar que els principals beneficiaris siguin els infants en situació de pobresa. Es reconeix que aquestes mesures compten amb una limitació d'accés de la canalla que no estigui escolaritzada. L'escolarització no és obligatòria fins als 6 anys i moltes famílies opten per educar les seves filles i els seus fills a casa per diversos motius socioeconòmics o en funció de determinades pautes de criança.

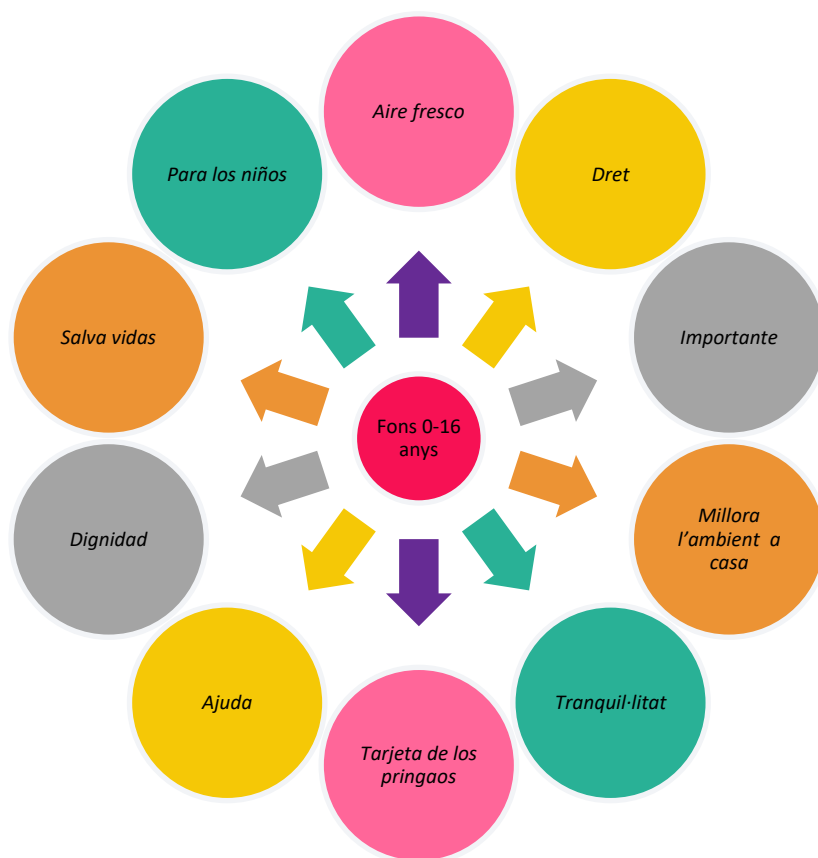
Els professionals connecten la vinculació del nen amb serveis socials a través de la beca menjador i la seva vinculació amb el Fons d'infància. I es pensa que totes les beques menjador haurien de ser gestionades i dependre directament del Consorci d'Educació de Barcelona (CEB), i no per l'IMSS, encara que es connecti amb el Fons. Pensen que si quedés restringit al CEB les famílies no tindrien risc de quedar-se sense beca menjador en cas que sigui denegat el Fons 0-16.

5.2 Les veus de les persones adultes de les famílies receptores del Fons d'infància¹

Totes les persones adultes de les famílies han estat molt participatives i han expressat la importància que la seva veu sigui escoltada a l'hora de dissenyar les polítiques públiques que les afecten directament. En tot moment han estat molt receptives a les propostes i obertes a donar la seva opinió, presentar la seva realitat, oferir el seu temps i, fins i tot, a obrir la porta de casa seva; tant les famílies a les quals s'hi ha accedit mitjançant referents de serveis socials com les de treball de camp directe.

Al igual que amb els professionals, es va fer l'exercici de definir el Fons 0-16 en una paraula per captar una primera impressió del que les famílies perceben. En general, les notes són molt més positives.

Imatge 12: El Fons 0-16 en un paraula per a les persones adultes de les famílies

A.- En relació als impactes en el benestar i la vida quotidiana d'infants, adolescents i les seves famílies

DIMENSÍO MATERIAL

Condicions de vida i consums inicials

Les famílies consultades mantenen una relació amb serveis socials que varia en intensitat i estabilitat, en qualsevol cas, està marcada per una situació de pobresa i/o vulneració en un marc social exclouent.

Hi ha famílies que tenen una relació esporàdica i van puntualment a serveis socials perquè afronten un

¹ Les il·lustracions de Peter Sandor representen a les famílies que han format part de l'estudi realitzades a partir de les descripcions de la investigadora.

problema temporal econòmic, d'habitatge o laboral. Una vegada superades tenen la capacitat de restablir les condicions bàsiques de benestar, la incorporació al mercat laboral i els circuits normalitzats de subsistència amb relativa facilitat.

Yo dejé de trabajar cuando me quedé embarazada. Me dediqué a criar a los niños durante 12 años, y a llevar las cuentas de la galería de arte de mi marido, soy experta en finanzas, comunicación y arte. Pero el divorcio no sólo me ha destrozado anímicamente sino que me ha dejado en la calle, sin nada. Con cincuenta años tengo que empezar de cero, sin casa y sin trabajo. Desde servicios sociales me están ayudando mucho, me mandaron al programa Lábora. Mi asistente es majísima, un cielo, es una pasada lo que te ayudan allí, madre mía, y Sandra me ayuda muchísimo, pero no he llegado a tener el Fondo porque entré en enero. Creo que hasta que no pasa un año no te puedes presentar ¿no?, pero ojalá, porque vivo con 600 € que me pasa Ryan, pero ahora me han subido el alquiler a 1000 €, y no sé qué hacer, estoy desesperada. Sabrina (50), mare d'en Demien (12) i en Pol (7).

Quan les famílies tenen una relació estable i sostinguda en el temps amb els serveis socials es crea sobre la base d'una situació estructural de pobresa. Els motius que argumenten generalment es connecten amb l'estrat social on es troben a causa de condicionants endògens (normalment vinculats amb la salut física i mental), o exògens (sobretot vinculats amb la impossibilitat d'accedir al mercat laboral donat el seu nivell d'ocupabilitat, edat, sexe, origen, ser persona cuidadora, o haver sofert un esdeveniment vital traumàtic com la mort d'un dels cònjuges o sustentadors de la família, un desnonament, etc.). Circumstàncies com aquestes impedeixen reenganxar-se en els circuits normalitzats de subsistència i malgrat els intents reiterats i els esforços dels adults de la família per a superar aquests obstacles, no aconsegueixen canviar la seva situació. L'estructura social establerta habitualment no ofereix l'estructura de suport suficient per a permetre'ls accedir a circuits normalitzadors. La vulneració dels seus drets laborals i socials fa que la família hagi de ser acompanyada pels serveis socials constantment.

Osea, yo ya sé que donde yo estoy. ¡Con 57 años estoy muerta, soy invisible, hagas lo que hagas, tenga lo que tenga, presentes lo que presentes!, todo es caridad... Yo voy sobreviviendo de las amigas del Instituto (de su hija), de las amigas, de no sé qué, y ya cuando me ven..., como ya saben que no..., “es que la niña no viene al comedor”, ¡¿Cómo es que no tienes beca de comedor?! ¡Pues mira esta es la situación!. Alma (57) mare de Luz (14).

Altres famílies tenen un històric, fins i tot de generacions, en la seva relació amb serveis socials, fins al punt d'arribar a "professionalitzar-se" i desenvolupar un cert tipus d'expertesa en l'obtenció d'ajudes i rendes. Davant les opcions de marginació, precarietat laboral i la falta de perspectiva de millora opten per elaborar estratègies de subsistència alternatives connectades amb l'economia informal i les polítiques de renda.

Aquesta família que et passo la mare és filla i néta de serveis socials, i "se sabe las de Caín". Educadora social.

Totes i cadascuna de les famílies preguntades, independentment del tipus de situació de dependència en la que es trobin, s'ocupen i fan tot el possible perquè els seus fills i filles tinguin cobertes les necessitats bàsiques i els béns confortables en la infància, a més de espais de joc, lleure i seguretat.

Les casuístiques econòmiques, socials i personals que porten les persones a situacions de vulnerabilitat i circuits de precarietat, molt sovint, aboquen a malestars i inestabilitat emocional, angoixes i baixa autoestima.

Te juro que si tengo que ir a robar un paquete de pasta, te lo juro que lo robó. Soy de las que tiene muchas del metro para llevar el currículum. "Si quieres múltame, pero no tengo dinero, y tengo que moverme aquí, y aquí, y aquí, y aquí, me multas si quieres". Pero he hecho cursos de costura, he hecho cursos de todo, y caca de vaca. Porque tengo 57 y estoy muerta socialmente. Vivo en un barrio que alucinas, porque esto es una depresión. Saco lo mejor que puedo. "Respira Alma, respira, te coges la bicicleta, coges la Barceloneta, cojo...", puf, nos pegamos un baño en medio de enero y ahí nos saca todo. Alma, mare de Luz (14).

Usos de l'ajut previstos i no previstos

Un aspecte que cal destacar és la capacitat de planificació de cara a la gestió de "la tarjeta", com en diuen. Les dades apunten que les famílies tenen clara la seva estratègia d'organització econòmica i que el Fons 0-16 és una peça clau per poder abastar-la. Descriuen les seves tasques de gestió i presa de decisions amb autonomia sobre el seu consum, tot i l'economia familiar precària.

Faig una gran compra de menjar, congelo carn, congelo peix, saps, tot. Vale, ja tinc això cobert. L'altre mes només hauré de comprar fruita, verdura i aleshores gastaré menys en menjar. M'ho gasto en calçat i ulleres. Vale. En comptes de gastar-me 200, el mes que ve me'n gasto 125 i els altres me'ls guardo pel setembre pagar la matrícula. Saps què vull dir? Jo m'ho vaig administrant i vaig guardant." Tanit, mare de Zoe (9)

L'economia domèstica està supeditada a l'arribada del Fons i connectada amb una planificació vinculada al Fons a curt i mitjà termini:

Cuando llega compro todo lo importante, arroz, pasta, guardo un poco para comprar el fresco, la verdura. Guardo un poco para carne, pollo que es barato y está bien, y guardo 20 o 30 euros para la final porque siempre hay que comprar algo imprevisto. Nawa (30), mare de l'Artur (14 anys i amb autisme), l'Adrián (12), l'Alba (8), l'Asier i l'Anita (2).

Incrementa la capacitat d'autogestió del consum i de l'economia domèstica. S'entén com a un plus econòmic, on sobretot està ben valorada la beca menjador, una fórmula d'estalvi familiar i una garantia de la dieta equilibrada i estable.

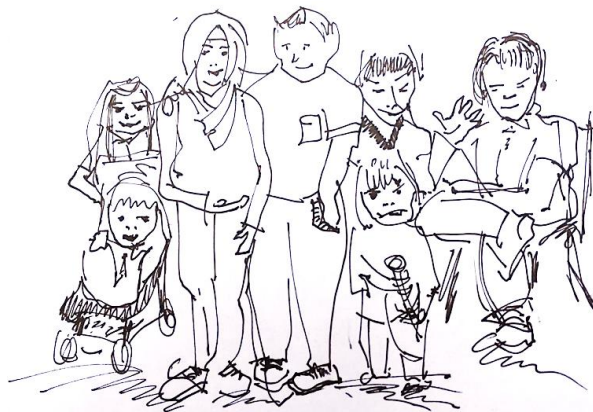
Les famílies saben perfectament que la despesa de la targeta ha de ser destinada a cobrir l'alimentació, la roba i el material escolar de les seves filles i fills. Es generen algunes confusions respecte què es pot comprar i què no: per exemple, un mateix producte, com tractament de polls, parafarmàcia o jalea real és rebutjat a la farmàcia i acceptat en el supermercat. Per aquest motiu, prefereixen comprar en grans superfícies perquè és menys problemàtic: "no conec en quines botigues comprar, vaig al súper, vaig al segur". Són pocs els adults de les famílies que tenen actualitzada la informació, com, per exemple, que en la convocatòria 2018 ja s'accepta la compra a la farmàcia de qualsevol producte, excepte medicaments.

Hi ha comerços de proximitat que no accepten la targeta per desconeixement i perquè no saben si la targeta té diners o si el seu comerç està inclòs o com s'ingressa l'import de les compres. Per aquests motius el petit comerç de proximitat s'auto-exclou i pot arribar a generar una pèrdua de xarxa veïnal i teixit comercial de les famílies en situació de pobresa que reben el Fons d'infància.

La vital importància de la beca automàtica de menjador escolar del 100%

Totes les veus estan d'acord en la importància capital que es dona a l'atorgament d'ofici de la beca del menjador escolar en el moment de l'atorgament del Fons 0-16. Tots els professionals de serveis socials, les mares i els pares, els infants i els adolescents consultats coincideixen, des de les seves diferents maneres d'expressió, que és un gran avenç. Garanteix l'alimentació, una dieta equilibrada i la tranquil·litat dels professionals, pares i mares, respecte a cobrir les necessitats bàsiques de nutrició. La beca menjador del 100% permet cobrir aquest servei els cinc dies a la setmana durant tot el curs escolar.

Cuando se acaba, que se acaba rápido, vamos haciendo lo que podemos, pero por lo menos están en el comedor y eso alivia muchísimo, sobre todo para ellos, que allí comen muy bien. Es muy bueno. Nawa (30), mare de l'Artur (14 anys i amb autisme), l'Adrián (12), l'Alba (8), l'Asier i l'Anita (2).

Caràcter retroactiu del cobrament de l'ajut

L'arribada de cop té diferents usos en cada família, hi ha qui té preferències d'organització a llarg termini per poder disposar de diners tot el curs escolar, hi ha d'altres que aprofiten per fer alguna cosa festiva o que no es poden permetre durant l'any.

Cuando viene en agosto la paga entera nos lo pasamos bomba porque hacemos una compra enorme la compra del año... y papel higiénico, fanta,... usamos el coche de un amigo, se carga: 2 kg de carne, ¡2 kg de carne! ¡ ahí! ¡Ala! La Luna se lo pasa teta, y entonces básicamente es lo que hacemos cuando llega el primer pago. Olga mare d'en Quim (25), en Saúl (23), i la Luna (12).

Te conseqüències d'endeutament en les famílies amb moltes dificultats econòmiques. Per a cobrir les

despeses, bàsicament de l'escola i alimentació, les famílies empobrides demanen préstecs que després no poden assumir, si no els arriba el Fons 0-16.

Moltes de les famílies viuen endeutades, el que genera més situació d'angoixa. El Fons té un paper importantíssim en la reducció d'aquest estrès i multiplica les possibilitats que els adults de les famílies tenen per trobar alternatives a les pressions estructurals del mercat, del consum. Els sentiments estressants per haver de pagar deutes, ajustar pressupostos i buscar recursos de supervivència generen climes familiars deteriorats per l'ansietat, redueix les pràctiques afectives amb els infants i obre conflictes interns. El Fons permet redistribuir els ingressos per a organitzar els pagaments en comerços de confiança o destinar altres fonts d'ingressos per fer pagaments endarrerits.

El gasto está ahí, tengas o no tengas dinero, el gasto está ahí. Pido dinero prestado a mis padres, a mis amigos, muchas veces vienen las ayudas y cuando llega, tengo que devolverlo a gente que le he pedido, ¿entiendes?. Esta tarjeta no, pero tengo la ayuda de minusvalía de mi hijo, y saco directamente 100€ para pagar a mi padre o dinero que debo, y es una agonía. Es una tras otra, una tras otra. Adam, pare de l'Artur (14 anys i amb autisme), l'Adrián (12), Alba (8), l'Asier i l'Anita (2).

Els adults de les famílies connecten estratègicament el Fons 0-16 amb la gestió de la economia en xarxa social veïnal i comerç de proximitat i amb la subsistència amb l'arrelament i el dret a l'habitatge.

Aparte de lo que es la tarjeta, de lo que te paga, como ya me conocen yo tengo una red de soporte. Hombre, yo por ejemplo, la tarjeta la uso muchas veces para esto que dejo una cuenta en la carnicería y cuando me llega la tarjeta pago la cuenta. En el barrio, yo con el butano no tengo ningún problema. El butanero me deja la bombona y no tengo ningún problema, me la deja y sabe que vuelve el día 25 y le pago. En la carnicería igual, en la farmacia, en la tocinería, en la pollería y el horno. La Luna pasaba a buscar los bocadillos, la merienda, y luego yo pasaba y pagaba después con la tarjeta, esto es lo importante. Si no fuera por el barrio yo no podría vivir. Olga mare d'en Quim, (25), en Saúl, (23), i la Luna (12).

La necessitat de tramitació d'ajuts puntuals de manera periòdica

Tal com expressen les mares i els pares, el Fons 0-16 evita que s'hagi de tramitar un ajut puntual per al material, les activitats i les sortides escolars, evita el risc que en quedin exclosos i discriminats respecte a la resta de companys i companyes. Una qüestió molt rellevant és que, sigui per les orientacions professionals, sigui per iniciativa pròpia de les famílies, es prioritza la inversió en la despesa de l'escola.

Mares i pares verbalitzen un impacte molt positiu del Fons 0-16 en les seves vides i en la dels seus infants, hi ha menys tensió en l'atmosfera familiar perquè l'import del Fons ajuda a afrontar les dificultats per cobrir les necessitats d'habitatge, d'alimentació, escolars i de lleure:

Cobro 300 € d'atur, però pago 500 € de lloguer; però no és només el lloguer, és la llum, és l'aigua, és la nena, és el casal, és el menjar. Perquè menjar per 300 € al mes amb un nen no te'ls treu ningú. Tu sol, mira, tires d'arròs...". Aina, mare de la Lila, 9 anys.

Totes les persones informants estan d'acord que l'arribada del Fons suposa tranquil·litat, i que és una ajuda clau per a la complementarietat i millor gestió d'altres ajudes.

L'habitatge i subministraments

El Fons 0-16 alleuja indirectament l'estrès en un context de pressió sobre béns de primera necessitat com l'habitatge. Davant aquest estrès estructural enfront de possibilitat de no poder fer front al pagament de la casa, el Fons suposa un gran alleujament, atès que queden cobertes les despeses destinades a l'alimentació i els recursos bàsics materials dels fills i filles.

L'etnografia ha acompanyat els moviments socials i les accions veïnals que han ofert informació de rellevància sobre l'important que és per a les famílies el dret fonamental a tenir un habitatge digne. No es tracta únicament de tenir un context estructural d'estabilitat material, sinó també d'estabilitat relacional i emocional. Les famílies consultades i els professionals de serveis socials parlen de la importància de l'arrelament en el barri. Les amistats per a nens i per a adults, i la possibilitat de crear un capital social i unes xarxes de suport en el barri, són fonamentals en la creació d'estratègies econòmiques de la família i construcció d'un teixit social propi. En el districte de Ciutat Vella, l'habitatge es troba entre les principals fonts d'estrès de les famílies, i afecta especialment a la infància i adolescència en situació de pobresa. Moltes famílies sense recursos pateixen assetjament per part dels propietaris, grans negocis immobiliaris o inversors estrangers. Són expulsades del seu espai físic i social, trencant els lligams d'arrelament que reivindiquen les persones adultes informants.

Con lo que nosotros cobramos ¿qué persona llega a final de mes? Es que es imposible, tienes que hacer virguerías. Entonces vamos bastante de esta manera: vas dejando cuentas por los comercios de confianza y sabes que después lo vas a pagar. Cualquier imprevisto, se te han ido las cuentas. Si hoy es que tienes comprar dos bombonas de butano, ya te has pulido las cuentas. Yo calculo que, más o menos, yo son unos 300 más al mes que tienes que ir poniendo en la farmacia; más o menos y me muevo con los 300 € de deuda. En la farmacia, si tengo 50 “este mes te pago 20, el que viene a lo mejor no te pago, el que viene a lo mejor te pago todo lo que queda”. Se hace una buena repartición ¡Es que si no, no sabría como montármelo!. Aparte que la vecina te dice “te voy a dejar 10 euritos ya me los pagarás cuando puedas”. Si no, imposible. A mí sí me sacas del barrio a mí me cortan media vida, es que no sé cómo lo haría, es que ahora este es el tema también. Olga mare d'en Quim, (25), en Saúl, (23), i la Luna (12).

Des de serveis socials s'acompanyen els processos de desnonaments i es troben solucions alternatives d'urgència. En trencar-se les xarxes de suport, el Fons 0-16 fa de matalàs econòmic davant de l'impacte d'una mudança forçada no desitjada. L'expulsió del veïnat, no només es viu amb angoixa per qui se'n va, també afecta els qui se'n queden. Els nens i nenes perden companys de classe i amics, desplaçats per l'especulació immobiliària. L'expulsió de la pròpia llar posa en risc els recursos relacionals i el capital social, però també el capital simbòlic i identitari d'unes famílies que es troben en situació de vulnerabilitat extrema.

Quan es canvia de barri, tots els infants i adolescents que pateixen una expulsió perden el seu cercle d'amistats. Canviar de barri i canviar d'escola repercuteix directament en la seguretat emocional i

l'estabilitat psicològica, i molt especialment en les xarxes de suport construïdes durant molts anys. En aquests casos serveis socials es converteix en un referent de suport material, emocional i identitari, atès que el fet d'estar vinculat al Fons 0-16 connecta immediatament a les famílies amb el nou centre de serveis socials.

Estoy hablando de mujeres que no tienen una casa de protección oficial como yo, que yo pago 280 de casa, que en un momento dado, ¡ya ves tú!, de 600€ mucha alternativa no te da. Mucha alternativa no te dará pero hay gente que está pagando 400 y 500 € con alquileres antiguos y que les están desahuciendo. ¡Y que van todas a la calle! ¡Desesperadas! Cielo, desesperación total y absoluta. Alma, mare de la Luz (14).

En les entrevistes amb infants i adolescents s'explicita la importància cabdal de destinar un gran percentatge dels seus diners a cobrir l'habitatge i els subministraments. L'etnografia recull que els desnonaments i la inestabilitat del dret a la llar, són una de les majors preocupacions dels nens també en risc de pobresa de les seves famílies, són font d'estrès i de malestar, i fins i tot poden arribar a emmalaltir.

DIMENSIÓ RELACIONAL

Normalització de canals i experiències

Un aspecte important en la normalització són els canvis en els circuits per accedir als productes necessaris per a la família i passar de la donació al consum en canals normalitzats i normalitzadors. Es tracta de reduir o sortir dels circuits purament de caritat o d'assistència social, ja que informen que el Fons 0-16 permet deixar d'anar a l'església a recollir menjar del Banc d'aliments, o suspendre derivacions a la botiga de roba de segona mà d'entitats socials. En aquest sentit, segons les memòries del Banc d'Aliments (2014 i 2017), s'ha reduït un 18% les persones que reben aliments a la ciutat en tres anys, passant de 152.500 a 125.400.

Per mi el que és bàsic és que em va permetre deixar d'anar cada quinze dies a l'església a demanar menjar, perquè jo anava cada quinze dies a l'església a demanar menjar! Vaig anar-hi dos anys. Tu saps el que és anar amb el carro a fer cua? Havies d'anar-hi dues hores abans perquè hi havia fileres de carros, i de vegades hi anava amb la nena, que no pots evitar-ho... Això per mi va ser..., puf, lo más! Aina, mare de la Lila (9).

Sobre el clima familiar

La manera en què els pares i mares afronten emocionalment la pobresa, com mantenen la resiliència o cauen en el màxim desànim emocional, tot plegat acaba influint en la qualitat de l'entorn familiar, les interaccions afectives entre els adults i amb els fills.

Es una barbaridad, sé gestionar. Pero mira, a veces en el negocio es diferente que en la familia. En la familia hay una cosa que se llama sentimiento. Tienes que tener un fondo para eso, para los sentimientos. En un negocio tu puedes decir, "A final de mes", pero en la familia no puedes decir eso. Aunque lo digo, estoy obligado a decir eso "esperaros a final de mes", "papa, necesito...mmm, espera a final de mes, papa necesito una camiseta, unos shorts, unos... ¡esperaros a final de mes!" Ahora están esperando como locos a la tarjeta, ahora van a por ella, a por la tarjeta. Cada uno tiene una lista así (abre los brazos) de lo que necesitan. Adam (42), pare

de l'Artur (14, amb autisme), l'Adrián (12), l'Alba (8), l'Asier i l'Anita (2).

Sobre participació en activitats escolars i en el temps lliure

Les mares i els pares estan preocupats per la possibilitat que les seves filles i fills no puguin accedir als estudis superiors, si això és el que volen. Comuniquen la seva frustració per no poder acompanyar-los directament amb els estudis. Les germanes i germans grans confirmen que a ells els hagués agradat estudiar, però no s'ho poden permetre.

No, no estudio, me hubiera encantado, pero no puedo, no tengo dinero. Quisiera ser ingeniera, pero es imposible, mi familia no puede, imposible. Y no te dan beca, o te dan muy poco pero luego está todo lo demás, y si trabajo el dinero va para casa. Sira (23) hermana de l'Odri (1) i en Kalisto (3).

¡Qué va! Yo ¿para qué? a los pringaos como yo no nos quieren, yo lo que quiero es ser rico, futbolista o algo, o salir en la tele, en gran hermano o eso, o que te toque la lotería, o eso, y ganar pasta, pasta, mucha pasta. Mis padres no me pueden pagar nada, así que tengo que hacerme rico yo. Como antes que éramos ricos. Adrián (12).

Més enllà de l'escola, expressen preocupació pel risc que els seus fills i filles caiguin fàcilment en circuits i entorns de marginació i drogodependència. En aquest sentit, informen d'estratègies de reducció de riscos tenint cura de l'entorn social i buscant ambients de seguretat i activitats esportives o musicals d'ocupació creativa i positiva del seu temps lliure. Tot i que el Fons no cobreix directament aquestes activitats, i que moltes són gratuïtes o becades, també hi incideix perquè compleix un paper important en l'estabilitat material i emocional de les llars, pel que fa a la seva capacitat de normalització: destaquen que l'ajut permet als seus fills i filles anar amb la roba i el material adequats i necessaris per fer les activitats, i això és especialment rellevant per fer que la nena i el nen es sentin en igualtat de condicions.

Les estratègies de promoció social es centren en proveir d'ambients de creixement segurs, en la creació o enfortiment de la xarxa social als espais veïnals i educatius formals i no formals i en les estratègies de protecció psicològica i emocional. Són les principals respostes que tenen les famílies per reduir o minimitzar l'impacte negatiu de la privació material. Això suposa que el nivell d'angoixa dels adults creix, el que torna a reportar en el clima familiar.

Expressen que el Fons ajuda en les estratègies dels adults de les famílies davant les privacions materials i relacionals dels seus fills i filles, i en les seves construccions identitàries o adaptatives. Moltes famílies destinen les seves millores econòmiques per situar els seus infants en contextos que suposin una millora del capital social i relacional i per aconseguir un millor entorn de creixement saludable a llarg termini.

La inversió en un canvi d'escola fora del barri és una estratègia que es fa servir per desplaçar als infants i adolescents dels entorns d'exclusió i precarietat.

Yo hago todo lo posible porque mi hija no pise el Raval, que pase el menos tiempo posible, en la calle en el Raval. No tiene nada, tiene la casa y me tiene a mí, pero los amigos y todo lo demás lo tiene fuera del Raval porque lo he querido así. Alma, mare de la Luz (14).

En el cas de no tenir l'oportunitat de sortir del Barri s'inverteix en esport, en cultura i en educació musical i artística, com una aposta per algunes famílies per a compensar o protegir als fills i filles d'ambients nocius, sobretot a l'adolescència, per a evitar la connexió amb la drogodependència, la prostitució o la criminalitat.

Ahora vamos a Raval Norte, que ahí hay un casal que es mejor y mejor gente allí, en la vida es muy importante con quien te juntas, y las malas compañías es por lo que hay que salir. Por suerte desde pequeños les he puesto en baloncesto, en piscina. Fátima, mare de família monoparental amb quatre fills de 18, 12, 6 i 3 anys (el més petit amb diabetis).

Los míos van al Xamfra, que es una escuela de música. Allí conocen otra gente, otro ambiente. Es

que el Raval es mucho Raval, y la música es algo muy bueno. Salen del barrio, y dan conciertos y se sienten importantes. La mayor hace muchos conciertos, le encanta, se siente una más. Carla, mare de la Salma (16) i l'Abdul (12).

El desànim emocional de mares i pares està significativament associat a la manifestació de problemes escolars i problemes de salut entre els infants. Es plasma la frustració dels adolescents de no poder o no voler estudiar per estar desmotivats, cosa que genera una enorme angoixa als pares i les mares.

Y me dice “¿y por qué quieres que me ponga a estudiar mamá? No te engañes si ya sabes que cuando acabe la ESO no voy a poder estudiar, porque no tenemos dinero mamá. No te engañes, yo no voy a poder seguir estudiando”. Alma, mare de la Luz (14).

Relació amb serveis socials i estigmatització associada a rebre el Fons 0-16

Moltes famílies expressen que els fa vergonya o no els agrada haver de passar pels serveis socials. En molts casos opten per l'opció que els fills i filles no coneguin els detalls econòmics i de privació en què es troben i, per tant, no coneixen els detalls de la recepció del Fons.

Ellos no saben nada. Bueno, la Sara, la de 18 sí, es con la que hablo. Pero los niños no saben nada, no les explico, cuando me preguntan les digo que no hay, pero ellos tampoco preguntan. Fátima, mare de família monoparental amb quatre fills de 18, 12, 6 i 3 anys (el més petit amb diabetis).

Altres coneixen la situació econòmica familiar, però hi ha un pacte perquè es quedi a casa, com una fórmula per a reduir l'estereotip a l'escola.

Nosotras les contamos algo pero no todo, pero les decimos que fuera no digan nada, porque son cosas nuestras, nadie tiene porque saber si estamos bien o estamos mal. Yo creo que es lo mejor para los niños. Narwa mare de l'Artur (14, autista), l'Adrián (12), l'Alba (8), l'Asier i l'Anita (2).

Altres famílies comparteixen amb els nens i nenes la situació econòmica, que fa que hi hagi una resposta dels infants i adolescents davant aquesta privació material, implicant-se en l'obtenció de recursos i l'estalvi.

Si tengo una niña que va a comer a casa de su abuela para que le den 20 €. Qué sensación tiene de la vida y viene con los 20 € que le ha dado su tía para que se compre algo, y me dice, “mamá la tía me ha dado 20 € para que te los guardes por si necesitamos algo”. Alma, mare de la Luz (14).

DIMENSIÓ EMOCIONAL

Apoderament i autogestió de les famílies

El Fons 0-16 incrementa la capacitat de planificació i organització econòmica de les persones adultes de les famílies beneficiàries. Poden desenvolupar amb molta més llibertat les seves concepcions d'economia domèstica. Les estratègies personals i familiars en la gestió de la targeta són una peça clau per poder culminar la seva estratègia i programar la distribució de les despeses i els deutes que mouen la roda d'una economia familiar precària.

Tot i l'economia familiar empobrida i precària, la presa de decisions autònoma sobre el consum allunya les famílies de serveis socials, on normalment es senten jutjats pels criteris dels i les professionals. Per contra, els pares i mares es mostren segures i defensen les seves decisions sobre l'orientació de la despesa, manifestant saber clarament què és el millor per als seus infants.

Autoestima

Els pares i mares entrevistats expliciten la voluntat de millorar les condicions de vida de la família i el desig de tirar endavant els fills i filles.

Mitja jornada cobrem molt poc i igualment estic al pou. Igualment tinc que demanar l'ajuda de lloguer. Igualment tinc que demanar ajudes constantment. Jo vaig pensar, "he de fer algo per poder sortir d'aquí", perquè jo no vull estar set anys cobrant això, demanant ajudes, no vull, no vull. No puc més d'això. Saps, jo vull progressar, jo vull tirar endavant, saps? Tanit, mare de la Zoe (9).

A banda del relat, també és rellevant destacar que l'observació etnogràfica ens apropa a detalls significatius que no podem captar en l'expressió verbal: quan les trobades són a les cases, aquestes apareixen netes i ordenades. I la presentació personal dels pares i mares entrevistats és acurada, polida i amb una roba que està curosament triada, no tant per impressionar el qui entrevista com per aparèixer de la manera "més normal possible". La dignificació personal, del seu entorn i el seu relat contradiuen l'imaginari social, del que seria "esperable" i se situen lluny d'una performativització de la pobresa, en tot cas es fa una performativització de la normalitat. Del treball de camp sorgeix una dimensió on emergeix el missatge de la dignitat.

Consideren que el Fons d'infància dóna seguretat als infants en particular, però que també és de vital importància pel nucli domèstic sencer.

Es algo muy importante, muy importante para los niños, muy importante para todos. Es muy muy importante. Ibrahim (48) pare de la Montserrat (25), en Said (23), la Magdalena (21), l'Isis (12) i l'Elias (8).

Tot i que es té consciència del gran suport que dóna el Fons no desapareix la sensació de fragilitat del benestar econòmic a la llar.

No sé qué haríamos sin la tarjeta, no sé qué haríamos. Aisha (42), mare de la Montserrat (25), en Said (23), la Magdalena (21), l'Isis (12) i l'Elias (8).

La reducció de la càrrega familiar permet posar el focus en altres necessitats dels fills i filles, que no siguin tan sols les econòmiques, sinó també emocionals i d'autoestima dels infants.

Tengo la nevera llena, y cubierto el comedor del colegio. Mis hijos se sienten como los demás. Mónica, mare d'en Kim (14), la Kira (8) i en Karim (6).

Alliberament d'estrès en el clima familiar

Les persones adultes de les famílies afirmen que estan menys estressades, menys agressives, i s'explicita un benestar emocional.

En aquestes circumstàncies, la vivència d'oportunitat que pot suposar el Fons 0-16 és un element percebut com a molt valuós, un canvi en la percepció de les ajudes socials i les polítiques públiques de transacció econòmica destinades a les famílies en situació de pobresa.

El Fons ha estat com un cop d'aire fresc en la meva vida. Aina, mare de la Lila, 9 anys.

El que ha sacado esta idea ha sido un genio porque nos ayuda mucho. Fátima, mare de família

monoparental amb quatre fills de 18, 12, 6 i 3 anys (el més petit amb diabetis).

Dona la sensació d'igualtat d'oportunitats d'accés cap a una estructura social més inclusiva, que obre perspectives de possibilitat de millora. Genera noves esperances a les persones adultes de les famílies.

Me parece una iniciativa buenísima, ojalá fuera todo así, se puede mejorar, pero es de tanta ayuda..., nos apoya mucho. Ojalá lo dejen siempre. Bueno, en realidad, ojalá no lo necesitase. Pero cuando lo necesitas está muy bien. Adam (42), pare de l'Artur (14 anys i amb autisme), l'Adrián (12), l'Alba (8), l'Asier i l'Anita (2).

El Fons 0-16 compleix el paper de reduir l'estrès que suposa assegurar la subsistència i la provisió de béns de primera necessitat. Els seus efectes al clima familiar són clarament percebuts en l'alleugeriment anímic dels adults de casa, que repercuteix directament en el benestar emocional de l'infant i l'afavoreix.

B.- En relació a les percepcions subjectives i vivències del funcionament i la gestió observem:

CONVOCATÒRIA

Criteris d'accés

Les entrevistes informen sobre la percepció de l'absència d'uns criteris consensuats, desconeguts pels professionals i pels adults de les famílies. Les mares entrevistades tenien la sensació, fonamentada, que hi havia un criteri aleatori a l'hora d'incorporar-les al grup de sol·licituds atorgades. Per primera vegada en tres anys l'IMSS els havia denegat la sol·licitud per manca de valoració social.

Les famílies queden excloses de la convocatòria 2018 i 2019 per la impossibilitat de complir les dates dels nous criteris. A octubre de 2018 la llista d'espera per la primera visita a serveis social bàsics, en alguns casos va ser d'entre 3 i 5 mesos. A les entrevistes grupals amb personal de l'IMSS es confirma que pel mes d'octubre hi havia un tap a l'UPA; les cites a Raval nord i Raval Sud es donaven pel mes de febrer, això suposa quatre mesos de llista d'espera.

Es que nos han reducido a nada, 2 años enteros, porque no solamente es este año. Ahora el que lo ha pensado, la persona, mujer o hombre, que lo ha pensado, o sea, se ha llenado de gloria, lo ha hecho muy bien, y de una manera muy fina, y muy buena, sin explicaciones. Ana (52).

Però quan més s'ha pogut apreciar l'impacte negatiu de l'absència del Fons és a partir del contrast en els casos que han deixat de percebre'l. Algunes famílies que han deixat de rebre l'ajut esperen a la sortida dels supermercats per recollir el menjar que llencen.

Tú vives de la red que tú misma te has creado, y eso que yo soy la que mejor está, porque tengo mi cabeza y mis historias de atrás, pero tú te mueves por aquí, por el Raval, y es para flipar. Están en el Covirán, que es este supermercado que está haciendo con todo lo que se le caduca cajas para que vengan las madres para coger. Alma, mare de Lucía (14).

Algunes informants anoten que únicament han rebut l'ajut en la convocatòria 2018 la gent que assisteix a

serveis socials de Barcelona.

La Lisa (la cajera) es muy prudente, y es una tía muy puesta y muy pim pam pum, pero va a su rollo porque ya sabe lo que hay. ¡Está haciendo cajas!, en el Covirán es que no entra nadie. Está todo vacío porque han denegado todas las tarjetas, la gente del 16 y el 17 (años 2016- 2017) que las tenía, en el 18 y el 19 (2018-2019) no las va a tener. Son la gente que le han denegado la tarjeta, son solamente gente que no tenemos, que tenemos asistenta social. Ana, mare de Lucía (14).

Característiques de la convocatòria

El treball de camp ha detectat els efectes que el nou algoritme ha produït en l'accés al Fons 0-16, molt visibles en els casos de denegació. La incorporació d'un algoritme en la resolució de la convocatòria del Fons 0-16 té conseqüències directes en les seves vides. Les famílies entrevistades manifesten la detecció d'un canvi en la lògica d'atorgament/denegació que identifiquen però que no arriben a entendre. Ho interpreten com a una "loteria".

Les entrevistes amb els adults de les famílies va incorporar "un accident de camp", a partir de l'aparició d'una mare, veïna del barri, que espontàniament es va incorporar a l'entrevista d'una altra mare que formava part de la mostra construïda a partir de l'observació participant. A partir d'aquesta entrevista, no prevista al disseny inicial, va aparèixer un grup de control de les famílies que havien cobrat el Fons des de 2015 i que en la convocatòria del 2018 van deixar de percebre'l, i que afirmen que no han rebut cap notificació prèvia dels canvis que ara els exclouen. La vivència de l'angoixa transmesa se centrava en la manca d'informació que alertés de què fer perquè els seus fills i filles continuessin cobrant el Fons, parlava de falta total d'eines per a presentar recursos i de la impossibilitat d'entendre l'ocorregut amb el canvi de criteri.

Afecta a dos anys de convocatòria fins el 2020. Els infants i adolescents afectats, si es manté el criteri de la convocatòria 2018, no tornaran a cobrar el Fons fins al 2020. En cas de que es tracti, per exemple, d'adolescents de 13 o 14 anys, les mares afirmen que el 2017 ha estat l'últim any com a beneficiaris del Fons 0-16.

Genera una sensació de desprotecció de les famílies per part de les institucions. Les mares afirmen que a casa ha crescut el nivell d'angoixa, l'estrès; i han augmentat les discussions i la sensació de vulneració i desesperança. Literalment manifesten sentir-se *enganyats* per les institucions, pensen que l'ajuntament els ha generat *falses esperances*.

Composició de la llar i estructura de la llar

Hi ha un canvi de criteri del Fons, pel qual les famílies monoparentals passen a percebre 100€ més i moltes famílies biparentals amb més de dos fills o dones soles sense el carnet de monoparental, ho perceben com a una pèrdua. No troben malament que d'altres obtinguin més benefici, troben malament que, a parer seu, els hagin tret a elles els diners i interpreten que és per donar-los a les famílies monoparentals.

Con tres, con cuatro, con cinco hijos, tienes más gastos y necesitarás más ayuda que las que sólo tienen un hijo. ¿Entonces, a las que son monoparentales o sólo tienen un hijo le están dando más dinero que a la que tienen tres, cuatro o cinco? Esto no era así el año pasado, no era así, se cobraban 100 euros por niño. Lo que le estáis quitando a las familias grandes, se lo estáis dando a las familias pequeñas. Sandra, mare de Ben (12), la Sara (9) i en Pablo (6).

La que antes cobraba 100 ahora cobra 200, y yo que cobraba 300 ahora cobro 225, los 100€ que le están dando a otra casi te lo están quitando a ti. Entonces no lo veo justo, ni lo veo bien. Sí, vale, esa mujer puede estar sola, pero un hijo tiene menos gastos que uno que tiene cuatro. Yo, por ejemplo, estoy sola, lo que no tengo el carnet de monoparental. Tengo mi divorcio, pero no tengo el carnet monoparental, que la chica (la educadora social) me dice, a ver, si te sacas el carnet de monoparental tendrías 900 más, que a ver, yo no es porque me den más dinero, es por que yo no lo veo justo. Sandra, mare de Ben (12), la Sara (9) i en Pablo (6).

Utilització del Fons

Una qüestió que emergeix és que el Fons beneficiï tots els membres del nucli familiar i no únicament els infants o adolescents. Alguns pares i mares pensen que si la família està bé, no cal que sigui exclusivament per als fills i filles, tot i que en siguin els principals beneficiaris. A més, les persones adultes informen que prioritzen els fills i filles, que les necessitats també són diferents segons les edats, però que, finalment, es tracta d'una economia compartida de la llar.

Si en casa estamos bien, el niño está bien, y tú ya sabes que necesita cada uno, y no me pide lo mismo la de 8 que el de 14. Mónica, mare d'en Kim (14), la Kira (8) i en Karim (6).

PROCEDIMENTS

Valoracions d'aspectes externs i interns vinculats a serveis socials

Que la família hagi de tenir expedient obert als serveis socials ha desencadenat un deversall de peticions de cites en la Unitat de Primera Atenció Social del barri (UPAS). Algunes mares relaten que en els

moments de més tensió i neguit, en arribar a la recepció del centre de serveis social van patir violència institucional per part del personal de seguretat: “en va dir, doncs, ja saps, si no t’ho donen (el Fons) vius molt a prop del carrer Robadors (carrer tradicionalment freqüentat per treballadores sexuals)”.

Molts adults de les famílies interpreten que el seu treballador o treballadora social ha decidit no emetre l'informe favorable de valoració social, per la qual cosa, culpabilitzen als treballadors i les treballadores de serveis socials de la denegació. La tensió en l'àmbit d'atenció directa a usuaris es multiplica, donat que els i les professionals no compten amb elements de suport, de contrast o de referència per a solucionar la demanda.

Duració de la convocatòria

Les famílies viuen amb incertesa el període de convocatòria i el d'atorgament. Els pares i mares expressen ansietat, ja que no els permet organitzar-se amb temps i els obliga a “ir al día” i trobar alternatives a les seves necessitats o urgències. Davant la temporalitat limitada i la manca de continuïtat sorgeix la proposta de cobrir dotze mesos i que es pugui demanar durant l'any. Els tempos administratius impacten en l'economia domèstica i normalment s'espera a l'arribada del Fons per poder fer totes les compres de cara al curs escolar. D'altra banda però, tant des de l'observació com des de la participació total i de les entrevistes, es posa en evidència la facilitat en la tramitació de l'ajut, i la implicació del conjunt de professionals a fer-ho accessible i fàcil. Les famílies esperen l'arribada del Fons, i el retard afecta la seva planificació i les expectatives de tots els seus membres, tot i que les famílies troben estratègies per alleugerar l'espera.

Yo a mis hijos les digo que escriban la carta a los reyes. En mi casa los reyes este año vienen en agosto. Lo que solemos hacer es comprarles lo que necesitan, pero también les dejamos que elijan algo que les guste, porque así también se sienten más niños. Cuando llega vamos todos juntos a comprar [riu]. Es una fiesta [riu]. Adam, pare de l'Artur (14 anys i amb autisme), l'Adrián (12), Alba (8), l'Asier i l'Anita (2).

Comunicació i difusió de la convocatòria

Les famílies beneficiàries recorden una difusió proactiva de l'administració en les primeres convocatòries. En l'actualitat identifiquen una falta d'informació clara una vegada presentada la sol·licitud, únic moment on la informació i la difusió són percebudes com àgils i transparents. Senten que passen a ser subjectes passius, amb poc espai per al control del procés, de reacció davant les comunicacions, i gran desconeixement sobre les preses de decisions tècniques i polítiques.

Les decisions dels canvis i la incorporació d'un algoritme amb uns criteris de selecció definits no ha estat comunicat a les famílies ni als seus professionals de referència de l'IMSS o de serveis socials en situació de conveni, que acreditaven els informes de valoració social. Això, va deixar, segons els testimonis, gran sensació d'impotència i la impossibilitat de prendre accions per evitar arribar a la situació de major pobresa en que es troben ara:

¡Porque yo estoy a punto de denunciarlo! ¡Porque tú tienes que informar, porque son tarjetas de emergencia para infancia! En julio del 17 salíamos con la tarjeta pero ahora te dicen que si no tienes un año de seguimiento entero con servicios sociales ya no tenemos derecho. Si en julio teníamos, te estoy hablando de medio barrio.

No hi ha hagut canvis a les condicions de les famílies. Les mares afirmen que la seva situació prèvia a la petició del Fons d'infància és igual o pitjor que fa tres anys, a causa de la pujada de la cistella bàsica, i sobretot del preu del lloguer i els subministraments. El que fa que la denegació del Fons es visqui com "un cop baix".

Porque desde los plazos que tú has dado en el 2016/17 se da la tarjeta, no han pedido este requisito de un año de seguimiento, además de esto no nos han informado. ¿Por qué se considera que se puede dar la tarjeta en servicios sociales derivados que no son del ayuntamiento y luego no? ¿Qué ha cambiado? Ana (52).

No tengo ni idea cuanta gente, pero mucha. Pregunta a mis chicas. Eso te lo pueden decir mucho mejor Marta y María de la Fundación (...) que ellas tienen todas las historias de la gente. Pero esta no es la única de Fundación, está (...), hay muchas fundaciones que funcionan con la gente. Ana (52).

Control d'usos adequats

Respecte a possibles usos indeguts, tenint en compte l'escassa fiscalització, els informants expliquen que coneixen casos que són l'excepció.

Conozco a gente que no lo usa bien, pero no es lo normal. Lo normal es lo mío, lo que hacemos todas, comprar comida, ropa y la escuela. Sandra, mare d'en Ben (12), la Sara (9) i en Pablo (6).

Expliquen casos de revenda i ús fraudulent difícils de controlar:

No es lo habitual pero se hace. Si vas al paki puedes cambiarlo por dinero, es así. La idea es que se use el dinero para lo que se tiene que usar, la única manera es que se guarden los tickets, no hay otra manera. Pero no hay manera de controlar que la gente lo lleve al paki. Siempre hay piratas. Las tarjetas de metro también se ve que las venden, las tarjetas rosas los pakis, de esto me enteré hace poco.

Consideren que la proposta de control es el que ja es fa ara, demanar els tiquets:

Vamos eso sí que no se puede controlar, la única manera es pedir los tickets y entonces ya la gente tiene más miedo, y entonces ya no te vas y te compras una xbox. ¿Yo qué sé sabes?!. No se puede controlar, entonces ya cada uno como le apetezca gestionarlo. Olga mare d'en Quim, (25), en Saúl, (23), i la Luna (12).

Són les mares i els pares que demanen més control i que, fins i tot, aporten idees innovadores al respecte:

La verdad es que la gente que la usa mal nos hace mucho daño, porque eso es en lo que se fija la gente. Tendrían que ponerle un PIN, un código, para que si alguien la usa mal sepas quien es y se la quiten para siempre, porque nos hace mucho daño la verdad. Gemma, mare de l'Oriol(6).

PRESTACIONS

Dotació econòmica

Els canvis en la dotació econòmica afecta a l'organització familiar, segons expressen els adults de les famílies. Comenten també que no els arriba cap informació respecte a quan arribarà i en base a què es pren aquesta decisió.

Y esta vez nos ingresan menos, y como ha habido cambios de tiempo, ¡como está creciendo tanto...! pues ahora necesita esto, pues como esta vez los 100 €: 50 para la ropa y 25 para instituto y el mes que viene pues depende reciben 90 nos fuimos a 90, porque solo cuenta la Luna. Olga mare d'en Quim, (25), en Saúl, (23), i la Luna (12).

En el cas de les famílies nombroses expressen que es nota molt la diferencia de dotació:

El año pasado cobramos 500 y este año 325, son 175 € al mes que para nosotros es vital. Se nota mucho la diferencia, y no te explican porqué, lo hacen y ya está. Pero los números dejalos para mi mujer, ella es la que sabe esto. Adam (42), pare de l'Artur (14 anys i amb autisme), l'Adrián (12), l'Alba (8), l'Asier i l'Anita (2).

En aquest sentit els retards en el cobrament dels ajuts suposen un gran desajust en l'economia domèstica, ja molt precària, i posa en risc, fins i tot, les xarxes informals de préstec.

Estos seis meses sin cobrar nada, la cuenta de enero te la pasas, la cuenta de todo te la pasas sin cobrar nada. Olga mare d'en Quim (25), en Saúl (23) i la Luna (12).

Estem a l'agost i encara no tenim res. Tanit, mare de la Cloe (9)

Estamos a 25 de julio, es la agonía esta de esperar, esperar, esperar. Si me lo das todo junto y tu te administras. O que te lo den todo y te lo ingresan cada mes la cantidad fija que te toque, porque los dos últimos meses, que es cuando más lo necesitas y no tienes. En las navidades los niños quieren ser como los demás, quieren reyes, quieren turrón. Es más gasto. Quieren vivir la Navidad como otros niños, normal. Adam (42), pare de l'Artur (14 anys i amb autisme), l'Adrián (12), l'Alba (8), l'Asier i l'Anita (2)

Que se cobre tan tarde, muy mal. La renovación tendría que ser automática: de diciembre a noviembre. Sandra, mare d'en Ben (12), la Sara (9) i en Pablo (6)

Les mares i els pares pensen que s'hauria de fer una distribució més equilibrada i equitativa entre germans. Des de la seva lògica d'organització domèstica no es veu adequada la distribució de l'ajuda tal i com s'ha fet el 2018. Defensen que cada fill ha de tenir la mateixa quantitat, atès que les despeses creixen a mesura que el seu fill o la seva filla es fa gran.

Es percep com un impacte negatiu per al nen que la quantitat rebuda depengui del nombre de germans, ja

que les despeses per al material escolar, l'alimentació o la roba s'incrementen. Creuen que genera una sensació de greuge comparatiu entre germans, i defensen que "per a mi tots els meus fills valen el mateix". Detecten certes incoherències en el missatge del Fons d'infància, ja que al seu entendre "si l'ajuda és per al nen, no és per a la família, per què donen més al primer que al tercer?". Al seu criteri, pot generar sensació de desigualtat entre els germans, motivat per la dotació descendent (100 € - 75 € - 50 €). Per a alguns adults arriba a generar problemes a casa, ja que "el més gran li diu als petits, tu només tens 50 €".

Accés automàtic a la beca menjador del 100%

Es considera que la beca menjador va més enllà de l'alimentació i nutrició equilibrada, i que suposa un espai de socialització, de protecció i normalització de la vida de l'infant. És considerat un primer element destacat com especialment positiu. Les famílies asseguren que "si únicament quedés l'atorgament sistemàtic de la beca menjador el Fons 0-16 ja tindria sentit". A més, s'aprecia molt l'alliberament de la gestió administrativa i la facilitat en la tramitació dels papers necessaris per rebre els ajuts i la beca.

En la convocatòria del Fons del 2018 hi ha hagut infants que s'han quedat sense beca menjador, ja que les famílies no ho demanaven directament a la convocatòria de beques menjador esperant rebre-la de forma automàtica vinculada al Fons 0-16. Quan els hi han denegat ja s'havia acabat el termini per fer la sol·licitud de la beca de menjador.

Tienen que pagar los 200 €, se quedan sin beca de comedor y tienen que pasar con 300 € el resto del mes. Alma, mare de la Lucía(14).

Aquestes famílies donaven per suposada la beca, perquè la rebien de manera automàtica feia tres anys. En les últimes convocatòries havien deixat de presentar la sol·licitud des de CEB, ja que els seus professionals de referència així els havien informat, atès que un dels assoliments del Fons 0-16 ha estat reduir els tràmits administratius sobre aquest tema. Aquestes famílies als qui va ser denegat el Fons, i que no van ser informades de la necessitat d'assegurar-se la beca menjador, han tingut un impacte negatiu molt fort en l'economia de les seves llars.

Nos han dejado sin beca de comedor, con los niños en la casa y con 300 €. Ana, (52)

Les famílies en situació de pobresa s'han vist obligades a anar a recollir a l'escola als seus fills i filles a l'hora de menjar. Les principals conseqüències les sofreixen els nens i els adolescents en primera instància, i les dones en segona instància. D'una banda, les mares afirmen que ja no poden assegurar una dieta equilibrada als seus fills, per un altre, l'economia domèstica s'agreuja en tenir més boques per alimentar i més menjades que atendre. Una tercera conseqüència és que ja no compten amb els ingressos de diners del Fons 0-16 per a fer front a aquesta despesa major. La perspectiva de gènere és una qüestió capdalt, molt més si estem parlant de dones de famílies monoparentals.

Los 540€, son la mayoría para mujeres que son monoparentales, es lo que cobramos al mes, y yo porque voy limpiando alguna casa, porque me voy moviendo, sino con eso está clarísimo que no funciona. Y todo y con eso, el día 20 ya estoy repartiéndolo para ver cómo lo hacemos: arroz. Y todo porque yo tengo comida en la nevera, ya te digo, y si lo necesito, ya te digo, me bajo y robo y si los necesito para dar de comer a mi hija lo voy a hacer. Ana (52).

5.3 Les veus d'infants i adolescents beneficiaris del Fons 0-16

En aquest apartat presentem els relats de la infància i l'adolescència recollits a través de les entrevistes realitzades a 15 nens, nenes i adolescents, i des de l'observació amb menors de 5 anys. Onze van parlar a través dels seus pares i mares. Altres testimoniatges ens arriben dels seus adults, així com del referit pels professionals de serveis socials del que expliquen els adults de les famílies.

Nens i nenes informen dels canvis que perceben a partir del que veuen a casa, del que escolten a les persones adultes de la família, la percepció del clima familiar respecte a la cobertura de necessitats bàsiques, la casa, i el canvi de les temàtiques sobre les quals es discuteix en el si familiar. A partir d'aquestes entrevistes hem pogut recollir alguns dels seus pensaments i dels seus sentiments i podem vincular els canvis referits de forma oberta a l'arribada del Fons 0-16.

En línies generals la infància i l'adolescència percep una millora de la situació i a partir de certa edat és conscient que des de fa 3 anys hi ha hagut una normalització de la seva situació, comenten que els seus pares compren en el súper com tothom o que tenen les mateixes coses que altres nens i ja no han de fer cua perquè els donin menjar.

Expressen una clara consciència respecte a l'organització econòmica de la família i de la seva pròpia. Són capaços de construir una organització domèstica a partir del que consideren necessitats bàsiques, on l'alimentació, la roba i el material escolar, sovint apareix en segon pla, ja que queda clar que són els seus pares i mares els qui s'ocupen de tenir-les cobertes. "Estar bé" suposa, sobretot, disposar de temps compartit amb els seus pares, sentir-se segurs i segures a l'escola i a casa, i que les persones importants de les seves vides se sentin bé i estiguin tranquil·les.

S'han fet molts esforços per arribar a la infància i a l'adolescència amb més temps i profunditat, malgrat això, únicament hem fet un apropament i l'obertura per continuar treballant. Com és d'esperar en aquest apartat no es presenta cap informació sobre la percepció dels criteris de funcionament i gestió del Fons d'infància.

Dels testimonis dels infants i els adolescents s'han recollit dades per a l'anàlisi des de la dimensió material, la dimensió relacional i la dimensió emocional.

La dimensió emocional es preguntava pel benestar responent a la pregunta: "què és el que et fa sentir bé?", i "què és el que et fa sentir malament i canviaries?" Una pregunta aparentment senzilla però que no ho és. Alguns van trigar molt a contestar, altres van acabar contestant a la pregunta al final de l'entrevista, i fins i tot també hi havia persones a qui mai li havien fet aquesta pregunta en els 14 anys de vida. Després de l'exercici realitzat d'assignació de recursos segons prioritari, es contrastava el resultat amb els drets de la infància, per a completar, reorganitzar, matisar i detectar absències en l'elecció de necessitats. L'últim pas, era tornar a recordar el que feia sentir bé i el que feia sentir malament i relacionar-ho, si era possible, amb les seves aportacions més concretes. Aquesta pregunta connecta directament amb l'ambient i el benestar que senten a casa seva, a l'escola i al seu entorn proper, que viuen i identifiquen. Als moments en els quals s'està millor i en els que s'està pitjor. Donat que és una pregunta oberta convidada a donar respostes múltiples no dirigides.

A- En relació als impactes en el benestar subjectiu i la vida quotidiana d'infants, adolescents i les seves famílies:

DIMENSÍO MATERIAL

Les condicions vida i consum inicials

El benestar deriva de la construcció de circumstàncies favorables i apareix com un element intangible i difícil de mesurar, però que s'aprecia quan no hi és.

L'organització dels recursos materials i relacionals es dona en funció del valor de l'objecte o be material, i no tant en funció de l'apetència.

A les entrevistes, generalment l'alimentació apareix de forma molt complementària, senyal de que la part principal està coberta. Únicament està present si el nen o la nena tenen privació material severa. Sí que apareix una perspectiva històrica de millora de l'abans i després del Fons 0-16.

No em recordo molt, però ara és millor. Aina, 9 anys.

La meva mare fa ara coses més riques ara, abans menjàvem sempre el mateix, quin rotllo, menys

al col·le, oi què sí, mama?. Ahora abres los armarios y hay mogollón de cosas. Kim, (14).

Quan són molts germans sempre apareix un percentatge dedicat a menjar propi i s'identifica clarament les necessitats específiques de cada membre de la família .

Voy a comprar mucha comida que mi hermano mayor se la come toda, siempre igual, y el enano (celíaco) que necesita una que es muy cara. Samuel(13).

Els àpats moltes vegades estan vinculats al berenar. El que apareix com quelcom molt rellevant és el moment en que arriba el primer ingrés de la targeta, on la família junta fa la compra, i es transmet una sensació de goig i abundància.

Tio, pareces la Pretty Woman, jajajajaja, vas (fa gests amb les mans d'agafar coses de l'estanteria), y esto, esto, esto, esto, toma, toma, toma, gua, i una pasada!. Llenamos dos carros, uno ellos y uno nosotros, jajajaaja. Bueno, luego mis padres sacan la mitad del nuestros, pero bueno. Adrián, 12 anys.

L'escola apareix esporàdicament i li dediquen poca atenció al material escolar, el que s'interpreta com que aquest aspecte també queda cobert, o perquè es té coneixement de les beques i ajudes que ho cobreixen, o perquè se n'ocupen els adults o perquè no hi ha preocupació o interès al respecte. En el moment de contrast, quan es nombra l'escola com un dret, s'inclou en un sentit relacional, dibuixen els amics i s'afegeix material escolar extra.

Ara em puc comprar coses més boniques per al col·le. Aina, 9 anys

Usos de l'ajut previstos i no previstos

La roba, tot i que sembla estar coberta, apareix més en les entrevistes amb nenes que amb nens. Fan relació a la utilitat bàsica, utilitat específica (esport, dansa,..), moda i disfresses.

Sí apareix a secundària l'ordenador com a material molt necessari, igual que tenir Internet a casa, que de vegades es descriu com inaccessible.

Surten sovint jocs i videojocs i, molt especialment, se li dóna importància a totes les activitats extraescolars i d'educació en el lleure. El que més pes té són els entreteniments i passions de cadascun vinculats amb el lleure i sempre comptant amb la dimensió relacional. Els jocs i les joguines són compartits amb pares i mares o amb amics.

El Fons és important en tant que permet organitzar-se per poder comprar unes ulleres noves a infants i adolescents que han de canviar-les periòdicament.

Altres qüestions que surten tenen a veure amb la qualitat de vida i poder comprar-se una crema solar en la farmàcia i no en el supermercat:

Me pongo una crema porque ahora me puedo comprar de las buenas, de farmacia, las otras me duelen, tengo un problema en la piel y necesito de la buena. Y ahora mi madre ya me la puede comprar. Aina (9).

La importància de l'atorgament automàtic de la beca del menjador escolar

El menjador és una qüestió crucial per als adolescents, però que curiosament mai apareix directament. Crida l'atenció que cap infant perceptor del Fons fa menció a la beca menjador, el que podem interpretar, doncs, que la seva incorporació s'ha normalitzat completament al seu quotidià. Si apareixen molt poques referències al material escolar a primària, sí apareixen a les extraescolars.

En relació a l'habitatge i subministraments

Destaquem que dels 15 infants i adolescents entrevistats, 10 han donat molta prioritat a la despesa de tenir llar. La gran majoria dels menors d'edat entrevistats, des de nens de 6 anys a nenes de 14 destinen entre el 20% i el 30% de les seves fitxes a cobrir les despeses de la llar, (llum, aigua, gas...) i lloguer. Reflexa la transmissió del pes que suposa l'habitatge al context territorial i socioeconòmic on viuen els infant en situació de pobresa i les seves famílies. Comuniquen la importància i les preocupacions de les famílies al respecte i que volen col·laborar-hi per pal·liar la situació.

DIMENSIÓ RELACIONAL

Normalització de canals i experiències

Entre els adolescents hi ha un contrast en algunes respostes: per una banda, les més centrades en la dimensió material connectada amb la millora de les condicions de la unitat familiar i la inquietud de voler aportar a l'economia domèstica. Per altra banda, aquelles que estan més centrades en la dimensió relacional, el gaudir de tenir les mateixes possibilitats de consum que els seus companys; es connecta amb l'estratègia d'entrar a formar part del grup d'iguals en igualtat de condicions materials, com per exemple, tenir accés al mòbil i al saldo del mòbil. Als 12 anys apareix el mòbil com be de consum prioritari.

En el primer perfil, la distribució econòmica de l'adolescent és més equilibrada i distributiva i s'esforça per cobrir el major nombre de necessitats. En el segon, tota la inversió es distribueix exclusivament en socialització entre iguals, concretament, entre el mòbil (amb un 40% i un 60%), la roba i les sortides amb els amics. En tots dos perfils l'impacte en el benestar subjectiu es reconeix en la dimensió material i relacional a la llar i entre iguals, estigui o no vinculat al consum. Pels adolescents a partir de 12 anys, el mòbil apareix com un be de primera necessitat, precisament per la càrrega relacional que comporta. Sovint es converteix en una eina de treball a l'institut i es concep com un suport de comunicació i sociabilitat primordial.

Participació en activitats escolars i en el temps lliure

La dimensió relacional entre iguals està, tot i que no exclusivament, molt connectada amb l'escola. El que més ressalta és la relació amb els amics de classe i els companys i companyes. L'escola apareix com a font de conflicte amb algunes referències al Bullying. Poder cobrir aspectes materials dóna seguretat i autoestima davant el fet de sentir-se desplaçats i estar equipat adequadament com els seus companys de classe.

L'escola també apareix com a via d'escapament, com a sortida o canal de millora i promoció social: en alguns casos és entesa com a una alternativa al context de depressió social del barri on viuen. Aquests exemples estan vinculats amb l'esforç dels pares i mares de crear ambients més segurs pels seus fills i filles, normalment fora del barri, malgrat que els suposi un etiqueta de pobre en un entorn més benestant.

No necesito dinero para estar con mis amigos, mis amigos son ricos, ¿no van a un cole pijo?, y yo no les pago para que estén conmigo, (rie). Luz, 14 anys.

Imatge 13: entrevista Jos Serió, distribució de fitxes dedicades a música i dansa

L'esport i la cultura són molt importants per als infants. Si ens trobem davant un perfil esportista, tot té a veure amb l'esport: el futbol, la natació,... apareixen com a coses molt importants. Succeeix el mateix en el cas de la música, on es dibuixen i pinten instruments, les classes de música i els concerts. De la mateixa manera que amb altres arts, com la dansa o les arts plàstiques, on es dóna molta importància al material, a l'equip o als accessoris necessaris.

DIMENSIÓ EMOCIONAL

Amb relació a l'apoderament i autogestió de les famílies

Destaquem aquí que els nens i les nenes fan una distribució econòmica en funció del valor que donen a cada cosa i en funció de com distribueixen la prioritat de les necessitats, no en funció del desig. El benestar es mesura per a aquelles situacions, relacions o accés a vivències que permet cert nivell material.

Tant en adolescents, més clarament, com en infants, parlen del fet que el Fons 0-16 pugui proveir d'alimentació, roba i material escolar, el que fa que l'economia domèstica es descarregui, i, per tant, poden invertir en altres béns materials e immaterials que per a ells són de primer ordre, com la cultura, l'esport i el mateix mòbil.

En essència es busquen relacions socials de suport mutu, la capacitat de poder estar amb les amigues i els amics, d'estar connectats pel mòbil, o sortir a llocs d'oci on es troben amb altres adolescents, com per exemple al centre comercial.

En aquests casos, es reserva una petita quantitat per a poder fer alguna despesa entre amics, com comprar-se el berenar, un gelat, un refresc, etc.

Els i les adolescents que recorden una major privació material dediquen molt temps a reflexionar sobre com el gastar els diners i són molt curosos en la distribució equitativa del pressupost.

Sobre de la seva influència en l'autoestima

Tenir o no tenir certes coses o vestimenta suposa, especialment en l'adolescència, l'aparició d'una etiqueta, imposada o auto-imposada, que genera dinàmiques de grup d'inclusió - expulsió dins i fora del centre educatiu.

Somos los pobres desgraciados, y ¿con quien vamos a ir? pues con desgraciados como nosotros,

que a mí eso me da igual, pero el tema es que recibes hostias por todos los lados. “No digas eso Adrián, no se dicen palabrotas” (replica el pare). Adrián, 12 anys.

Sobre l'alliberament de l'estrès en el clima familiar

Des d'un punt de vista relacional, infants i adolescents donen molt valor a la música i esport, temps amb els amics i benestar de la seva mare i/o pare. La dimensió relacional dins de la unitat familiar és essencial per ells i elles. Totes les aportacions materials dels infants i adolescents manifesten la intenció de col·laborar en la millora del benestar dins de la unitat familiar. La distribució simbòlica de l'economia que fan els nois i les noies està dirigida a que els seus pares i mares estiguin millor, siguin més feliços i es relaxin.

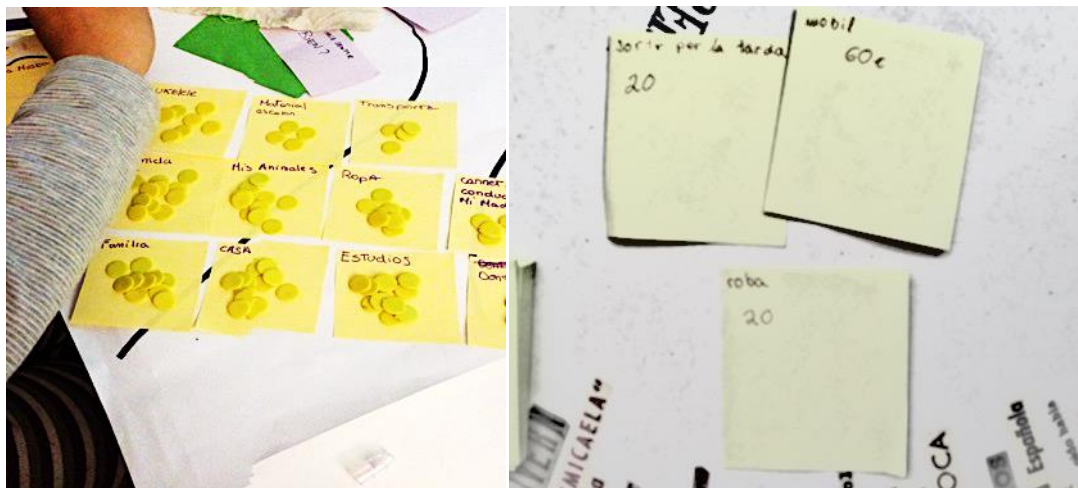
La immensa majoria reserven una part per a un regal per als seus pares i mares, o diners perquè ho apliquin en coses que els agraden molt però que no es poden permetre. Ho fan en senyal d'agraïment, donant reconeixement a l'esforç que fan per a fer que ells estiguin bé.

No sé, algo para mi madre o mi abuela, que nunca se compran nada. Mi abuela, por ejemplo, que me paga el comedor. A mi madre que... , pues no sé, un capricho, que se puedan dar para ellas, no sé, que se vayan a las aguas termales, que a mi madre le encanta. ¿Puede una persona mayor ir a las aguas termales, mamá? (la mare fa que sí amb el cap), pues eso aguas termales, cosas así. Que sé que mi madre se sacará el carnet de conducir. “¡Eso sí que me estaría muy bien!” diu la mare. Luz, (14).

Una destinació que apareix comunament és l'estalvi. Els nens i les nenes entre 6 i 16 anys destinen un percentatge de la seva planificació econòmica per a donar-la als seus pares o per guardar-la per quan la necessitin, i així estiguin tranquils.

El nen mou les espatlles en senyal de “no sé”. S'atura a pensar, en un paper dibuixa una guardiola. La mare pregunta: *una guardiola? (riu) ho guardem Oriol? , Oriol, (6)*

Imatge 14: Prioritats diferenciades en la distribució econòmica de dos adolescents

6. CONCLUSIONS:

20 troballes d'impactes subjectius del Fons d'infància i de valoracions de la seva gestió

En aquest apartat presentem les troballes que emergeixen de la recerca qualitativa sobre valoracions i impactes subjectius dels ajuts extraordinaris d'urgència social del Fons 0-16 de l'Ajuntament de Barcelona realitzada entre primavera de 2018 i de 2019. Aquesta avaluació d'impactes subjectius ha analitzat el treball de camp resultant de la combinació d'observació etnogràfica i de la informació obtinguda de 66 persones: els 31 infants i adolescents en situació de pobresa perceptors del Fons 0-16, 20 persones adultes de les seves famílies, 13 professionals de serveis socials i dos tècnics d'entitats socials de Barcelona. S'han identificat 10 troballes relatives als impactes del Fons 0-16 en la vida quotidiana d'infants, adolescents i les seves famílies, així com 10 troballes sobre valoracions de la gestió de l'ajuda.

6.1 Troballes relatives als impactes del Fons 0-16 en la vida quotidiana d'infants, adolescents i les seves famílies

A.- En relació amb l'impacte global i subjectiu en les condicions de vida, les estratègies i organització de l'economia domèstica de les famílies

- 1. El Fons 0-16 impacta molt positivament en la millora de les condicions de vida dels infants i adolescents en situació de pobresa, millora la capacitat d'autogestió de l'economia domèstica i les condicions de vida dels infants i adolescents.**

Les persones adultes de les famílies perceptores consideren cabdal l'arribada el Fons 0-16 per consolidar les necessitats bàsiques de l'economia domèstica en general, i de la infància en particular. Aquest ajut és percebut com "*un cop d'aire fresc*" que permet impulsar millores en les condicions de vida que són necessàries "per sortir del pou". Afirmen que dins d'una economia familiar empobrida aconseguir béns bàsics com aliments, roba i material escolar, entre d'altres, suposa als pares i les mares una dedicació a jornada complerta. Expressen que el Fons complementa significativament les estratègies de subsistència de les famílies, i exemplifiquen com, efectivament, ha millorat l'alimentació i les oportunitats socials i educatives dels nens, nenes i adolescents. A més, els permet incorporar opcions de consum normalitzadores, que organitzen en funció de les seves possibilitats i del que perceben com aspectes claus per al seu benestar, i els permet afrontar aquestes despeses de manera més relaxada, descarregant substancialment la pressió econòmica de la família.

L'estat de privacions materials i la pobresa afecta a tots els membres de la família. Els adults intenten minimitzar els impactes negatius de la pobresa prioritant les vides dels seus fills i filles. Mares i pares posen en marxa estratègies de subsistència que inclouen recursos propis fruit de l'economia formal, informal i submergida, recursos vinculats amb les transferències socials, amb les ajudes materials i en espècie (bancs d'aliments, campanyes solidàries...), així com recursos provinents de les xarxes de suport entre iguals, de xarxes d'informació sobre obtenció de recursos i del capital social de les famílies. En tots els casos, consideren que l'administració té un paper protagonista en les seves vides per ajudar-les a cobrir les necessitats bàsiques de la infància.

2. El Fons 0-16 fomenta l'apoderament en la presa de decisions dels pares i mares amb relació a la vida quotidiana dels seus fills i filles

El Fons 0-16 incrementa la capacitat de planificació econòmica de les persones adultes de les famílies beneficiàries i l'apoderament vinculat a les seves estratègies personals i familiars en la gestió del que col·loquialment anomenen "la targeta". Les famílies defensen que el Fons és una peça clau per poder culminar la seva estratègia econòmica. Comptar amb l'ajut permet programar la distribució de les despeses i els deutes que mouen la roda d'una economia familiar precària.

De la mateixa manera, els professionals de serveis socials coincideixen en la percepció que el Fons 0-16 apodera a les famílies en les seves tasques quotidianes i habilitats socials de gestió. Tot i l'economia familiar empobrida i precària, la presa de decisions autònoma sobre el consum redueix substancialment les visites als centres de serveis socials. Coincideixi o no amb els criteris dels i les professionals, els pares i mares es mostren segurs en les decisions sobre la presa de decisions de l'orientació de la despesa i manifesten clarament saber què és el millor per als seus fills i filles.

3. La vinculació del Fons 0-16 amb la beca extraordinària de menjador del 100% es valora molt positivament perquè millora l'alimentació, la salut i l'entorn educatiu als migdies i suposa una optimització de recursos econòmics i de temps i alleugereix preocupacions de la família.

El fet que el Fons 0-16 es vinculi automàticament amb la concessió 100% de la beca menjador és crucial per a la reducció directa dels impactes quotidians de la pobresa en la infància, com són, una alimentació poc adequada i menors oportunitats educatives, garantint una alimentació equilibrada en els dinars de dilluns a divendres, així com un entorn educatiu durant el temps del migdia. D'altra banda, suposa una sèrie d'impactes positius que indirectament beneficia el còmput global de l'economia familiar, ja que en estar cobert l'àpat del dinar cinc dies a la setmana durant el curs escolar dels fills i filles fins als 16 anys alleugera la càrrega de les despeses derivades. Els diners que abans anaven destinats a cobrir aquesta part de l'alimentació es reorganitzen i poden anar a cobrir altres necessitats. Aquest fet és percebut de forma molt positiva per les famílies en situació de pobresa, especialment si tenen més de dos fills a càrrec.

Els adults de les famílies informen que la beca de menjador fa possible millorar l'alimentació del conjunt de la família i poden cobrir, almenys, quatre àpats al dia tots els membres de la família augmentant la qualitat i la quantitat, especialment de l'esmorzar i del sopar.

B.- En relació al benestar/malestar dels infants i adolescents

4. Les nenes, els nens i adolescents expressen "estar ara millor que abans" i tenen consciència clara de la difícil situació econòmica a casa.

Els nois i noies perceben clarament i descriuen perfectament el malestar o el benestar que es viu a casa a causa de les limitacions monetàries. Tot i la diversitat d'opcions de més o menys transparència dels seus adults a l'hora d'informar-los, la infància i l'adolescència percep amb nitidesa i descriu perfectament les privacions materials a la llar. Noies i nois d'entre 6 i 16 anys són capaços de vincular els impactes positius o negatius de la situació econòmica amb altres conseqüències derivades, que es connecten amb la salut, i els efectes psicoemocionals indirectes com l'ansietat, la irritabilitat, l'insomni, o el nerviosisme dels seus adults i d'ells mateixos.

Com que són conscients de les condicions de vida a casa, infants i adolescents identifiquen un canvi a millor en la seva vida quotidiana dins i fora de la llar. Descriuen com, després de l'arribada de la targeta, a la casa "hi ha més coses" i fora de casa "puc fer més coses". A partir dels 8 o 9 anys els nens i nenes tenen

certa perspectiva temporal dels moments vitals on han viscut canvis substancials respecte a la privació material i l'arribada del Fons 0-16. Igual que els adults, els infants perceptors del Fons 0-16 informen d'una millora des del moment en què els seus pares compren amb "la targeta". Afirmen poder fer més coses amb els amics o sortir amb els companys i companyes, i fer activitats com, per exemple, prendre un gelat o poder estrenar roba, augmenta la seva autoestima i estimula l'optimisme

Igual que les i els adolescents relacionen obertament un canvi positiu en la seva vida quotidiana amb l'arribada de "la targeta", de la mateixa manera, quan és denegada, l'impacte es viu intensament negatiu. Els nois i noies en situació de pobresa senten una pressió social entre iguals en relació a la seva imatge o la seva capacitat de consum, de manera que la denegació del Fons suposa un gran cop a la seva confiança. Adults i adolescents també informen de l'afectació en el seu rendiment escolar. Així mateix, davant la decepció amb el sistema, alguns adolescents amenacen amb l'abandonament escolar quan no hi recolzament administratiu: "*per què he de seguir estudiant, mare, si som pobres i no podré anar a la universitat?*", o "*a pringats com nosaltres no ens volen. Millor treballar i guanyo diners per a casa*". En aquests casos s'aprecia un impacte negatiu de desesperança i manca de perspectives de futur.

5. Entre infants i adolescents perceptors del Fons 0-16 preval el valor que es dona a les necessitats bàsiques i a la cura dels membres de la família per damunt dels propis desitjos.

La recerca ha posat en evidència com infants i adolescents en situació de pobresa i beneficiaris de l'ajut tenen criteris d'organització de l'economia domèstica en funció del valor que donen a les seves necessitats, i un cop cobertes les seves prioritats bàsiques les seves tries operen en funció del desig. Pensen en el que necessiten ells o els seus familiars i que no es poden comprar.

Els adolescents fan una distribució diferent que els infants. Els més petits prioritzen les despeses vinculades a assegurar condicions materials a casa. A l'adolescència s'aprecia un canvi, en quant que prioritzen generar condicions materials que els permetin tenir relacions socials entre iguals. L'ajut té un impacte positiu en la seva vida quotidiana, en tant que permet disposar d'una petita quantitat de diners per al berenar, anar al cinema o al centre comercial amb els amics i amigues. Per a la infància, i molt especialment per a l'adolescència, consolidar les possibilitats de sentir-se en igualtat de condicions que el grup d'iguals, des de la capacitat d'accés al consum, és molt important en el seu benestar subjectiu.

Així mateix, els infants i adolescents, expressen agraïment i ganes de compensar l'esforç dels adults que els cuiden. Mitjançant un exercici de distribució de recursos, la pràctica totalitat reserven una part substancial dels seus recursos econòmics per fer un regal, comprar alguna cosa que li agrada molt a la mare, al pare, als avis, i que no es poden permetre o pagar-li alguna cosa que considera necessària i inaccessible (carnet de conduir, una moto d'alta cilindrada, unes vacances a un balneari o a una illa per relaxar-se...). També l'àmplia majoria reserva una partida per a l'estalvi o per poder ajudar a casa, perquè els seus adults estiguin tranquils i baixi la preocupació, o poder comptar amb uns ingressos extres com un factor sorpresa.

6. Rebre el Fons 0-16 genera una sensació de major igualtat en l'accés a oportunitats educatives, dins i fora de l'escola, i possibilita fer activitats que són percebudes per les famílies com oportunitats clau pels infants per créixer en entorns més segurs, positius i normalitzats. També millora les seves expectatives futures i reforça el sentit de seguir estudiant.

Un bon ús del Fons 0-16 possibilita l'accés a material escolar i a l'equipament necessari per realitzar les activitats educatives fora l'escola. Aquesta oportunitat té molta importància en el benestar tant material com subjectiu, perquè evita que els nens i nenes se sentin exclosos per motius econòmics. Poden compartir el temps i els espais educatius en condicions similars o iguals que la resta. Els adults informen que, un cop coberta part o la totalitat de l'alimentació, el Fons els permet dedicar recursos als àmbits escolars i d'activitats extraescolars i de temps lliure. L'ajut té especial impacte en activitats relacionades

amb l'esport, les arts plàstiques i escèniques o la música, ja que permet poder comprar instruments, equipament esportiu o material específic necessari. Aquest consum és percebut per les famílies com una inversió i està directament relacionat amb la satisfacció de necessitats més relacionals que materials. Mares i pares informen de la importància i gran valor emocional que té per als seus fills i filles. Aquest impacte clarament positiu en la vida quotidiana de tenir la possibilitat de realitzar activitats de lleure es corrobora per part dels nois i noies.

Els adults de les famílies informen que, en contextos de pobresa es troben entorns de marginalitat que són viscuts com a espais de risc per als seus fills i filles. Per això, tot i que el Fons no permet pagar directament la majoria d'activitats educatives extraescolars sí que facilita les condicions materials per accedir-hi i això es percep com a molt important per allunyar-los d'ambients negatius i problemàtics. En aquest sentit, les famílies informen d'estratègies de reducció de riscos, cuidant l'entorn social i promovent que els seus fills i filles vagin a espais en circuits socials amb ambients que consideren segurs i positius no només en termes educatius, sinó també relacionals. Per tant, també és un impacte indirecte del Fons reforçar les estratègies de pares i mares perquè els seus infants *"no s'ajuntin amb males companyies"* i acabin connectant-se amb la marginalitat o la criminalitat, donada la seva preocupació pel risc de que caiguin fàcilment en circuits i entorns de prostitució o drogodependència.

C.- En relació al benestar/malestar de les seves famílies

7. El Fons dignifica, augmenta l'autoestima i permet socialitzar des del consum en circuits normalitzats i normalitzadors no vinculats amb l'exclusió social, i arrelant les estratègies de subsistència a la xarxa comercial de proximitat.

Rebre el suport econòmic del Fons 0-16 suposa donar-se de baixa del Banc d'Aliments o suspendre derivacions a la botiga de roba de segona mà de Càritas, molt vinculats ambdós a les situacions de pobresa extrema i de privacions materials severes, que s'associen a un imaginari social que menysté les capacitats, motivacions i recursos de les persones que afronten aquestes circumstàncies. En termes generals, les famílies expressen que la pobresa es viu com un estigma social, i en molts casos avergonyeix els adults de les famílies davant del seu entorn i davant dels seus propis fills i filles.

Per aquest motiu, es valora molt positivament poder accedir als productes necessaris per a la família mitjançant una targeta moneder, i deixar de rebre donacions per passar a consumir en canals normalitzats i normalitzadors. La utilització de la targeta permet l'accés als productes bàsics "com fa tothom", deixant enrere circuits més assistencials o purament de caritat. Deixar d'anar a l'església a recollir menjar de donacions eleva l'autoestima i els nivells d'autoconfiança, ajudant a revaloritzar les pròpies capacitats de les persones adultes per cuidar i criar dels infants en les famílies empobrides, és a dir, millorar la seva autopercepció positiva per fer de famílies. Afrontar els pagaments del menjar, la roba i el material escolar amb certa comoditat genera un ambient de confiança, i dona seguretat i autoestima als adults de les famílies.

Així mateix, l'accés als circuits més normalitzats i normalitzadors per al consum quotidià també suposa estar en contacte amb altres ambients veïnals, amb el comerç de proximitat, a generar relacions en les cues de les botigues o els supermercats i permet *"trobar-se amb les mares del cole i que no et doni vergonya, perquè ets com elles"*.

Altres impactes positius indirectes de poder fer la compra als circuits normalitzats són, per exemple, participar de l'economia local de proximitat i augmentar la confiança de la xarxa comercial del barri amb múltiples beneficis, entre d'altres, la possibilitat que "te fien". En aquest sentit, els comerciants confien més perquè associen la targeta al fet que darrere hi ha l'aval de l'Ajuntament i poden flexibilitzar més els temps per cobrar. Si les famílies empobrides compten amb la possibilitat de petits ajornaments en els pagaments, tenen més opcions en les seves estratègies econòmiques de subsistència.

8. L'ajut del Fons 0-16 relaxa el clima familiar i permet créixer i conviure en un entorn amb menys tensió.

El Fons 0-16 compleix un paper rellevant en reduir l'estrès que suposa assegurar la subsistència i la provisió de béns de primera necessitat als fills i filles petits en situacions de vulnerabilitat econòmica i circuits de precarietat que intensifiquen malestar i empitjoren la salut mental amb major inestabilitat emocional, angoixes i baixa autoestima. Els efectes positius de l'ajut en el clima familiar són clarament percebuts i es concreten en un alleugeriment anímic dels adults de casa, que repercuteix directament en el benestar emocional d'infants i adolescents.

L'arribada del Fons suposa tranquil·litat a infants, adolescents i els seus pares i mares en tant que és un ajut clau que complementa altres ingressos i ajuts insuficients. Les persones adultes de les famílies informen de millores en el seu benestar emocional i afirmen que estan menys estressades i menys agressives. La percepció del benestar subjectiu dels nens i nenes està directament relacionat amb el clima familiar i amb l'augment del temps de qualitat disponible compartit amb la mare i/o el pare. La descàrrega d'estrès per tenir cobertes les necessitats bàsiques permet als infants créixer en un ambient de major tranquil·litat i amb una major sensació de seguretat.

Aquesta dimensió relacional i de vincles familiars positius i forts, que sabem que és tant important en la infància, demana d'unes condicions necessàries de temps i estat anímic prèvies que el Fons fa possible. Els nens i nenes expressen aquesta necessitat de poder fer això immaterial que els fa sentir bé com "*ballar amb la meva mare a la platja*", "*escoltar discos tota la tarda tombades al terra del saló amb ma mare i jo*", "*jugar al futbol i que la meva mare em miri*", "*jugar amb el meu pare*".

Per contra, quan el Fons és denegat, especialment els adolescents, viuen dramàticament no poder tenir material escolar fonamental com un ordinador, i culpabilitzen als pares perquè pensen que no han fet el que tocava per rebre l'ajut. Les discussions i les tensions emocionals entre adults i adolescents augmenten substancialment quan s'ha denegat el Fons, ja que els nois i noies també tenen unes expectatives per cobrir necessitats vinculades amb l'institut i amb la socialització en el grup d'iguals.

9. Rebre l'ajut del Fons 0-16 allibera temps per les persones adultes de les famílies, que poden dedicar a tasques de cura dels infants, cursos de formació i a la cerca de feina, cabdal des de la perspectiva de gènere, la igualtat d'oportunitats de les mares i la feminització de la pobresa.

Els adults de les famílies valoren molt positivament el temps que guanyen gràcies a rebre el Fons 0-16, ja que allibera de gestions, tràmits i tasques quotidianes que requereixen hores de dedicació: no haver de fer les cues de distribució del Banc dels Aliments d'una mitjana de dues hores, així com rebre roba, tramitar altres ajuts puntuals o demanar cita d'assistència social, que habitualment fan les mares, suposa un estalvi considerable de temps que poden dedicar tant a estar i cuidar els seus fills i filles com a ells mateixos.

La reducció de la càrrega de gestions administratives per accedir a recursos dispersos permet tenir la possibilitat d'atendre millor les necessitats bàsiques psicoemocionals dels seus fills i filles. Els nens i nenes corroboren aquest impacte positiu quan manifesten que poden passar més temps i de millor qualitat amb els seus pares i mares sentint-se acompanyants fent allò que necessiten i els fa sentir bé.

Un impacte positiu indirecte és que el temps dedicat a procurar-se la subsistència es tradueix en temps per accedir a cursos de formació professional o lingüística, a recerca de feina, a la millora de l'ocupabilitat.

El paper del Fons 0-16 té un impacte subjectiu indirecte molt positiu en l'accés a la igualtat d'oportunitats de les mares. En aquest estudi s'ha recollit que les dones són les que habitualment s'encarreguen de les cures directes de la criança, i s'ocupen de l'economia domèstica, d'acudir a l'escola a parlar amb el professorat, de portar als seus fills al col·legi, i de gestionar les visites amb serveis socials.

Proporcionalment ho fan molt més que els homes. Comptar amb el suport del Fons suposa un impacte positiu també per a les mares donat que les descarrega en la gestió econòmica i tramitació de les ajudes,

la qual cosa automàticament es tradueix a poder accedir al mercat laboral, formar-se de cara a la millora de la seva ocupabilitat o emprendre un projecte propi.

En la convocatòria del 2018, en denegar-se el Fons, la majoria de les famílies van perdre la beca menjador del 100%. La conseqüència ha estat que la dona queda encara més lligada a la casa i als temps escolars d'entrada i recollida dels alumnes. En aquest cas s'aprecia nítidament el paper del Fons en la feminització de la pobresa i la reducció de les possibilitats d'una millora estructural de les mares. Les dones no només reben el primer impacte de la pauperització econòmica, a més sofreixen l'efecte en la pèrdua de les seves llibertats.

Quan es denega el Fons 0-16, les dones pateixen una triple pressió, en tant que són elles les que normalment s'encarreguen de la criança. D'una banda, les mares han de resoldre tots els menjars del dia amb menys mitjans, menys suport i més boques que alimentar. Per una altra, perden els espais i temps propis guanyats gràcies al Fons 0-16, ja que han de portar als nens a l'escola a les 9.00, recollir-los a les 12.30, preparar el menjar, portar-los a les 15.00 i recollir-los a les 16.30. Finalment, que els seus temps estiguin mediatitzats per l'horari escolar impossibilita la conciliació amb la formació o la cerca d'ocupació. La suma d'aquestes variables relega a les dones únicament als àmbits domèstics i reproductius de criança en els espais privats de la llar i les condemna a una major precarietat en l'espectre social.

10. Les famílies viuen amb cert estigma que el Fons 0-16 estigui condicionat a ser ateses pels serveis socials municipals.

Els adults viuen com un impacte negatiu que el Fons 0-16, que entenen com un ajut d'emergència de problemàtica econòmica, hagi d'estar necessàriament vinculat a serveis socials, i senten que afecta als seus fills i filles. Consideren que aquesta vinculació fa que una qüestió econòmica es problematitzi com a exclusió social. Pensen en les conseqüències negatives, per exemple, quan l'infant rep el Fons s'activa la comissió social de l'escola, fet que desvela informació respecte l'atenció que rep la família per part de serveis socials, i ho interpreten com una estigma vers els infants. Consideren que els posiciona davant la resta de companys i companyes des d'una percepció negativa per la seva situació de pobresa. Les famílies afirmen que si tinguessin diners no estrien a serveis socials.

En aquest sentit, moltes famílies elaboren estratègies de protecció, com l'opacitat (no permetent fer entrevistes als seus fills), o l'humor ("*tenim la targeta dels pringaos*"), perquè no volen connectar als seus infants amb els ambients de l'assistència social, i fan el possible per mantenir-los al marge o reduir l'estigma. Així mateix, que en els criteris del Fons hi hagi la necessària valoració per part de serveis socials és percebut per les famílies com una estratègia de control de l'administració sobre les seves vides. Molts adults senten rebuig i pors per "*haver d'explicar la meua vida, el meu drama, cada vegada*", "*haver de despullar-me*" o "*vendre a la meua filla per una ajuda*". I malgrat ho necessitin molt decideixen deixar d'anar a serveis socials per qüestions de dignitat. Aquest control genera noves pors perquè les persones en situació de pobresa, indocumentades o treballadores sexuals pensen que l'administració els podria retirar la custòdia dels fills. Altres relats justifiquen i comprenen aquest control com a necessari per assegurar un bon ús dels ajuts i fer realitat el dret dels infants a un nivell de vida adequat, encara que sigui assumint el cost de mantenir l'estigma.

Els adults de les famílies creuen que si el Fons 0-16 quedés només vinculat a l'Oficina de Prestacions Socials de l'Ajuntament de Barcelona, però no als expedients del Sistema d'Informació d'Acció Social (SIAS) de l'IMSS seria una ajuda molt més inclusiva i perdria la seva etiqueta negativa, tal com ha passat amb les prestacions socials per atur. El fet d'obrir un expedient en el SIAS és entès com un element estigmatitzant que ja queda de per vida registrat. Moltes famílies preferirien desconnectar-se de serveis socials bàsics amb la garantia de seguir cobrant el Fons, perquè per a elles significaria que compten amb suport públic municipal no estigmatitzat fins que la seva situació econòmica millori.

6.2 Troballes relatives a les valoracions de la gestió del Fons 0-16

D.- En relació a les valoracions globals del Fons 0-16 anys

- 11. Les famílies beneficiàries valoren molt positivament el Fons 0-16 en el mapa d'ajuts econòmics perquè és l'única adreçada nominalment a la infància i l'adolescència (que són els titulars de l'ajut), i destaquen la facilitat en la sol·licitud. Tanmateix assenyalen els canvis a pitjor entre la convocatòria del 2017 i la del 2018 (reducció de les transferències de 12 a 9 mesos i reducció de les quantitats percebudes a partir del 2n fill/a). Independentment de l'import de l'ajuda, les famílies beneficiàries destaquen la importància de comptar amb ingressos fixos, que donen seguretat econòmica, i que són integrats ràpidament en les estratègies econòmiques de la unitat domèstica.**

El fet que existeixi un Fons exclusivament dirigit a la infància i l'adolescència en situació de pobresa fa que els adults de les famílies percebin que hi ha un canvi en la filosofia de les polítiques públiques i s'interpreta com un dret de la infància. La vivència d'un canvi a millor en la vida quotidiana dels nens, nenes i adolescents beneficiaris del Fons es fa evident des de les seves percepcions materials, relacionals i emocionals, i augmenta les expectatives cap a l'administració.

Es percep com molt accessible, i concretament les famílies valoren que els tràmits de la sol·licitud són fàcils i els professionals de l'IMSS s'impliquen per fer-los accessibles: la documentació que han d'aportar és mínima (sol·licitud de l'ajut i DNI), que es percep com una facilitat en l'accés. La confirmació de la informació sobre el Fons 0-16 via SMS és molt efectiva i les famílies senten que l'equip de professionals informa i acompanya la tramitació de les sol·licituds del Fons de forma proactiva i molt eficient. S'entén que des de l'Oficina de Prestacions Socials i Econòmiques i els Centres de Serveis Socials Bàsics de referència s'asseguren que les persones que ho demanen entenguin els procediments per presentar la sol·licitud. L'atenció telefònica i presencial és acurada i facilita la gestió a les famílies: perceben com "*molt àgil i molt fàcil*" la presentació de la sol·licitud.

Les famílies equiparen el Fons 0-16 a altres ajudes estructurals que consideren més estables, tot i que menys accessibles. Esperen que sigui un ajut consolidat com altres que ja existeixen, ja que el vinculen directament amb la seva qualitat de vida i la dels seus fills i filles. Diferencien perfectament el Fons 0-16 d'altres transferències socials i la situen al mapa d'ajudes com una de les més accessibles i més ben valorades. No obstant això, des del 2015 fins ara hi ha hagut un canvi al respecte, ja que després de la convocatòria del 2018 les famílies qüestionen la facilitat en l'atorgament i la generositat de l'ajuda, sent pitjor considerada ara que fa tres anys. Això és a causa dels canvis en els criteris i quantia soferts en les últimes convocatòries, en paral·lel a la percepció de pèrdua.

Aquest augment d'expectatives vers l'Administració Pública i l'Ajuntament, en concret, es converteix en una percepció de drets adquirits o guanyats, que generen nous capitals socials i noves xarxes relacionals fora dels circuits assistencials. Gràcies a aquest ajut les famílies poden projectar els ingressos propis i d'altres ajuts en funció de les necessitats i prioritats dels infants, per exemple, a començament de curs amb material escolar o per a activitats extraescolars. Permet preveure amb antelació els canvis de roba en funció del creixement i l'estació, o fer front a imprevistos. Comparteixen que el Fons possibilita la tàctica en les compres d'alimentació de més envergadura o cost, com carn i peix, que poden congelar, per aconseguir una dieta més equilibrada a curt i mitjà termini. Una altra de les qualitats de l'autogestió es relaciona amb certes maniobres en el pagament dels deutes contrets amb comerços de proximitat de confiança o amb familiars, una estratègia clau per a l'estabilitat econòmica familiar.

Així mateix, el fet que el Fons 0-16 permet suspendre ajudes econòmiques menors, puntuals i periòdiques

és un altre element molt ben valorat per part de les famílies beneficiàries – i així ho corroboren els i les professionals de serveis socials-. Tenir la targeta allibera de les contínues demandes per a material escolar o per a imprevistos que no es poden eludir. Alhora, els tràmits es redueixen i els procediments se simplifiquen, que té tres conseqüències positives, tal com famílies i professionals posen de manifest: l'optimització del temps, una millor planificació econòmica de la família i una major eficàcia dels plans de treball de l'equip de professionals de serveis socials. Per això mateix, l'augment d'expectatives és directament proporcional a l'augment de la frustració en cas de la denegació del Fons.

12. Tanmateix, s'observa com, en general, les famílies beneficiàries desconeixen el sentit i característiques del Fons 0-16 com a ajut extraordinari d'emergència social limitat en el temps i complementari a rendes i prestacions de les administracions públiques competents (Estat, Generalitat) que implica – entre altres- una assignació econòmica variable a cada convocatòria. Aquest desconeixement genera incertesa i perplexitat entre les famílies, així com la percepció de ser tractades injustament quan el Fons 0-16 els és denegat.

Les famílies no són conscients que es tracta d'un Fons d'emergència social que cal aprovar cada any en els pressupostos municipals, que té caràcter extraordinari i és limitat en el temps i complementari a altres ajuts de les administracions que tenen competències en polítiques de rendes, és a dir, al desplegament efectiu de la Renda Garantida Ciutadana de la Generalitat de Catalunya i a l'increment significatiu de la prestació per infant a càrrec de la Seguretat Social de l'Estat.

Les famílies beneficiàries recorden una difusió proactiva per part de l'Ajuntament en les convocatòries anteriors, no obstant això, en l'actualitat identifiquen una falta d'informació clara prèvia a la sol·licitud i una vegada presentada. Esperen de l'administració que faci una difusió actualitzada dels canvis amb l'antelació suficient per tal de permetre complir amb els requisits de la convocatòria. Els procediments de dotació de l'ajuda deixen de ser percebuts com a àgils i transparents després del lliurament de la instància. Les famílies exterioritzen viure amb inseguretat jurídica el desconeixement dels canvis i les preses de decisions en el disseny de les polítiques públiques que els afecten directament. Senten que no tenen ni temps de reacció ni la informació suficient en cas de voler presentar recurs administratiu davant les resolucions negatives.

Així mateix, en cas de denegació, els pares i mares expressen ansietat i desconcert, ja que no poden organitzar-se amb suficient temps i trobar alternatives econòmiques a les seves necessitats o urgències. També mantenen l'espera els nens i les nenes beneficiaris, perquè normalment s'espera a l'arribada del Fons per a poder fer totes les compres del curs escolar. En cas que sigui definitivament denegat a l'octubre, els adults que s'han endeutat el mes de setembre per a poder fer front al pagament del material escolar s'empobreixen encara més.

Finalment, la denegació de més de la meitat de les sol·licituds (52%) s'entén per una manca de pressupost i genera desconfiança entre les famílies. En contrast amb les facilitats en el moment de les sol·licituds, les percepcions en el moment de les resolucions són de desconfiança i d'inseguretat jurídica: donen la imatge de "*el que volen és quedar bé, et fan presentar les coses, però com no hi ha diners es carreguen a molta gent*".

Els i les professionals de referència manifesten rebre la informació dels canvis via correu electrònic, juntament amb un gran volum de notificacions més, que sumat a la càrrega de treball, fan que no puguin assumir la informació de manera actualitzada. Senten que la informació arriba de manera fragmentada, i que sense prèvia formació desperta molts dubtes, buits i confusió. Com a conseqüència manifesten no tenir elements per poder acompanyar a les famílies en les seves preguntes. D'altre banda, les famílies afirmen que els seus professionals de referència els comuniquen no tenir la informació detallada que els demanen de cara als canvis percebuts en la convocatòria del 2018.

E.- En relació als criteris d'accés a la convocatòria

- 13. Les famílies beneficiàries del Fons 0-16 es mostren confuses i es queixen de la manca de transparència en els requeriments de la convocatòria del 2018, en especial respecte al requisit de la valoració social de necessitat. Aquesta confusió genera descontentament entre les famílies i desvirtua la rellevància d'una mesura de política pública d'infància com és el Fons 0-16.**

Tot i que des de l'IMSS es va comunicar en cada convocatòria els criteris necessaris per poder optar al Fons 0-16, existeix molta confusió i la sensació de manca de claredat respecte al criteri que demana l'acreditació d'un informe de valoració social per part de serveis socials de Barcelona. Com a les anteriors convocatòries, en 2018 l'acreditació de l'informe de valoració social és únicament acceptada si prové de serveis socials municipals i requereix tenir l'expedient a SIAS obert, malgrat això, existeix un gran desconcert davant la denegació per manca de valoració social, i és compartida la sensació a les famílies que hi ha hagut un canvi al respecte en la darrera convocatòria i que no es va informar degudament ni amb temps als professionals i les famílies. *"(han quedat fora) totes les fundacions que estan fent el seguiment social, sobretot en aquest barri (Raval), i que són reconegudes per l'Ajuntament i que a més reben diners de l'Ajuntament perquè continuïn la seva labor"*.

En el mateix sentit, la convocatòria 2018 inclou, com la de 2017, el requeriment de tenir antiguitat de seguiment a serveis socials Barcelona, el que és interpretat com una estratègia d'exclusió d'aquelles famílies perceptores del Fons entre 2015 i 2017 fora de serveis socials municipals, però amb seguiment en entitats socials en marc de conveni amb l'Ajuntament. Aquest fet ha generat enorme angoixa entre les famílies, donat que, no solament no hi ha possibilitat d'accedir al Fons 0-16 durant el 2018, sinó que automàticament queden excloses de la convocatòria 2019 per criteri d'antiguitat.

Concretament, entre els i les professionals existeix confusió sobre que s'ha de complir per tenir la valoració social de serveis socials, si és suficient tenir l'expedient obert o cal estar en seguiment. Mentre algunes afirmen que s'ha de tenir expedient obert des de desembre de 2017, haver estat beneficiari d'altres ajuts en 2017, i tenir seguiment d'almenys quatre visites, altres pensen que és suficient fer tres visites i no cal tenir cap ajut més enllà del Fons.

Un altre fet que genera confusió és el paper de les entitats en situació de conveni amb l'Ajuntament. No queda clar si van ser els i les professionals de serveis socials qui van traslladar-se a les entitats per emetre l'informe de valoració social a les famílies que tradicionalment hi tenien seguiment allà, si l'informe de fragilitat social que van emetre els tècnics de les entitats eren suficient per demanar el Fons en 2016 i, si aquesta situació es va allargar o no el 2017. Aquest fet es verbalitza, i preocupa els professionals, ja que són el canal de transmissió de la informació i la cara visible de l'administració per la ciutadania.

Finalment, destaca que en els casos de denegacions, certes famílies culpabilitzen als professionals dels serveis socials augmentant l'estrès laboral, ja que interpreten que el seu treballador o treballadora social ha decidit no emetre l'informe favorable de valoració social, per la qual cosa, els culpabilitzen de la denegació. Això incrementa la tensió, ja que els professionals manifesten que no compten amb elements de suport, de contrast o de referència per a solucionar la demanda. Els i les professionals encaixen les enormes tensions, angoixa i desesperació de les famílies, i únicament, en els casos on s'ha generat una relació de confiança entre la treballadora social i les famílies usuàries de serveis socials, es pot arribar a esbrinar que el motiu està fora de la documentació presentada, de l'actuació professional o del perfil de la família.

- 14. Per obtenir la valoració social de necessitat a la convocatòria de l'any 2018 cal ser usuari de serveis socials municipals en seguiment durant tot l'any anterior a la convocatòria (tenir l'expedient obert en el moment de la sol·licitud del Fons 0-16). Aquest requisit genera diversitat de posicions i contradiccions entre els i les professionals, per les dificultats en el seu compliment per part de moltes famílies que l'any 2017 van percebre el Fons 0-16 i perquè ha suposat que a moltes famílies en seguiment des d'entitats socials o amb l'expedient tancat als serveis socials municipals, se'ls denegué l'ajut en la convocatòria 2018.**

Bona part dels professionals defensen la llibertat en l'autogestió de l'ajut econòmic sense interferència per part de serveis socials i advoquen per confiar i no jutjar els criteris de les famílies en la definició de les prioritats de despesa a l'hora d'administrar l'ajuda. Per altra banda, però, també hi ha professionals que qüestionen el fet de percebre el Fons 0-16 sense estar condicionat a un pla de treball o una formació per a l'optimització dels recursos que consideren que podria millorar el saber fer de les famílies en la gestió dels ingressos econòmics.

Des de professionals de serveis socials s'afirma que, encara que el pla de treball amb la família sigui exitós, en molts casos, decideixen no tancar l'expedient obert al SIAS fins que la situació familiar sigui realment estable per possibilitar l'accés al Fons. Afirment que, sovint, quan han tancat l'expedient, la família torna a serveis socials i, en alguns casos, suposa que l'infant perdi un any del Fons per la incompatibilitat del calendari amb el requisit de l'ajuda. Mentre que per als i les professionals de serveis socials el Fons és una oportunitat per treballar la responsabilitat amb els adults en l'autogestió familiar, per a les famílies suposa una via cap a la independència econòmica fora dels serveis socials.

Aquest fet és interpretat també per les mares i pares com una estratègia per a "*tenir controlada a la família*" des d'una perspectiva de la cura institucional de la infància, i li permet tenir un seguiment de la trajectòria familiar en el temps. Una conseqüència de no tancar l'expedient per a no perdre el Fons és que la família queda ancorada a serveis socials. Alguns professionals ho valoren com una cosa incompatible amb els objectius del Pla de Treball. L'obligatorietat d'haver rebut alguna ajuda econòmica l'any anterior per a la petició del Fons 0-16, segons els treballadors, treballadores, educadors i educadores socials, afecta l'actuació professional.

Així mateix, la connexió de la valoració social amb l'expedient obert en el SIAS ha col·lapsat les UPAS (Unitat de Primera Atenció Social) de serveis socials de Ciutat Vella. Informen que s'ha creat un tap que ha suposat llistes d'espera de fins a quatre mesos, i ha afectat el treball de l'equip de serveis socials. Algunes mares relaten que en el moments de més tensió i neguit, en arribar a la recepció del centre de serveis social van patir violència institucional per part del personal de seguretat: "*si no t'ho donen, vius molt a prop del carrer Robadors (carrer tradicionalment freqüentat per treballadores sexuals)*".

F.- En relació al procediment (ponderacions)

- 15. Entre les famílies beneficiàries es percep un greuge comparatiu en els imports rebuts per les famílies monoparentals i els que perceben les famílies biparentals nombroses (des del 2017 la condició de família monoparental dona dret a percebre 100€ mensuals addicionals).**

El Fons 0-16 preveu una dotació econòmica de 100 € extra en el cas de famílies monoparentals, fet que les mares i els pares de les famílies biparentals nombroses perceben com un perjudici en els ingressos i el relacionen amb l'increment de l'import dels ajuts de les famílies monoparentals: "*Ens ho treuen a les famílies nombroses per donar-les a les monoparentals*". Consideren que "*a més nens, més despeses*" i que "*hi ha més boques per alimentar i ara toquen a menys*". Això fa que, respecte a les convocatòries anteriors, aquesta dotació extra es consideri com una discriminació positiva cap a les famílies monoparentals en detriment de les biparentals nombroses. Manifesten que "*cal ajudar les mares solteres,*

però a les famílies nombroses cal ajudar-les igual", i demanen que s'hauria de trobar la fórmula perquè la distribució del Fons entre famílies monoparentals i nombroses sigui més equitativa.

16. Les famílies perceben com a incoherent el dret individual de l'infant a rebre l'ajut i la minoració de la quantia als segons fills/es i posteriors (novetat de la convocatòria 2018).

Un altre greuge comparatiu que esmenten les mares i els pares parla de la dotació diferenciada i de dotació descendent entre germans (100 € - 75 € - 50 €). Ho associen amb una incoherència entre el missatge de que el beneficiari final del Fons 0-16 és l'infant, i la dotació de l'ajut com un paquet únic que gestiona la família. Al seu entendre "*si l'ajuda és per al nen, no és per a la família, per què donen més al primer que al tercer?*". Informen que, en alguns casos, arriba a generar problemes a les cases on son transparents amb l'organització econòmica de la llar casa, ja que "*el més gran li diu als petits, tu només tens 50 €*". En aquest sentit, s'identifiquen dues tendències, les famílies que pensen que, com que és l'adult qui gestiona, s'entregui la dotació final com un recolzament a les famílies amb fills a càrrec, i les que pensen que, si el destinatari final és l'infant, s'hauria de fer una quantia equitativa per tots el nens i nenes de la família.

17. Tant professionals com famílies expressen que el Fons 0-16 allibera indirectament de part de les càrregues econòmiques i estrès emocional que suposa l'elevada inversió destinada a l'habitatge a Barcelona, i manifesten que mesurar la renda familiar disponible sense contemplar les despeses vinculades amb l'habitatge no permet capturar de forma adequada les realitats d'empobriment de les famílies amb infants

Queda palès que l'habitatge és font d'estrès a la vida quotidiana dels infants, els adolescents i les seves famílies en situació de pobresa, i que s'emporta el percentatge més alt de l'economia familiar. Davant aquest estrès estructural enfront de la possibilitat de no poder fer front al pagament de la casa, el Fons 0-16 suposa un gran alleujament, atès que queden cobertes les despeses destinades a l'alimentació i els recursos bàsics i material escolar dels fills i filles, les famílies poden destinar altres fonts d'ingressos a cobrir el lloguer i els subministraments.

Alguns professionals i moltes famílies assenyalen que no tenint en compte en els criteris d'accés del Fons 0-16 la relació dels ingressos en relació a les despeses es deixa fora als pares i les mares en situació de pobresa que treballen en situació de precarietat, el que podria presentar desajustos i greuges comparatius entre els receptors del Fons. La suma de la precarietat laboral amb els sobrecostos de l'habitatge crea nous perfils de famílies empobrides, que quedarien fora. D'altra banda, les famílies i professionals creuen que, si es tingués en compte les despeses, emergiria l'economia submergida de moltes famílies i podria ser una estratègia per reduir possibles casos de frau.

Des d'aquesta lectura, les famílies "multiprestacionistes" es contraposen amb la tipologia de famílies que treballen en condicions precàries, però no tenen accés al Fons perquè no es mesuren les despeses d'habitatge, principalment les de lloguer o hipoteca, però també de subministraments bàsics. En aquest sentit, mares, pares i professionals valoren la possibilitat que existeixi el risc d'exclusió de moltes famílies pobres "*que realment el necessiten*" perquè el plantejament de base dels criteris d'inclusió de la convocatòria els impedeix accedir-hi. Els professionals s'hi refereixen com lumpen versus treballador pobre.

F.- En relació al procediment (denegacions)

18. Hi ha percepcions d'indefensió administrativa per part de les famílies quan els és denegat el Fons 0-16 per motius diversos: a) no tenir informació prou clara sobre com complir amb els requeriments del Fons 0-16 b) afectació de la denegació del Fons en l'adjudicació d'altres ajuts

(per no perdre la beca menjador calia fer una doble sol·licitud (a l'Institut Municipal de Serveis Socials via Fons 0-16 i a les convocatòries ordinàries del Consorci d'Educació de Barcelona)

Existeix la sensació d'indefensió davant el que es percep com a decisions arbitràries de l'administració en la concessió o denegació de l'ajuda. La falta de comunicació després de la denegació del Fons, habitualment per falta de valoració social, es tradueix en la inexistència de canals formals per a la presentació de recursos. Els adults que presenten la sol·licitud desconeixen l'existència de qualsevol protocol o les actuacions en cas de denegació. Afirmen no tenir eines per a contrarestar, contactar o accedir a la informació motivada que ha derivat en aquesta negativa. En molts casos, el SMS amb el missatge de la denegació el Fons, va arribar a llars que l'havien rebut des de la convocatòria del 2015, i no entenen el motiu, ja que la seva situació de pobresa és igual o més intensa.

Les famílies ho interpreten com una fórmula administrativa per a reduir el nombre de beneficiaris. En rebre la denegació del Fons 0-16, les famílies que intenten esbrinar el motiu d'aquesta denegació no obtenen respostes suficients i satisfactòries. . No tenen clar el circuit per a la presentació d'al·legacions i afirmen que els seus professionals de referència tampoc saben com orientar-los i solen ser derivats a l'oficina de prestacions socials, on tampoc són satisfetes les seves preguntes. Les famílies i gran part dels professionals identifiquen que no existeix cap procediment administratiu al qual acudir en cas de voler conèixer els motius de la denegació.

La sensació d'indefensió i d'arbitrarietat de les decisions administratives mina la confiança en l'administració pública i genera desesperança. Aquesta desconfiança es viu des d'autopercepcions d'inseguretat i de vulnerabilitat; i es llegeix com una estratègia intencional de l'administració per reduir el nombre de beneficiaris: "*Perquè jo estic a punt de denunciar! Perquè tu has d'informar, perquè són targetes d'emergència per a infància!*"

Segons els pares i les mares informen, la falta de coordinació entre l'IMSS i el Consorci d'Educació de Barcelona va generar que les sol·licituds denegades (14.881, la meitat de les presentades) tinguessin com a conseqüència, i en la pràctica, perdre la possibilitat de sol·licitar i accedir, si calia, a la beca menjador; ja que les denegacions definitives es van comunicar el mes d'octubre quan els dos períodes de sol·licitud de beques menjador (juny i setembre) ja havien passat. Les famílies no van demanar per iniciativa pròpia la beca pel circuit ordinari del CEB perquè van entendre, segons les informacions donades des de serveis socials, que no era necessari fer-ho si havien percebut el Fons en les anteriors convocatòries, en alguns casos fins a tres convocatòries d'antiguitat.

Les famílies en situació de pobresa desconeixen que, amb un mateix nivell de renda, la quantia atorgada de la beca menjador varia depenent de si són perceptors del Fons 0-16 (100%), o no i tenen o no seguiment de serveis socials i es mesura en funció dels ingressos familiars (30%-60%-90%). Igualment, no tenen constància de que si són beneficiaries del Fons tenen garantit l'accés a altres ajuts de material escolar vinculat amb el Pla de Xoc contra la segregació escolar, per tant, desconeixen que si l'ajut ha estat denegat i es troben en situació de pobresa poden demanar aquestes ajudes comptant amb el criteri de la comissió socials de l'escola i dels seus professionals de serveis socials de referència.

19. Hi ha desconcert al voltant de l'algoritme aplicat en la convocatòria de 2018 que genera percepcions d'injustícia i augmenta l'angoixa de les famílies amb infants i adolescents a càrrec que temen perdre un ajut que per elles és molt important.

En la convocatòria del 2018 la incorporació d'un algoritme per determinar el compliment del criteri de valoració social ha desconcertat a famílies i professionals. Manifesten que aquest canvi no s'ha explicat obertament ni a les famílies ni als treballadors o les treballadores socials, la qual cosa genera una sensació de desconcert i falta total de control de la informació necessària per aconseguir l'ajut. Una mare ho expressava així: "*Sembla que aquest any hagin dit: 'avui els donem l'ajuda als que tinguin samarreta blanca', i dius: 'Però si ningú m'ha dit que cal venir amb samarreta blanca?!'. 'Ahhh, ho sento, haver portat*

samarreta blanca'. Però, jo com dono menjar a la meua filla?!".

Els canvis de les qüestions pràctiques i formals que inclouen/exclouen les famílies de l'atorgament del Fons 0-16 relacionats amb els mecàniques de tria de les sol·licituds acceptades a la convocatòria de 2018 augmenta la sensació d'injustícia i genera angoixa i incertesa davant del futur immediat. Prèviament a la decisió d'implementar un algoritme no s'ha avaluat l'impacte directe o col·lateral de la negativa o concessió del Fons en la vida quotidiana de les famílies. Sense conèixer l'existència d'aquest algoritme, els adults han percebut l'aparició d'un mecanisme de selecció que conceben com aleatori.

Interpreten aquesta selecció com poc rigorosa, arbitrària i més a prop dels jocs d'atzar que de la intenció de pal·liar les seves situacions de pobresa. No entenen per què "*algunes famílies que no ho necessiten el reben, i a d'altres realment necessitades no l'hi donen*". Pensen que afecta de forma directa i contundentment en la igualtat de condicions dels infants i adolescents en situació de pobresa.

Hi ha un gran desconcert i un total desconeixement per part de professionals i famílies. Ja traslladen exemples de que un mateix perfil de famílies per padró, renda i seguiment de serveis socials no tenen la mateixa resposta en l'atorgament o denegació del Fons. Per exemple, famílies que ja no estan en serveis socials ho continuen rebent o famílies que estan en serveis socials, i compleixen criteris de padró i renda, no ho reben. Aquestes casuístiques, que caldria contrastar amb l'IMSS, reforcen la representació de l'administració com un ens capritxós: "*Perquè des dels terminis que tu has donat en el 2016/17 es dona la targeta, no han demanat aquest requisit d'un any de seguiment, a més d'això no ens han informat. Per què es considera que es pot donar la targeta en serveis socials que no són de l'ajuntament, i després no? Què ha canviat?*".

Els i les professionals de serveis socials afirmen no saber amb exactitud quins són els criteris que porten a atorgar o denegar una ajuda per falta de valoració social, la qual cosa els porta a suposar que està condicionat exclusivament per l'existència d'un número d'expedient obert en el SIAS. Els professionals de referència anoten que no hi ha una relació directa entre la situació real de pobresa d'una família i tenir un número d'expedient obert, i descriuen moltes casuístiques i variables que porten al fet de tenir o no obert aquest número d'expedient. Entre altres, comenten que atendre a molts procediments i requeriments és incompatible amb el ritme i tensió de treball del professional, amb els canvis dels protocols i criteris de moltes ajudes, el Fons 0-16 inclòs, amb les experiències dels traspassos d'expedient o, fins i tot, amb el nivell d'alfabetització digital de l'equip d'atenció.

En aquest sentit, experts en l'aplicació dels algoritmes al món social com a la Dra. en matemàtiques per la Universitat de Harvard, Cathy O'Neill, alerta de la necessitat de conscienciar sobre com "*l'ús del 'big data' augmenta les desigualtats socials*", i ens diu que cal no perdre de vista que, en la majoria dels casos "*desconexem sobre quines regles han estat construïts els algorismes, i sovint no som conscients que ens estem sotmetent al seu judici*". En la seva opinió, hem de ser conscients del fet que "*els privilegiats són analitzats per persones; les masses, per màquines*" (O'Neil, 2018).

F.- En relació al procediment (usos)

20. Les famílies beneficiàries demanen més informació (tant pels beneficiaris com pel comerç de proximitat) sobre els usos que poden fer de la targeta moneder a on reben l'ajut del Fons 0-16. També demanen més mecanismes de seguiment de la despesa per evitar usos indeguts.

Tot i que les famílies saben que la targeta està destinada a cobrir despeses d'alimentació, la roba i el material escolar de les seves filles i fills, informen que alguns usos generen dubtes respecte si les compres s'accepten segons el tipus d'establiment o el tipus de producte. Concretament, la targeta es pot fer servir als comerços amb CNAE (Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques) d'alimentació, la qual cosa inclou les grans superfícies comercials. A les convocatòries 2017 i 2018 s'ha ampliat l'oferta. Aquesta informació no queda clara, i les mares comenten que, per exemple, el mateix producte de parafarmàcia, com vitamines o tractament de polls, era rebutjat a la farmàcia i acceptat en el supermercat el

2017, i moltes no tenen constància que al 2018 les farmàcies queden incloses en CNAE d'alimentació i higiene personal.

Les famílies refereixen que alguns comerços de proximitat no accepten la targeta per desconeixement del Fons 0-16, perquè no saben si disposa de diners i tampoc si el seu comerç està inclòs o no, o com s'ingressa l'import de les compres. Això fa que incrementi les possibilitats d'excloure el petit comerç de proximitat, que és un important canal normalitzat i normalitzador de consum i, alhora generador de relacions i xarxes veïnals tan beneficiosos per a les famílies amb infants en situació de pobresa que reben el Fons. Totes les persones adultes de les famílies desconeixen que en determinats comerços s'ofereixen descomptes i ofertes especials als portadors de la targeta moneder del Fons 0-16.

Professionals i famílies estan d'acord que els casos de frau són anecdòtics i molt poc representatius, però que, per contra, generen una imatge poderosa en l'imaginari col·lectiu que "perjudica els que ho fem bé". Encara que refereixen que la immensa majoria "ho usa bé", els adults de la família donen compte d'accions de revenda o mal ús en les compres, encara que entenen que és molt difícil de controlar "perquè sempre hi haurà pirates". Totes saben que estan obligades a desar els tiquets per a una eventual inspecció sobre la naturalesa de les despeses, i que es va aplicar a una mostra dels beneficiaris. No obstant això, encara que molts han guardat els tiquets, diuen que ningú els hi ha demanat mai. Consideren que, si hi hagués mesures dissuasives, com crear un codi d'identificació o demanar més regularment els tiquets, es reduiria el nombre de persones que utilitza el Fons de manera inadequada.

EN SÍNTESI

El Fons extraordinari d'ajuts d'emergència social per a les famílies amb infants fins als 16 anys finançat amb recursos municipals i gestionat per l'Institut Municipal de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona té impactes subjectius significatius molt positius en la vida quotidiana dels nens, nenes i adolescents i les seves famílies tant pel que fa a condicions materials, com relacionals i emocionals en situacions de pobresa.

Els procediments d'informació, comunicació, resolució, gestió de la convocatòria d'ajuts d'emergència social i els possibles recursos administratius en casos de denegació són aspectes fonamentals per a incrementar els impactes positius i el bon desplegament del Fons 0-16, i tant famílies com professionals valoren i identifiquen marges de millora significatius.

7. 14 consideracions sobre la pobresa infantil i el Fons 0-16 i 5 propostes per un major compromís amb la infància i l'adolescència a la ciutat

L'Institut Infància i Adolescència de Barcelona durant el segon semestre de 2018 i en el marc del programa municipal Observatori 0-17 BCN ha dut a terme l'avaluació qualitativa d'impactes subjectius del Fons extraordinari d'ajuts d'urgència social a les famílies amb infants fins als 16 anys de Barcelona. En aquesta recerca s'han analitzat percepcions i valoracions al voltant d'aquests ajuts d'urgència social per part tant de professionals dels centres de serveis socials, d'adults, adolescents i infants de les famílies beneficiàries.

De l'avaluació n'emerdeixen diferents consideracions sobre la pobresa i infantil i el Fons 0-16 que detallem a continuació i, també, 5 propostes per a un major compromís amb la infància i l'adolescència a la ciutat.

Tant les consideracions com les propostes s'adrecen, d'una banda a les administracions públiques en els seus diferents nivells i, de l'altra, a l'IMSS com a ens gestor del Fons 0-16. Les detallem a continuació:

7.1 14 consideracions sobre la pobresa infantil i el Fons 0-16

A les administracions públiques:

1. PODER VIURE AMB UN NIVELL DE VIDA ADEQUAT ÉS UN DRET RECONEGUT

Els infants tenen dret a assolir el seu màxim desenvolupament (art. 6 de la Convenció dels Drets de l'Infant) i a gaudir d'un nivell de vida adequat, lliure de pobresa. Si les famílies no ho poden garantir, la responsabilitat última és dels estats (i de tots el seus nivells administratius) (art. 27, CDI)

2. AQUEST DRET NO ESTÀ GARANTIT

Tot i saber que la pobresa en la infància empitjora les trajectòries vitals, formatives i laborals, així com el benestar i salut dels infants no només durant la infància, sinó també al llarg de la vida, 1 de cada 3 infants i adolescents a Barcelona continuen avui en risc de pobresa i/o exclusió social, això és: 72.300 en pobresa moderada, entre els quals 20.800 en pobresa severa i 13.200 en pobresa extrema (xifres estimades).

La infància és l'etapa vital més vulnerada i amb major disparitat interna pel que fa a les privacions materials i les desigualtats en la renda: entre els propis infants, respecte a altres grups d'edat i entre els districtes de la ciutat.

3. LA POBRESA INFANTIL ÉS UN PROBLEMA QUE TRANSCENDEIX EL CICLE ECONÒMIC

La tendència a que les taxes de pobresa infantil es mantinguin malgrat les millores del cicle econòmic ens

indiquen que la pobresa infantil transcendeix el cicle econòmic i, per tant, necessita un abordatge específic i sostingut, i no un tractament d'emergència en situacions de crisi².

4. LA POBRESA INFANTIL TÉ GREUS CONSEQÜÈNCIES SOBRE LA COHESIÓ SOCIAL

No abordar la pobresa infantil des de la petita infància significa perpetuar el cicle de les desigualtats, afavorir la transmissió intergeneracional de la pobresa i perdre cohesió social a la ciutat.

Els infants que creixen en llars pobres tenen pitjors resultats acadèmics i, posteriorment, nivells de renda més baixos i pitjor salut que no pas els infants que creixen en llars sense privacions econòmiques i/o relacionals. A més, la pobresa infantil implica que la desigualtat es manté, i resulta ineficient econòmicament per al conjunt de la societat.

5. EUROPA I L'AGENDA 2030 DE LES NN.UU POSEN LA INVERSIÓ EN INFÀNCIA I L'ERRADICACIÓ DE LA POBRESA INFANTIL EN PRIMER PLA

L'any 2013 la Comissió Europea va recomanar als seus Estats Membres prioritzar la inversió en infància i el 2015 va instar-los a impulsar l'European Child Guarantee, una mesura que compta entre les prioritats 2019-2024 de la Comissió. A més, l'erradicació de la pobresa és el 1er dels 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030 de les NN.UU, i la protecció dels infants davant la pobresa s'esmenta al principi 11 dels Pilars Socials Europeus.

6. CENTRAR LES TRANSFERÈNCIES SOCIALS EN LA INFÀNCIA ÉS MÉS EFICAÇ QUE CANALITZAR-LES DE MANERA GENÈRICA CAP A TOTA LA POBLACIÓ

Estudis recents³ han demostrat que concentrar les transferències socials en la infància fa baixar el risc de pobresa infantil aproximadament 3 vegades més que si aquests recursos es canalitzen en transferències condicionades al nivell de renda de tota la població. D'aquí la importància de mantenir una mesura de política pública específicament adreçada a la infància com el Fons 0-16.

7. EL FONS 0-16 ÉS UNA POLÍTICA PÚBLICA D'INFÀNCIA CAPD'AVANTERA

El Fons 0-16 és una mesura capdavantera perquè per primera vegada els infants i adolescents són els titulars de l'ajut (responent així al seu dret legítim de gaudir d'un nivell de vida adequat) i es concreta en una transferència econòmica per la cobertura de les seves necessitats bàsiques, amb caràcter regular i que es fa efectiva en circuits normalitzats de consum, tots ells ingredients (transferència garantida-regular-circuits normalitzats) que dignifiquen la vida quotidiana dels infants.

---

² Font: S. Ayllon, S [L'impacte persistent de la crisi econòmica](#) a: Encarar-se a la pobresa infantil, Observatori Social de "La Caixa", Dossier 08. Febrer 2020.

³ Font: E. Bárcena, M.C. Blanco i S.Pérez, [Les transferències a la infància com a millor mètode per lluitar contra la pobresa infantil](#) a: Encarar-se a la pobresa infantil, Observatori Social de "La Caixa", Dossier 08. Febrer 2020

8. ES CONSTATA EL DOBLE IMPACTE DEL FONTS 0-16: EN LA REDUCCIÓ DE LA POBRESA MATERIAL PERÒ TAMBÉ EN LA REDUCCIÓ DE LA POBRESA RELACIONAL I EMOCIONAL

L'avaluació sistemàtica⁴ ha permès contrastar tant els beneficis del Fons 0-16 en la reducció de la intensitat de la pobresa material com en la millora de la qualitat de vida d'infants, adolescents i les seves famílies. Des les avaluacions se'n desprenen, a més, suggeriments per fer-lo més eficaç i identificar millor la pobresa infantil (estimació de la renda, criteris de ponderació segons estructura de la llar i nombre de fills/es,...).

9. EL FONTS 0-16 REDUEIX LES SITUACIONS DE POBRESA MATERIAL SEVERA⁵

Amb la convocatòria de l'any 2018, 1.062 infants (un 9,7% dels que perceben l'ajut) passen de pobresa severa a moderada, tot i que cap infant passa a una situació lliure de pobresa.

Es redueix la intensitat de la pobresa dels infants en un 9,6% (pels que estan en situació de pobresa moderada) i en un 22,2% (dels que estan pobresa severa).

Sobre el conjunt d'infants de la ciutat (beneficiaris i no beneficiaris) es redueix un 2,6% les intensitat de la pobresa infantil moderada i en un 8,3% la dels infants en pobresa severa.

10. I TAMBÉ REDUEIX LA POBRESA RELACIONAL I EMOCIONAL QUE SE'N DERIVA⁶

Els ingressos regulars donen seguretat econòmica i més capacitat d'autogestió de l'economia domèstica a les llars, així com la possibilitat de participar en circuits de consum normalitzats. També es tradueix en noves oportunitats educatives per als infants.

Redueix l'estrès emocional i allibera temps als adults, que poden destinar a la cura dels infants, a formació i a cercar feina. Els entorns dels infants són més segurs, positius i normalitzadors.

Millora l'estatus social dels infant: s'amplia el seu context relacional, la seva xarxa i capital socials, i resulta en una nova consideració dels infants en el seu dia a dia.

11. LA REDUCCIÓ DEL NOMBRE DE LLARS I INFANTS BENEFICIARIS (DES DEL 2017) COMPROMET EL POTENCIAL DEL FONTS 0-16

Des del màxim assolit l'any 2016 (22,5M€ al 2n any de la convocatòria), el Fons 0-16 ha estat reduït en pressupost i ha endurit els condicionants d'accés, expulsant molts infants i adolescents als quals, per estar en nivells de pobresa severa, pertocaria rebre l'ajut.

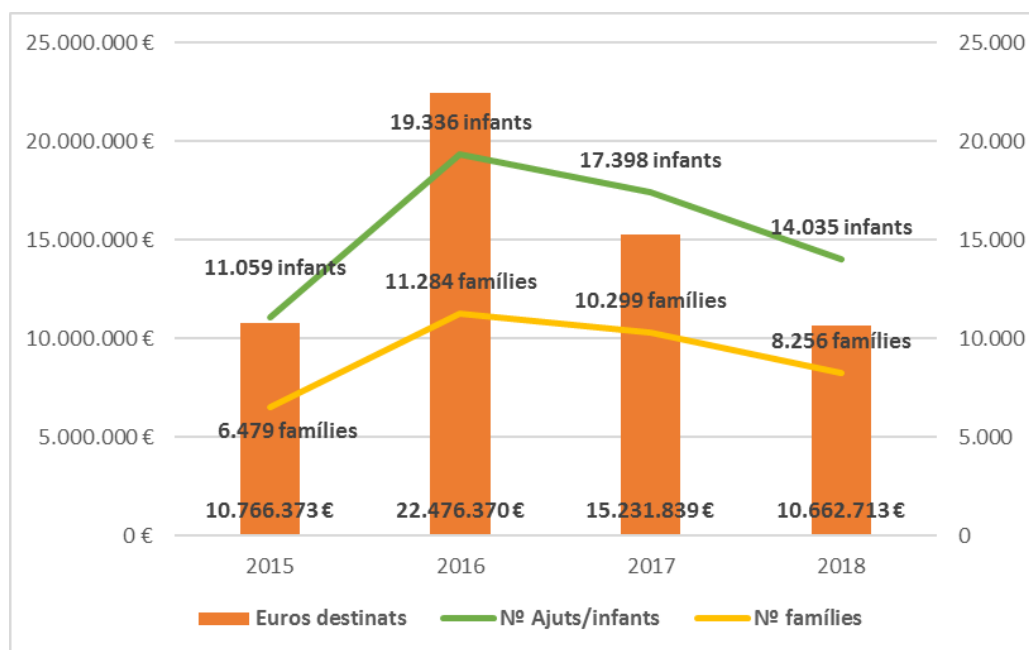
---

⁴ Ivàlua ha avaluat l'impacte del Fons Extraordinari per Ajuts d'Urgència Social de l'Ajuntament de Barcelona en les convocatòries 2015, 2016, 2017 i 2018. l'IIAB ha avaluat els impactes subjectius de la mesura en infants, adolescents i les seves famílies en la convocatòria 2018.

⁵ Font: Avaluació del Fons Extraordinari per Ajuts d'Urgència Social de l'Aj.de Barcelona 2017-2018. Ivàlua, 2019.

⁶ Font: Avaluació d'impactes subjectius del Fons 0-16 en la vida quotidiana d'infants, adolescents i les seves famílies. Ajuntament de Barcelona i Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2019.

Gràfic 10: Pressupost executat, infants i famílies beneficiades per les diferents convocatòries del Fons 0-16

Font: IMSS

12. L'IMPACTE DEL FONTS 0-16 ENCARA QUEDA LLUNY DEL SEU POTENCIAL EN LA LLUITA CONTRA LA POBRESA INFANTIL⁷

Un Fons 0-16 adequadament dotat reduiria a 0 el risc de patir pobresa a tots els infants i adolescents de la ciutat.

S'ha calculat que amb 109,7M d'€ addicionals al Fons 0-16 (als de l'any 2018), es podria eliminar el risc de pobresa severa a tots els infants i adolescents de la ciutat. I amb 466,3 M€ s'eliminaria el risc de pobresa moderada a tots els infants i adolescents de la ciutat.

13. PER ASSOLIR L'HORIZZÓ QUE VOLEM ACONSEGUIR CAL MANTENIR I AMPLIAR LA INVERSIÓ PÚBLICA EN INFÀNCIA AMB EL COMPROMÍS I ALIANÇA DE TOTES LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES

És responsabilitat de TOTES les administracions públiques (local, autonòmica i estatal) assegurar recursos suficients a les famílies amb infants. Per això cal un desplegament complet de la Renda Garantida de Ciutadania i vetllar perquè tingui adequadament en compte la infància i l'adolescència. També cal exigir un major nivell d'inversió a l'Estat.

A l'IMSS, com a ens gestor

⁷ Font: Avaluació del Fons Extraordinari per Ajuts d'Urgència Social de l'Ajuntament de Barcelona 2017-2018. Ivàlua, 2019.

14. EL TREBALL DE RECERCA HA PERMÈS IDENTIFICAR ESPAIS DE MILLORA EN EL DESPLEGAMENT DE LA MESURA, PARTINT DE LES VALORACIONS DE LES FAMÍLIES

- Les famílies senten que el fet que el Fons 0-16 estigui condicionat a ser atesos pels serveis socials els **estigmatitza i perceben manca de claredat per aconseguir l'acreditació de la valoració social de necessitat**, la qual cosa genera descontentament entre les famílies i desvirtua la importància del Fons 0-16 com a política pública d'infància.
- Les famílies demanen que el **Fons 0-16 es desvinculi del sistema de serveis socials per funcionar com a ajut econòmic per als infants**, la percepció del qual no estigui necessàriament vinculada a un pla de treball amb els serveis socials (com el subsidi d'atur, la pensió de jubilació, etc).
- Les famílies consideren que el **Fons 0-16 no pondera prou bé la realitat de les famílies nombroses**
- Les famílies reclamen que **es tinguin en compte els costos de l'habitatge** en la resolució de les sol·licituds
- Els beneficis indiscutibles del Fons 0-16 contrasten amb les **vivències d'incertesa, perplexitat i indignació entre les famílies que n'han quedat fora** (convocatòria 2018). També s'han observat dificultats entre els i les professionals per comunicar proactivament a les famílies els canvis de requeriments i per poder gestionar millor el seu desconcert.

7.2 5 propostes per a un major compromís amb la infància i l'adolescència a la ciutat

A les administracions públiques

Per tot l'exposat, i davant del greu problema de pobresa infantil a la ciutat, essent que la ciutat disposa d'una eina capdavantera i amb impactes provats, proposem:

1. SOSTENIR I AMPLIAR EL PAPER PRIORITARI DE LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES DE RENDA QUE LIDERA L'AJUNTAMENT DE BARCELONA EN LA DEFENSA DELS DRETS DE LA INFÀNCIA

- L'Ajuntament de Barcelona hauria de sostenir i ampliar el Fons 0-16 pel seu caràcter protector i perquè pugui funcionar com a renda garantida per la infància en situacions de pobresa severa, en paral·lel i de manera articulada amb el desplegament de la Renda Garantida de Ciutadania i altres ajudes estatals. **PERQUÈ LA INFÀNCIA NO ESPERA**
- Potenciar al màxim la dotació pressupostària del Fons 0-16 per arribar a més infants i adolescents, a part d'aquells que són atesos pels serveis socials.
- Recuperar i blindar característiques importants de la mesura com:
  - Comunicació proactiva a les famílies (convocatòria 2016)
  - Assegurar la regularitat en la percepció dels recursos (terminis de la convocatòria, efectivitat de la transferència econòmica, tornar al sostre de les 12 mensualitats)

2. TREBALLAR AMB LA RESTA D'ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES PER SITUAR LA MESURA AL NIVELL ADMINISTRATIU I DOTACIÓ ECONÒMICA QUE LI CORRESPONEN: UNA RENDA GARANTIDA A LA QUE S'HI TÉ DRET SENSE MÉS CONDICIÓ QUE LA D'ESTAR EN SITUACIÓ DE POBRESA.

- Pertoca a les administracions públiques catalana i estatal assegurar recursos suficients a les famílies amb infants, per això hem de continuar exigint el desplegament urgent de la Renda Garantida de Ciutadania (aprovada al Parlament el setembre del 2017) i vetllar perquè tingui adequadament en compte a la infància i l'adolescència i aconseguixi erradicar les situacions de pobresa més greus.

3. MILLORAR LA DISPONIBILITAT DE DADES SOBRE POBRESA INFANTIL EN QUANTITAT, QUALITAT I PROXIMITAT TEMPORAL.

- Cal avançar en la interoperativitat de bases de dades per conèixer amb major profunditat el conjunt d'ajudes i prestacions públiques de les famílies beneficiàries del Fons 0-16, en especial, la Renda Garantida Ciutadana de la Generalitat i la Prestació econòmica per fill a càrrec de la Seguretat Social.
  - No es disposa de dades sobre el nombre de llars perceptores de la RGC a Barcelona ciutat (tampoc en quantes d'aquestes llars hi ha menors d'edat) però sabem que el desplegament de la RGC queda molt lluny de les necessitats estimades (38.000 famílies segons ECV-2017; 51.000 segons els registres de serveis socials de l'Ajuntament-201920).
  - Les dades del registre de famílies usuàries dels serveis socials municipals-201921 indiquen que de les 17.400 famílies amb baixos ingressos i menors d'edat a càrrec amb dret a percebre la prestació econòmica de l'INSS, només 8.200 (47,1%) l'estarien percebent. A més, la quantitat de la prestació és molt petita: 291€/anuals.

A l'IMSS, com a ens gestor

Per millorar la percepció que es té del fons 0-16 proposem:

4. EXPLORAR VIES PER CANVIAR LA PERCEPCIÓ DE MANCA D'INFORMACIÓ I TRANSPARÈNCIA ENTRE LES FAMÍLIES QUE SOL·LICITEN EL FONTS 0-16

- Fruit dels canvis en els requeriments de la convocatòria, cal acompanyar millor les famílies sol·licitants en la comprensió i compliment dels criteris, per tal de garantir la millor cobertura possible de les necessitats socials dels infants i adolescents que més ho necessiten.
  - a) **Comunicar a les famílies els criteris i l'abast del Fons 0-16** en tant que mesura d'emergència social municipal, limitada en el temps i complementària a rendes i prestacions de les administracions públiques competents.
  - b) **Recuperar el rol de les entitats socials** per constituir-se en canals acreditats d'informació de la mesura per tal que puguin assessorar a les famílies amb infants i adolescents i adreçar-les cap als serveis socials municipals.
  - c) Aprofitar la recent vinculació dels ajuts socials municipals en una única targeta moneder (Targeta Solidària) per **ampliar el coneixement sobre la mateixa tant entre beneficiaris com entre el comerç de proximitat**

5. REVISAR ELS CRITERIS DE DETERMINACIÓ DE LA RENDA FAMILIAR PER IDENTIFICAR DE LA MILLOR MANERA POSSIBLE ELS INFANTS EN SITUACIONS DE POBRESA MÉS GREU.

- Revisar els càlculs de la renda familiar disponible a les llars seguint, d'una banda, les recomanacions recollides a l'informe d'Avaluació del Fons Extraordinari per Ajuts d'Urgència Social de l'Ajuntament de Barcelona (convocatòries 2017-2018)⁸, i, de l'altra, les valoracions que ens han fet arribar les famílies en el treball de camp de l'Avaluació d'impactes subjectius del Fons 0-16 en la vida quotidiana d'infants, adolescents i les seves famílies⁹.

---

⁸ Font: Avaluació del Fons Extraordinari per Ajuts d'Urgència Social de l'Aj.de Barcelona 2017-2018. Ivàlua, 2019.

⁹ Font: Avaluació d'impactes subjectius del Fons 0-16 en la vida quotidiana d'infants, adolescents i les seves famílies. Ajuntament de Barcelona i Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2019.

8. Referències documentals

- Ajuntament de Barcelona: Convocatòria 2018 del Fons d'ajuts d'urgència social per a famílies amb infants de 0 a 16 anys: [informació al web](#) Ajuntament de Barcelona, tríptic i sol·licitud.
- Ajuntament de Barcelona: [Anunci en el BOPB d'aprovació dels Ajuts d'urgència social per a famílies amb infants de 0 a 16 anys](#)
- Ajuntament de Barcelona: Document de presentació del Fons d'ajuts d'emergència social per a infants i menors de 16 anys. Convocatòria 2018. (Ajuntament de Barcelona. 9/1/2018).
- Ajuntament de Barcelona: [Projecte B-Mincome de l'Àrea de Drets socials de l'Ajuntament de Barcelona.](#)
- Ajuntament de Barcelona: [Resolució definitiva campanya Fons Infància 2018.](#)
- Ajuntament de Barcelona: [Tràmit Ajuts d'urgència social per a famílies amb infants de 0 a 16 anys.](#)
- Ajuntament de Barcelona, Consell Municipal de Benestar Social (2017): Informe de resultats de la sessió de treball sobre política de rendes d'infància i Fons d'ajut 0-16 anys del CMBS.
- Ajuntament de Barcelona, Consell Municipal de Benestar Social (2016): [Aportacions sobre polítiques de rendes i infància. Grup d'igualtat d'Oportunitats en la Infància del Consell Municipal de Benestar Social.](#)
- Ayllon, Sara: [L'impacte persistent de la crisi econòmica](#) a: Encarar-se a la pobresa infantil, Observatori Social de "La Caixa", Dossier 08. Febrer 2020 (pàg 18)
- Bárcena, Elena; Blanco, M. Carmen i Pérez, Salvador: [Les transferències a la infància com a millor mètode per lluitar contra la pobresa infantil](#) a: Encarar-se a la pobresa infantil, Observatori Social de "La Caixa", Dossier 08. Febrer 2020 (pàg 25)
- Hammersley. M, i P. Atkinson (1994): *Etnografia. Métodos de investigación*. Paidós Barcelona
- Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (2018): [Pobresa i infàncies desiguals a la ciutat de Barcelona 2016-2017](#). IERMB i Ajuntament de Barcelona.
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2018): ["Les condicions de vida de les famílies amb infants i adolescents ateses pels Serveis Socials de Barcelona amb problemàtiques d'extrema complexitat". Retrat a partir de l'Enquesta de condicions de vida de les persones usuàries dels centres de serveis socials del 2016](#) IIAB i Ajuntament de Barcelona.
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2019): [Dades Clau de la infància i l'adolescència en Barcelona 2018](#). IIAB-IERMB i Ajuntament de Barcelona.
- Ivàlua (2017): [Informes d'avaluació de les convocatòries 2015 i 2016 del Fons d'ajuts](#)

d'urgència social d'infància 0-16

- Ivàlua (2019): Informes d'avaluació de les convocatòries 2017 i 2018 del Fons d'ajuts d'urgència social d'infància 0-16
- O'Neil, K. (2017): *Armas de destrucción matemática*. Capitan Swing, Barcelona
- Síndic de Greuges de Catalunya (2012): Informe sobre la pobresa infantil a Catalunya
- Síndic de Greuges de Catalunya (2018): Informe sobre els drets dels infants 2018
- Torrens, Lluís (2019) El dur combat contra la pobresa i l'exclusió social a Barcelona, a Barcelona Societat num 23, març 2019. Ajuntament de Barcelona.
- Truñó, Maria: Política de rentas: ¿dónde queda la infancia? El Diario (13/05/2017)

9. Índex de taules, gràfics i imatges

TAULES

TAULA 1. LLINDARS DE RISC DE POBRESA SEGONS % DE LA MEDIANA DE RENDA FAMILIAR DISPONIBLE I COMPOSICIÓ DE LES LLARS (VALORS IL·LUSTRATIUS). BARCELONA, 2016-2017.	18
TAULA 2. PRIVACIONS MATERIALS D'INFANTS I ADOLESCENTS SEGONS DISTRICTE DE RESIDÈNCIA. POBLACIÓ DE 0 A 17 ANYS. BARCELONA, 2017	20
TAULA 3: NOMBRE I PERCENTATGE D'INFANTS I ADOLESCENTS BENEFICIARIS DEL FONS D'INFÀNCIA PER DISTRICTES (2017 I 2018).....	23

GRÀFICS

GRÀFIC 1. DISSENY INICIAL DELS PERFILS DE FAMÍLIES DE LA MOSTRA.....	5
GRÀFIC 2. PERFILS DE LA MOSTRA DE PERSONES INFORMANTS	6
GRÀFIC 3: RESULTAT FINAL DE L'ACCÉS A LES FAMÍLIES PERCEPTORES DEL FONS VIA IMSS I VIA TREBALL DE CAMP9	
GRÀFIC 4. TAXES DE RISC DE POBRESA INFANTIL MODERADA, SEVERA I EXTREMA. POBLACIÓ 0 A 17 ANYS. BARCELONA, 2011 I 2016-2017	17
GRÀFIC 5. TAXES DE RISC DE POBRESA SEVERA (40% MEDIANA) ABANS I DESPRÉS DE DESCOMPTAR LES DESPESES D'HABITATGE (AMB AMORTITZACIÓ) SEGONS GRUPS D'EDAT. POBLACIÓ TOTAL. BARCELONA, 2016-2017	19
GRÀFIC 6: NOMBRE D'INFANTS I D'UNITATS FAMILIARS PERCEPTORES DEL FONS D'INFÀNCIA DE 2015 A 2018. ...	23
GRÀFIC 7 : NOMBRE D'INFANTS BENEFICIARIS DE L'AJUT D'EMERGÈNCIA SOCIAL PER GRANS BARRIS (2017 I 2018)	24
GRÀFIC 8: RELACIÓ D'AJUTS ATORGATS /DENEGATS A LA RESOLUCIÓ DE LA CONVOCATÒRIA 2018	25
GRÀFIC 9: NÚMERO DE SOL·LICITUDS DENEGADES SEGONS MOTIU DE LA DENEGACIÓ DE LA CONVOCATÒRIA DE 2018	25
GRÀFIC 10: PRESSUPOST EXECUTAT, INFANTS I FAMÍLIES BENEFICIADES PER LES DIFERENTS CONVOCATÒRIES DEL FONS 0-16	73

IMATGES

IMATGE 1. PROPOSTA DE MOSTRA A PARTIR DE LA POBLACIÓ INFANTIL EMPADRONADA A CIUTAT VELLA RECEPTORA DEL FONS 0-16 EN 2018, I DISTRIBUCIÓ DE L'OBTENCIÓ DE DADES EN EL TERRITORI	5
IMATGE 2: RELACIÓ DE PERFILS PROFESSIONALS DE SERVEIS SOCIALS MUNICIPALS I D'ENTITATS SOCIALS DE LA MOSTRA	7
IMATGE 3: DISSENY INICIAL DE L'ITINERARI D'ACCÉS A TOTES LES PERSONES INFORMANTS.....	8
IMATGE 4: PROCÉS I RESULTAT DE L'ACCÉS AL CAMP VIA IMSS.....	8
IMATGE 5: OFICINA DE PRESTACIONS SOCIALS I ECONÒMIQUES DE BARCELONA.....	11
IMATGE 6: EAIA DEL CASC ANTIC I DEL RAVAL SUD	11

IMATGE 7: PARTICIPACIÓ EN EL PROJECTE <i>FOTOVEU GÒTIC</i>	12
IMATGE 8: CENTRE DE SERVEIS SOCIAL DE RAVAL NORD I RAVAL SUD	13
IMATGE 9: ENTREVISTA - JOC SERIÓS.....	14
IMATGE 10: FULLETÓ INFORMATIU SOBRE EL FONS D'INFÀNCIA 2018	26
IMATGE 11: EL FONS 0-16 EN UNA PARAULA PER PART DELS I LES PROFESSIONALS DE SERVEIS	27
IMATGE 12: EL FONS 0-16 EN UN PARAULA PER A LES PERSONES ADULTES DE LES FAMÍLIES	34
IMATGE 13: ENTREVISTA JOS SERIÓS, DISTRIBUCIÓ DE FITXES DEDICADES A MÚSICA I DANSA.....	54
IMATGE 14: PRIORITATS DIFERENCIADES EN LA DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA DE DOS ADOLESCENTS	55